การดำเนินการตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5

สารนิพนธ์

ของ

นายเสน่ห์ เจริญศักดิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2547

377.943
ศ898ก
ง.3

การดำเนินการตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5

ม.ค. 2547

บทคัดย่อ
ของ
นายเสน่ห์ เจริญศักดิ์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2547

h 251870

A

นายเสน่ห์ เจริญศักดิ์. (2547). *การดำเนินการตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5.* สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ

การศึกษาการดำเนินการตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา ระดับการปฏิบัติและปัญหาในการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ กลุ่มที่ 5 ตามความคิดเห็นของบุคลากร 154 รูป / คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม การปฏิบัติและปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 50 ข้อ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟ่า ของคอร์นบาค (Cronbach Alpha Coefficient) มีค่าความ เชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .81 และ .93 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ((μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการศึกษา พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

สำหรับปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน

THE IMPLEMENTATIONS ACCORDING TO LEARNING AND TEACHING STANDARDS IN GENERAL EDUCATION DEPARTMENT PHRAPRARIYATTIDHAM SCHOOLS GROUP 5

AN ABSTRACT

BY

MR. SANEY CHARERNSAK

Presented in partial fulfillment of the requirements

for the Master of Education degree in Educational Administration

at Srinakharinwirot University

May 2004

Saney Charernsak. (2004). *The Implementations according to Learning and Teaching Standards in General Education Department of Phrapratiyattidham Schools Group 5*. Master Project, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.

Advisor : Asst. Prof. Dr. Phairojana Klinkularb.

The purposes of this research is to study the level of Implementations and the problems of Implementations according to learning and teaching standards in General Education Department Phrapratiyattidham Schools Group 5 in view of 154 personnels Group of personnels who thought, considered tnis research included of school administrators and teachers. The 50 rating scale questionnaires studied by the researcher is used for data gathering. Cronbach Alpha Coefficient was used to calculate the reliability of the questionnaires. The reliability of the whole questionnaires was .81 and .93. Means and standard deviation were used for data analysis.

Research result was that the implementations according to learning and teaching standards in General Education Department of Phrapratiyattidham Schools Group 5 were at the average level when considering both in general and each section.

The problem of the implementations according to learning and teaching standards in General Education Department Phrapratiyattidham Schools Group 5 were at the less level in both general and each section.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

..... กรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

..... กรรมการ

(อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพาณิชย์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล)

วันที่ 18 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2547

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ เพราะได้รับความอนุเคราะห์คำแนะนำช่วยเหลือกรุณาอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ ราชบัณฑิต อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพาณิชย์ กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาเป็นอย่างดีมาตลอด ขอขอบคุณ อาจารย์ถวัลย์ สนธิอนุเคราะห์ ดร.จันทนา นนทกร อาจารย์จริยะ วิโรจน์ อาจารย์ชาญวิทย์ ทับสุพรรณ และดร.ชูศักดิ์ ประเสริฐ ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องความ เที่ยงตรงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณ อาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ให้กำลังใจ ดูแลและช่วยเหลือผู้วิจัยในทุกๆ ด้าน

ขอขอบคุณ คุณนาดยา เกดุกลิ่น คุณเยาวลักษณ์ ประสานพันธ์ คุณวรรณา สิงห์แก้ว คุณพนิดา คล้อสวัสดิ์ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้วยดีมาตลอด จนทำให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดขึ้น จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบถวายเป็นธรรมบรรณาการในองค์คุณพระศรีรัตนตรัย ตลอดจนพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

นายเสน่ห์ เจริญศักดิ์.

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
	ความสำคัญของการวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย	4
	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2	เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	การศึกษาพระปริยัติธรรม	8
	การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	11
	ประวัติความเป็นมา	11
	การบริหารงาน	12
	โครงสร้างหลักสูตรและแนวดำเนินการ	14
	มาตรฐานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	22
	การจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	25
	ด้านที่ 1 การสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียน และจัดกิจกรรม เตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน	25
	ด้านที่ 2 การจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	30
	ด้านที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลาย เหมาะกับธรรมชาติของผู้เรียน โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย	35
	ด้านที่ 4 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสม มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน	40
	ด้านที่ 5 การประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และต่อเนื่อง	45
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	56

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย.....	62
	การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	62
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	65
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	65
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
	ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวผู้ตอบแบบสอบถาม.....	67
	ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการเรียนการสอน.....	69
	ตอนที่ 3 ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานการเรียนการสอน.....	75
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	81
	สรุปผลการวิจัย	82
	อภิปรายผล.....	83
	ข้อเสนอแนะ.....	86
บรรณานุกรม.....		89
ภาคผนวก.....		94
	ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม.....	95
	ภาคผนวก ข แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	97
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....		105

บัญชีตาราง

ตาราง หน้า

1 จำนวนประชากร 62

2 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม..... 67

3 การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5..... 69

4 ด้านการสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน..... 70

5 ด้านการจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ..... 71

6 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน..... 72

7 ด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน..... 73

8 ด้านการประเมินพัฒนาการผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง..... 74

9 ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐาน ด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5.. 75

10 ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐาน ด้านการสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน..... 76

11 ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐาน ด้านการจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ..... 77

12 ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐาน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน..... 78

13 ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐาน ด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน..... 79

14 ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐาน ด้านการประเมินพัฒนาการผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง..... 80

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ หน้า

1. แผนภูมิแสดงการศึกษาของคณะสงฆ์..... 10
2. แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง..... 33
3. เส้นทางการเดินเรื่อง..... 38

บทที่ 1
บทนำ

ภูมิหลัง

สถาบันพระพุทธศาสนามีบทบาทในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาชนในชาติให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถประกอบอาชีพและดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสงบสุข มาช้านานอย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอน แม้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจะได้มีการปฏิรูประบบการศึกษา มีการแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 สายอย่างชัดเจน คือ สายสามัญและอาชีพระบบหนึ่งและสายปริยัติธรรมอีกระบบหนึ่ง โดยที่สายสามัญเป็นหน้าที่ของรัฐและเอกชนที่จะจัดบริการให้กับประชาชนทั่วไป ใช้โรงเรียน วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเป็นสถานศึกษา ส่วนสายปริยัติธรรมยังคงเป็นระบบเดิมที่จัดการศึกษาให้กับพระภิกษุ สามเณร โดยใช้วัดเป็นสถานศึกษา (สมชาย บัวเล็ก. 2535 : 4)

ปัจจุบันคณะกรรมการการศึกษาของสงฆ์ และสภามหาวิทยาลัยสงฆ์ได้ดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับพระภิกษุ สามเณร ให้ได้ศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนา ได้แก่ การศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นหลัก โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ ป้องกันมิให้มีการเปลี่ยนแปลงพระธรรมวินัยให้ผิดไปจากพระบาลีในพระไตรปิฎก มีทั้งสิ้น 4 หลักสูตร คือ หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกบาลี หลักสูตรปริญญาตรีในมหาวิทยาลัยสงฆ์และหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ซึ่งทั้ง 4 หลักสูตรนี้ จำแนกได้เป็น 2 กลุ่มหลักสูตร คือ กลุ่มหลักสูตรที่ศึกษาเฉพาะวิชาการพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จัดเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรม และกลุ่มที่เป็นหลักสูตรที่ศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนาร่วมกับวิชาสามัญอื่น ๆ ได้แก่ หลักสูตรมหาวิทยาลัยสงฆ์ และหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จัดเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมประยุกต์ (สุภาพร มากแจ้ง และสมปอง มากแจ้ง. 2542 : 3)

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการจัดการการศึกษาเพื่อให้พระภิกษุ สามเณร ได้ศึกษาหาความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไปอย่างกว้างขวาง เพื่อให้พระภิกษ สามเณร มีความรัดความเข้าใจในวิชาการทางโลก สามารถเป็นผู้ชี้นำในด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่สังคมได้ดียิ่งขึ้นและยังจะเป็นการช่วยให้ผู้ที่ขาดโอกาสที่จะเข้าศึกษาในระบบได้ศึกษาทางด้านสามัญ ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย โดยเทียบกับชั้นมัธยมศึกษาสายสามัญ ในหลักสูตรจัดให้มีวิชาสามัญที่เหมาะแก่ภาวะของพระภิกษุ สามเณร ที่จะได้ศึกษาโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยควบคู่กับวิชาพระปริยัติธรรม อันเป็นวิชาที่จำเป็นแก่งานของพระพุทธศาสนาประกอบด้วย วิชาภาษา

บาลี ธรรมวินัย ศาสนปฏิบัติ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา (กมล รอดคล้าย. 2532 : 26 – 27) อันเป็นพื้นฐานในการประพฤติปฏิบัติธรรมวินัย ตามควรแก่ฐานานุรูปและความสนใจ เป็นหลักสูตรที่โรงเรียนสามารถจัดแผนการเรียนให้จบในตัวเองได้ หรือเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร เมื่อจบการศึกษาแต่ละชั้นเรียนย่อมได้รับความรู้เป็นเครื่องมือบริหารรักษาดนขณะบวชอยู่ เมื่อลาสิกขาบทออกไปแล้วย่อมมีความรู้ตามสมควรแก่อัตภาพ เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคม ฆราวาส และหากมุ่งหมายที่จะเรียนให้สูงขึ้นไปในระดับอุดมศึกษาก็ย่อมได้ (กรมการศาสนา. 2527 : 142)

การดำเนินการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีลักษณะการบริหารโดยมีสภาการศึกษาของคณะสงฆ์เป็นองค์กรหลักที่ควบคุมส่งเสริมการจัดการศึกษาโดยตรง ส่วนการบริหารโรงเรียนอยู่ในการปกครองของสงฆ์ เช่น เจ้าคณะจังหวัดมีหน้าที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในระดับจังหวัด และเจ้าคณะอำเภอมีหน้าที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในระดับอำเภอ โดยมีเจ้าอาวาสเป็น เจ้าสำนักเรียนแต่ละโรงเรียนเป็นผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในแต่ละวัด (กิตติ ธีรศานต์. 2539 : 4)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้มีการพัฒนามาเป็นลำดับ ปัจจุบันได้รับการยอมรับว่า เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาของชาติที่ช่วยขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชนให้ทั่วถึง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ผ่านมายังคงประสบปัญหาหลายประการ จากการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของสงฆ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 (ทวี ศันสนียพันธ์ และเดชา พวงงาม. 2527 : บทคัดย่อ) การประเมินผลการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (กรมการศาสนา. 2536 : บทคัดย่อ) และปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหาร ผู้สอนและผู้เรียน (ภูริสา ปราบริปู. 2535 : บทคัดย่อ) มีผลการศึกษาที่สอดคล้องกันคือ โรงเรียนมีปัญหาการบริหารงานวิชาการ บุคลากร ธุรการและการเงิน อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม กิจการนักเรียน และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยรวมทุกด้านในระดับปานกลาง ด้านที่เห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคมากกว่าด้านอื่นๆ คือด้านบุคลากร การขาดแคลนคู่มือครูและวัสดุอุปกรณ์การสอน สาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาวิธีการจัดการ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์

สำหรับกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 จริยะ วิโรจน์ และคนอื่น ๆ (2543 : 59 – 60) ได้ประเมินมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า ในภาพรวมมาตรฐานการจัดการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัย กระบวนการและผลผลิตของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 5 รวม 6 ด้านที่ประเมินอยู่ในระดับควรปรับปรุง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความพร้อมของปัจจัย

การจัดการศึกษา กับด้านผลสัมฤทธิ์ในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปกติ ส่วนด้านงานวางแผนและบุคลากร ด้านงานวิชาการ ด้านงานธุรการ ปกครองและบริการและด้านงานความสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ในระดับควรปรับปรุง

ปัญหาดังกล่าวข้างต้น นับได้ว่าเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องหาทางแก้ไข ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 18(2) กำหนดให้โรงเรียนที่สังกัดสถาบันพุทธศาสนา หรือศาสนาอื่นเป็นสถานที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย และมาตรา 47 ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอกซึ่งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จะต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในที่สถานศึกษาจะต้องประเมินตนเองทุกปี และรับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุก 5 ปี

ดังนั้น เพื่อให้การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นไปตามมาตรฐานและเป็นการเตรียมการรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกในด้านการจัดการเรียนการสอนจากองค์กรภายนอกในอนาคต ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ว่ามีการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหรือไม่เพียงใด เพื่อจะได้เสนอแนะต่อกรมการศาสนาและเจ้าสำนักเรียน ในการพัฒนามาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติและปัญหาในการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการศึกษา การดำเนินการตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 มีความสำคัญ ดังนี้

1. ใช้เป็นข้อสนเทศและเป็นแนวทางในการส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำหรับผู้บริหารและครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5

2. ใช้เป็นข้อสนเทศและแนวทางในการให้การส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรทั้งหมดของโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การปฏิบัติและปัญหาในการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน ของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ซึ่งมีตัวชี้วัด 5 ด้าน ได้แก่

2.1 การสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียน และจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน

2.2 การจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย

2.4 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2.5 การประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยเรื่อง การดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ครั้งนี้ ผู้วิจัยยึดแนวทางการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยเฉพาะมาตรฐานที่ 2 คือ มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีตัวชี้วัด 5 ด้าน (กรมการศาสนา. 2544 : 4) ได้แก่

ด้านที่ 1 การสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียน และจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน

ด้านที่ 2 การจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้านที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย

ด้านที่ 4 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ด้านที่ 5 การประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

จากกรอบแนวคิดข้างต้น สามารถเขียนเป็นแผนภาพที่แสดงถึงกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยได้ดังนี้

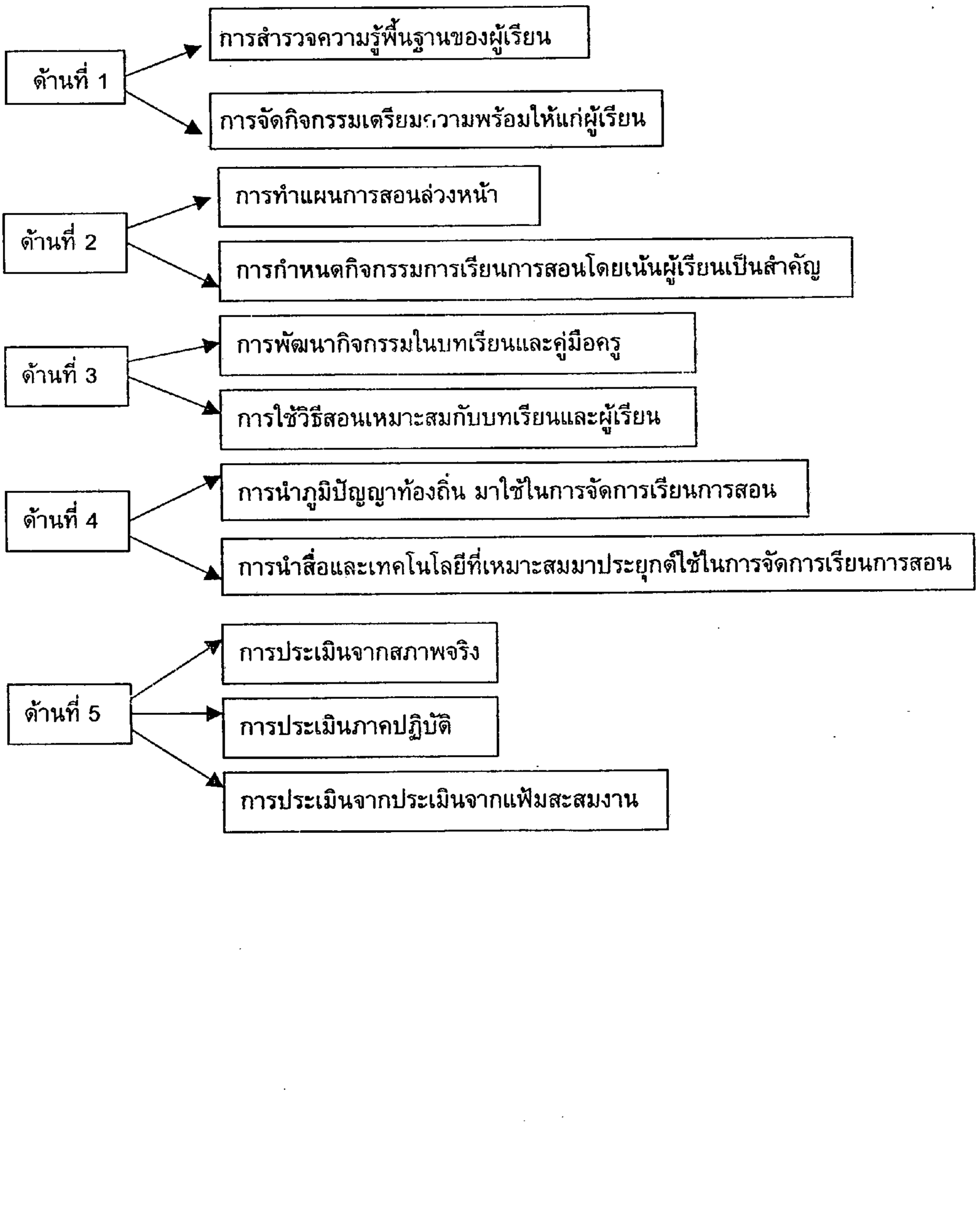

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การดำเนินการตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การปฏิบัติและปัญหาการปฏิบัติภารกิจของโรงเรียนตามมาตรฐานที่ 2 ของมาตรฐานด้านกระบวนการ ซึ่งเป็นมาตรฐานการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ของกรมการศาสนา มีตัวชี้วัด 5 ด้านคือ

1.1 ด้านการสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียน และจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน หมายถึง การสำรวจพื้นฐานของผู้เรียนก่อนที่จะสอน เพื่อค้นหาความสามารถทางสติปัญญา วิธีการเรียน และประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ด้วยการศึกษาจากระเบียนสะสม การทดสอบความพร้อมและความถนัด การทดสอบก่อนสอน

1.2 ด้านการจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การศึกษาโครงสร้างของหลักสูตร การศึกษาคู่มือครูและเนื้อหาแต่ละบทเรียนก่อนทำการสอน เขียนแผนการสอนล่วงหน้า กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนในแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วม มีความเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน และมีบรรยากาศที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระตามความถนัด

1.3 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย หมายถึง การนำวิธีสอนแบบต่าง มาปรับใช้ในกิจกรรม การเรียนการสอนให้เหมาะสม มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อ

1.4 ด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การเชิญบุคคลที่มีความรู้ในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านต่างๆ แก่นักเรียน เชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาร่วมในการจัดการเรียนการสอน เช่น เป็นที่ปรึกษา เป็นแหล่งความรู้ เป็นต้น นำสิ่งที่เป็นองค์ความรู้ในท้องถิ่นมาสอดแทรกในวิชาที่สอน จัดตั้งอุทยานการศึกษาท้องถิ่น จัดกิจกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับโรงเรียนอื่นๆ การนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสม ทั้งในด้านวัสดุอุปกรณ์และวิธีการ เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องเสียง เครื่องฉายภาพ เป็นต้น

1.5 ด้านการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง หมายถึง การประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน โดยการประเมินจากสภาพจริง (Authentic assessment) เป็นการประเมินเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง เช่น ประเมินจากแฟ้มสะสมงานของผู้เรียนจากบันทึกความก้าวหน้านักเรียนของครู การสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ การรวบรวมข้อมูลจากรายงานและวิธีการที่ผู้เรียนกระทำ เป็นต้น โดยการประเมินตนเอง (Self assessment) ของผู้เรียน เช่น การทำงานเป็นกลุ่ม การวิพากษ์วิจารณ์งานของผู้เรียนจากเพื่อน เป็นต้น โดยการประเมินกลุ่ม (Group assessment) การเขียนรายงาน (Self report) การ

ทดสอบ (Tests) โดยการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนดังกล่าวต้องมีการดำเนินการสม่ำเสมอ มีการประเมินทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน

2. ปัญหาการดำเนินการตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง อุปสรรค ขัดข้องในการปฏิบัติตามภารกิจ ของโรงเรียนตามมาตรฐานที่ 2 ของมาตรฐานด้านกระบวนการ ซึ่งเป็นมาตรฐานการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั้ง 5 ด้าน

3. กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 หมายถึง กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามระเบียบกรมการศาสนา ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2540 และตามประกาศคณะกรรมการการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งกำหนดให้กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ประกอบด้วย โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ สุพรรณบุรี กาญจนบุรี และสมุทรสงคราม ได้แก่

3.1 โรงเรียนวัดถ้ำสิงโตทอง ตำบลปากช่อง อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

3.2 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญวัดสิริกาญจนาราม ตำบลท่ามะขาม อำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

3.3 โรงเรียนโพธิสังวรวิทยา ตำบลสนามคลี อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี

3.4 โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดไสกระดาน ตำบลนาวัง อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

3.5 โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ วัดธรรมิการามวรวิหาร อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.6 โรงเรียนวัดอู่ทองวิทยา ตำบลอู่ทอง อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

3.7 โรงเรียนพระปริยัติธรรมเวฬุวันวิทยา ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

4. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง พระภิกษุที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการบริหารโรงเรียน เช่น ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ และผู้ช่วยผู้บริหารด้านต่าง ๆ ที่ได้รับการแต่งตั้ง หรือมอบหมายจากผู้บริหารโรงเรียน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5

5. ครูผู้สอน หมายถึง พระภิกษุ สามเณร และแม่ชี ซึ่งทำหน้าที่เป็นครูประจำการหรือครูพิเศษ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5

บทที่ 2
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อ ต่อไปนี้

1. การศึกษาพระปริยัติธรรม
2. การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
3. มาตรฐานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
4. การจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพระปริยัติธรรม

การศึกษาของสงฆ์ในสมัยพุทธกาล เมื่อบุคคลเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา มักได้รับการศึกษามาเป็นอย่างดีแล้วตามลัทธิศาสนาในสมัยนั้น เป็นต้นว่า เรียนจบไตรเพทหรือ ความรู้ 3 อย่าง ตามลัทธิดั้งเดิมของพราหมณ์ ได้แก่ ฤคเวช ยชุรเวท และสามเวท ซึ่งต่อมาได้เพิ่มอาถรรพเวทอีกอย่างหนึ่งการศึกษาของสงฆ์ในสมัยพระพุทธองค์ทรงมีพระชนม์ชีพมี 2 ประการ คือ คันถธุระ เป็นการศึกษาพระธรรมวินัยอันเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและวิปัสสนาธุระ เป็นการศึกษาพระกรรมฐาน อันเป็นอุบายฝึกหัดจิตใจของคนให้สะอาดผ่องแผ้วปราศจากกิเลสทั้งมวล ภายหลังพระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธ์ปรินิพพาน พระสงฆ์พุทธสาวกได้ทำการสังคายนารวบรวมพระธรรมวินัยอันเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งมีทั้งหมด84,000พระธรรมขันธ์ จัดไว้เป็น 3 หมวด คือหมวดพระสูตร หมวดพระวินัยและหมวดพระปรมัตถ์ รวมเรียกว่า พระไตรปิฎก ซึ่งเป็นภาษาบาลีทั้งหมด และเป็นคัมภีร์ของพระพุทธศาสนา (มาณพ พลไพรินทร์.2526 : 8) การศึกษาพระธรรมวินัยตามพระไตรปิฎกหรือที่เรียกว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมจึงต้องให้เรียนภาษาบาลีเพื่อให้พระภิกษุสามเณรและผู้ศึกษาได้เข้าใจถึงพุทธวจนะในพระไตรปิฎกได้อย่างถูกต้องไม่คลาดเคลื่อนไปจากของเดิม ขั้นตอนสำคัญของการศึกษาทางพุทธศาสนามี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นปริยัติ ขั้นปฏิบัติ และขั้นปฏิเวธ (สวนา พรพัฒน์กุล.2524:2) ขั้นปริยัติ ได้แก่ การศึกษาทางทฤษฎี เป็นการศึกษา พระธรรมวินัยให้มีความรู้พื้นฐานอย่างแจ่มแจ้ง ให้เกิดความกระจ่างในคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละธรรมบทว่าเป็นเรื่องอะไร จะนำไปปฏิบัติได้อย่างไร และเมื่อปฏิบัติแล้วจะเกิดผล อย่างไร ขั้นปฏิบัติ เป็นการนำเอาพระธรรมวินัยมาปฏิบัติด้วย กาย วาจา ใจ และขั้นปฏิเวธ เป็นขั้นที่แสดงผลงานของการปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ผู้ที่เข้ามาศึกษาพระปริยัติธรรมส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ สามเณร ผู้มีศรัทธาเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา การเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ก็คือ เข้ามาศึกษาพระพุทธศาสนาหรือ

เข้ามาเล่าเรียนและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ซึ่งคำว่าการศึกษาพระปริยัติธรรมที่ใช้อยู่ในเวลานี้เป็นคำซ้ำ คือ คำว่า ปริยัติ แปลว่า การศึกษา หรือการเล่าเรียน และในความหมายของคำว่าปริยัติที่แปลว่า การเล่าเรียน ก็คือ การเล่าเรียนพุทธวจนะ คือคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งก็คือพระธรรม นั่นเอง ฉะนั้น จะเรียกว่า การศึกษาพระปริยัติธรรมหรือพระปริยัติธรรม หรือปริยัติก็หมายถึง การเล่าเรียนพระพุทธศาสนาทั้งนั้น (กรมการศาสนา. 2530 : 1)

ครั้นเมื่อพระพุทธศาสนาเผยแผ่เข้าสู่ประเทศไทย พระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ตั้งแต่ยุคสุโขทัยถึงปัจจุบัน ทรงบำเพ็ญพระองค์เป็นองค์อุปถัมภก ทรงมีศรัทธาอย่างแรงกล้าและทรงส่งเสริมการเรียนรู้พระปริยัติธรรม บางพระองค์ทรงอุปสมบทในบวรพระพุทธศาสนาและทรงเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในภาษาบาลี เช่น พระมหาธรรมราชาลิไท กษัตริย์รัชกาลที่ 4 แห่งกรุงสุโขทัยและพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ การที่พระมหากษัตริย์ทรงสนับสนุนให้พระภิกษุ สามเณร ศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมถือได้ว่าเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง

การศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกบาลีและแผนกธรรมในอดีตมิได้จัดเป็นรูปโรงเรียนแต่จัดสอนกันเองภายในวัด วัดจึงเป็นศูนย์กลางของการศึกษาพระปริยัติธรรมโดยถือเป็นกิจของสงฆ์อย่างหนึ่งที่จะต้องเล่าเรียนพระธรรมวินัย คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และมีการทดสอบความรู้ว่า พระภิกษุ สามเณร มีความรู้ในพระธรรมวินัยมากน้อยเพียงใด จนถึงปี 2484 ได้มีการออกระเบียบว่าด้วยการจัดศาสนศึกษา และระเบียบนี้ได้มีการปรับปรุงหลายครั้ง ปัจจุบันใช้ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี พ.ศ. 2537

การศึกษาของคณะสงฆ์ที่จัดให้แก่พระภิกษุ สามเณรโดยคณะกรรมการการศึกษาของสงฆ์และสภามหาวิทยาลัยสงฆ์ เป็นการศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนา ได้แก่ การศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นหลัก มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ ป้องกันมิให้มีการเปลี่ยนแปลงพระธรรมวินัยให้ผิดไปจากพระบาลีในพระไตรปิฎก ปัจจุบันประกอบด้วยการศึกษาหลักสูตรต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม มี 3 ระดับ ได้แก่ นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท และนักธรรมชั้นเอก โดย ก.พ. เทียบวิทยฐานะนักธรรมตรีให้เท่ากับประโยคประถมศึกษาตอนต้น (ป.4) (กรมการศาสนา. 2542 : 106)

2. หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกบาลี มี 8 ระดับ ได้แก่ ประโยค 1–2 และเปรียญธรรม 3 – 4 – 5 – 6 – 7 – 8 – 9 (ป.ธ.3 – ป.ธ. 9) กระทรวงศึกษาธิการเทียบความรู้ให้ตามประกาศลงวันที่ 22 สิงหาคม 2526 ให้เปรียญธรรม 5 ประโยค (ป.ธ.5) ที่สอนวิชาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมหรือแผนกบาลี หรือโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญไม่น้อยกว่า 1 ปี โดยมีเวลาสอนไม่น้อยกว่า300ชั่วโมงเทียบเท่ามัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนเปรียญธรรม 9 ประโยค (ป.ธ.9) มีวิทยฐานะขั้นปริญญาตรี ตามมาตรา 4(1) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา (ฉบับที่ 1) พ.ศ.2527 (กรมการศาสนา. 2542 :98, 105 – 106)

3. หลักสูตรปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย ได้แก่ พุทธศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และศาสนศาสตรบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งกำหนดให้นักศึกษาทุกคณะต้องศึกษาวิชาแกนพระพุทธศาสนาจำนวน 50 หน่วยกิต ประกอบด้วย วิชาภาษาบาลี พระไตรปิฎกศึกษา พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก พระอภิธรรมปิฎก ธรรมประยุกต์ ธรรมปฏิบัติและศาสนปฏิบัติ โดยหลังจากจบการศึกษาแล้วต้องปฏิบัติศาสนกิจสนองงานมหาวิทยาลัยในเพศบรรพชิตอีกอย่างน้อย 1 ปี จึงจะได้รับปริญญาบัตร

4.หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวิชาการพระพุทธศาสนา ได้แก่ ศาสนปฏิบัติ ภาษาบาลี และธรรมวินัย เป็นวิชาบังคับแกน 36 หน่วยกิต ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและ 21 หน่วยกิต ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายรวม 57 หน่วยกิต

หลักสูตรทั้ง 4 หลักสูตรดังกล่าวข้างต้น สามารถจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นหลักสูตรที่ศึกษาเฉพาะวิชาการพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกธรรม และหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกบาลี จัดเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรม กลุ่มที่ 2 เป็นหลักสูตร ที่ศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนาร่วมกับวิชาสามัญอื่น ๆ ได้แก่ หลักสูตรมหาวิทยาลัยสงฆ์ และ หลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จัดเป็นการศึกษาพระปริยัติธรรมประยุกต์ ดังแผนภูมิ

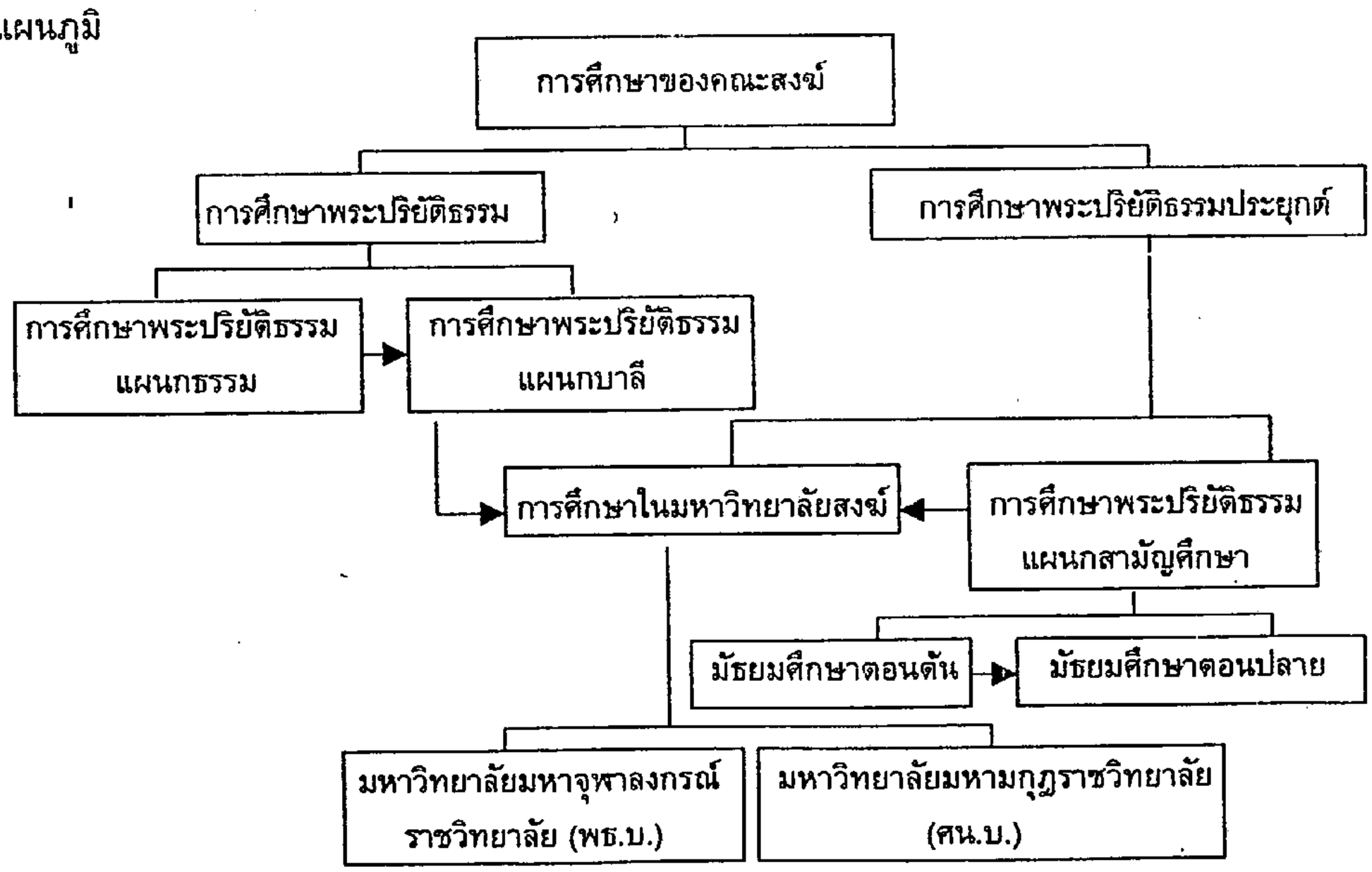

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงการศึกษาของคณะสงฆ์

ที่มา : สุภาพร มากแจ้ง และสมปอง มากแจ้ง. (2542).*รายงานการวิจัยการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์* : หน้า 3 – 4

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ประวัติความเป็นมา

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง คือ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหามกุฏราชวิทยาลัยเจริญก้าวหน้ามากขึ้น ทำให้เกิดช่องว่างทางการศึกษาของคณะสงฆ์ เนื่องจากการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยต้องอาศัยพื้นฐานวิชาการหลายสาขาประกอบกัน ขณะที่การศึกษาสงฆ์เป็นการศึกษาเฉพาะวิชาการพระพุทธศาสนา เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงได้จัดแผนกมัธยมขึ้นมา เรียกว่า โรงเรียนบาลีมัธยมศึกษา กำหนดให้มีการเรียนบาลี นักธรรม และความรู้ชั้นมัธยม โดยรับผู้สำเร็จชั้นประถมปีที่ 4 ต่อมาเมื่อโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษานี้ได้แพร่ขยายออกไปยังต่างจังหวัดมีพระภิกษุสามเณรเรียนกันมาก ทางคณะสงฆ์โดยองค์การศึกษาจึงได้กำหนดให้เรียกโรงเรียนประเภทนี้ใหม่ว่า โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัด โดยมติคณะสังฆมนตรีและกระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบกระทรวงให้โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัดนี้ เปิดสอบสมทบในชั้นตัวประโยค คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา และเมื่อสอบได้แล้ว จะได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้พระภิกษุ สามเณรนิยมเรียนกันมาก โรงเรียนประเภทนี้จึงแพร่หลายออกไปยังจังหวัดต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง จนทำให้ทางการคณะสงฆ์เกรงว่าการศึกษาธรรมและบาลี จะเสื่อมลงเพราะพระภิกษุและสามเณรต่างมุ่งศึกษาวิชาทางโลกมากเกินไปเป็นเหตุให้ต้องละทิ้งการศึกษาธรรมและบาลีเสีย ดังนั้น แม่กองบาลีสนามหลวง พระธรรมปัญญาบดี (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ฟื้น ชุตินธโร) จึงได้ตั้งคณะกรรมการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีขึ้นใหม่ มีวิชาบาลี วิชาธรรม และวิชาการทางโลก เรียกว่า บาลีศึกษา สามัญศึกษา และปริทัศน์ศึกษา และได้ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 2507 พร้อมกับได้ยกเลิกระเบียบสังฆมนตรีว่าด้วยการศึกษาของโรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัดเสีย และกำหนดให้พระภิกษุ สามเณรเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่คณะสงฆ์ได้จัดขึ้นใหม่ (พระราชวรมุณี. 2521:355)

การประกาศยกเลิกระเบียบว่าด้วย โรงเรียนวิสามัญศึกษา สำนักเรียนวัด เพื่อให้พระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ตามแผนใหม่ของคณะสงฆ์ แต่ปรากฏว่าพระภิกษุสามเณรไม่นิยมเรียน เพราะไม่ได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้พากันเข้าชื่อเป็นนักเรียน โรงเรียนราษฎร์ของวัด ซึ่งตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการบ้าง สมัครสอบเทียบบ้าง เข้าเป็นนักเรียนผู้ใหญ่บ้าง ทำให้การศึกษาของคณะสงฆ์ ในช่วงนั้นเกิดความสับสนเป็นอันมาก ดังนั้น กรมการศาสนาร่วมกับกรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้พิจารณาลงความเห็นร่วมกันว่าควรจะตั้งโรงเรียนขึ้นประเภทหนึ่ง เพื่อสนองความต้องการของพระภิกษุ

สามเณร โดยให้เรียนทั้งวิชาธรรมและวิชาสามัญศึกษาควบคู่กันไป และให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการสอบเอง กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้น เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2514 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2535 (ที่ใช้ในปัจจุบัน) ทั้งนี้ เพื่อให้พระภิกษุ สามเณร ได้มีโอกาสศึกษาสายสามัญตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย โดยเทียบชั้นมัธยมศึกษาสายสามัญ จัดหลักสูตรให้มีวิชาที่เหมาะสมแก่ภาวะของพระภิกษุ สามเณร ที่จะศึกษาโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย และเป็นวิชาที่จำเป็นต่อพระพุทธศาสนาเป็นหลักสูตรที่ให้การศึกษาวิชาพระปริยัติธรรมควบคู่กับวิชาสามัญ ได้แก่ ภาษาบาลี ธรรมวินัย ศาสนปฏิบัติ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สุขศึกษา หลักสูตรที่โรงเรียนจัดขึ้น และจบในตัวเองหรือเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อ มุ่งให้พระภิกษุ สามเณร มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมตามสมณเพศ ช่วยให้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม ปรับตัวเข้ากับสังคมได้และไม่ขัดต่อวินัยสงฆ์ มุ่งพระภิกษุ สามเณร ได้ศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ทั้งในมหาวิทยาลัยสงฆ์ และ/หรือในสถาบันอุดมศึกษาทั่วไป (กมล รอดคล้าย. 2532 : 27)

การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นเรื่องของวัด จะจัดตั้งขึ้นได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ และด้วยความเห็นชอบของประธานสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ เมื่อได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการแล้ว กรมการศาสนาเป็นผู้ออกใบอนุญาต การเปิดสอนระดับการศึกษาเพิ่มขึ้น ต้องได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการ (วิชัย ธรรมเจริญ. 2541 : 27)

ในระยะเริ่มแรก มีเจ้าอาวาสวัด จำนวน 51 แห่ง รายงานเสนอขอจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต่อกรมการศาสนา และในปี พ.ศ. 2525 มีการตั้งโรงเรียนเพิ่มเป็น 69 แห่ง มีครูทั้งที่เป็นพระภิกษุ สามเณร และฆราวาส จำนวน 2,538 รูป/คน นักเรียน 10,183 รูป (กรมการศาสนา. 2525 : 15) และเมื่อปี พ.ศ. 2542 ปรากฏว่า มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กระจายอยู่ทั่วประเทศ จำนวน 382 แห่ง ครู 4,074 รูป/คน นักเรียน 78,555 รูป (กรมการศาสนา. 2542 : 2 – 4)

การบริหารงาน

การดำเนินการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีลักษณะการบริหารโดยมีสภาการศึกษาของคณะสงฆ์เป็นองค์หลักที่ควบคุม ส่งเสริมโดยตรง ส่วนการบริหารโรงเรียนให้อยู่ในการปกครองของคณะสงฆ์ เช่น ให้เจ้าคณะจังหวัดมีหน้าที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในระดับจังหวัด และเจ้าคณะอำเภอมีหน้าที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในระดับอำเภอ โดยมีเจ้าอาวาสเป็นเจ้าสำนักเรียนของแต่ละโรงเรียนเป็นผู้บริหารโรงเรียนในแต่ละวัด (กิตติ ธีรศานต์. 2539 : 4)

สภาการศึกษาของคณะสงฆ์ ทำหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการจัดการศึกษา มีอำนาจพิจารณาให้ความเห็นชอบนโยบาย แผนงาน โครงการต่าง ๆ พิจารณาให้ความเห็นชอบหลักสูตรและแบบเรียน ปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาตามที่มหาเถรสมาคมมอบหมาย รวมทั้งแต่งตั้งกรรมการเกี่ยวกับการศึกษา

กรมการศาสนาเป็นที่ตั้งของสำนักงานสภาการศึกษา มีอธิบดีกรมการศาสนาเป็นเลขาธิการสภาการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยมีกองศาสนศึกษารับผิดชอบดูแลโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการให้การอุดหนุนโรงเรียน ติดตามประเมินผลโรงเรียน ตรวจสอบโรงเรียนที่ขอจัดตั้ง และขอขยายชั้นเรียนเพื่อเสนอสภาการศึกษาของคณะสงฆ์พิจารณาอนุมัติและพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน ให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอต่อการจัดการศึกษา

ศูนย์ครูพระปริยัตินิเทศก์ประจำจังหวัดทำหน้าที่ในการบริหารการศึกษา การนิเทศการศึกษาการติดตามประเมินผล รวบรวมสถิติข้อมูลด้านการศาสนา การจัดทำแผนพัฒนาการศาสนศึกษาของจังหวัด รวมทั้งช่วยเหลือเจ้าคณะจังหวัดในการจัดการศาสนศึกษาของจังหวัด

นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนด้านวิชาการแก่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา คือ กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งมีคณะกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียนประกอบด้วย ผู้แทนโรงเรียนต่างๆ โรงเรียนละ 1 ท่าน ยกเว้นกลุ่มโรงเรียนที่มีโรงเรียนไม่เกิน 10 โรงเรียน ให้มีคณะกรรมการบริหารกลุ่มโรงเรียนประกอบด้วย ผู้จัดการโรงเรียน ผู้อำนวยการ อาจารย์ใหญ่ หรือครูใหญ่ ครูคฤหัสถ์จากโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนละ 1 ท่าน

การบริหารงานภายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้จำแนกการบริหารงานออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. การบริหารวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การส่งเสริมสนับสนุนงาน วิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. การบริหารงานบุคคล ได้แก่ การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

3. การบริหารงบประมาณ ได้แก่ การจัดทำและเสนอของบประมาณ การตรวจสอบติดตามประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน การบริหารบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

4. การบริหารทั่วไป ได้แก่การดำเนินงานธุรการ การดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การรับนักเรียนงานส่งเสริมกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา งานบริการสาธารณะ ฯลฯ

โครงสร้างหลักสูตรและแนวดำเนินการ

ปัจจุบันโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2534ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีโครงสร้างหลักสูตร และแนวดำเนินการดังนี้ (กรมการศาสนา. 2534 : 1 - 5, 111 – 115)

หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2534

หลักการ

หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีหลักการดังนี้

1. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง

2. เป็นการศึกษาวิชาพระปริยัติธรรมขั้นพื้นฐาน เพื่อประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยและศึกษาต่อ

3. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมปัจจุบันได้ตามสมควรแก่สมณวิสัย

จุดมุ่งหมาย

การศึกษาตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาที่มุ่งให้พระภิกษุสามเณรพัฒนาตน ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเป็นศาสนทายาทที่ดี และนำความรู้จากการศึกษาไปพัฒนาสังคมตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้พระภิกษุสามเณรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้และทักษะในวิชาพระปริยัติธรรมและวิชาสามัญ
2. มีนิสัยใฝ่หาความรู้มีสมณสัญญา เคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามข้อบังคับและระเบียบสงฆ์
3. มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ
4. รู้จักบำรุงรักษาศาสนสมบัติ อนุรักษ์ และเสริมสร้างสภาพแวดล้อม
5. มีความภาคภูมิใจในการเป็นสมณะ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเลื่อมใสในการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

6. มีความคิดสร้างสรรค์ ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติให้เกิดความเจริญแก่ชุมชนและสังคมสืบต่อไป

โครงสร้าง

1. วิชาบังคับ จำนวน 78 หน่วยการเรียน ได้แก่ รายวิชาดังต่อไปนี้

1.1 วิชาบังคับแกน จำนวน 72 หน่วยการเรียน

1.1.1 ภาษาไทย	12 หน่วยการเรียน
1.1.2 วิทยาศาสตร์	9 หน่วยการเรียน
1.1.3 คณิตศาสตร์	6 หน่วยการเรียน
1.1.4 สังคมศึกษา	6 หน่วยการเรียน
1.1.5 สุขศึกษา	3 หน่วยการเรียน
1.1.6 ศาสนปฏิบัติ	12 หน่วยการเรียน
1.1.7 ภาษาบาลี	15 หน่วยการเรียน
1.1.8 ธรรมวินัย	9 หน่วยการเรียน

1.2 วิชาบังคับเลือก จำนวน 6 หน่วยการเรียน ให้เลือกจากรายวิชาบังคับสังคมศึกษา

2. วิชาเลือกเสรี จำนวน 18 หน่วยการเรียน ให้เลือกจากรายวิชาในกลุ่มวิชา ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 กลุ่มวิชาภาษา

2.1.1 ภาษาไทย

2.1.2 ภาษาต่างประเทศ

2.2 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์

2.2.1 วิทยาศาสตร์

2.2.2 คณิตศาสตร์

2.3 กลุ่มวิชาสังคมศึกษา

2.4 กลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ

2.4.1 สุขศึกษา

2.4.2 ศาสนปฏิบัติ

2.5 กลุ่มวิชาพระปริยัติธรรม

2.5.1 ภาษาบาลี

2.5.2 ธรรมวินัย

3. กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมต่อไปนี้

3.1 กิจกรรมแนะแนวหรือกิจกรรมแก้ปัญหาหรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 1 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค

3.2 กิจกรรมอิสระของผู้เรียน จำนวน 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค

4. กิจของสงฆ์ ได้แก่ กิจที่พระภิกษุสามเณรปฏิบัติเป็นประจำอยู่ในวัด คือ กิจประจำวัน กิจประจำปักษ์ กิจประจำวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

หมายเหตุ รายวิชาทั้งหมดในข้อ 1.1.1 ถึง 1.1.5 2.3 และ 2.4.1 ใช้รายวิชาของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

แนวการดำเนินการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายข้างต้น จึงกำหนดแนวดำเนินการไว้ดังนี้

1. จัดให้พระภิกษุสามเณรได้เลือกเรียนอย่างกว้างขวาง เพื่อสำรวจความถนัดและความสนใจ

2. จัดประสบการณ์ต่างๆ ให้พระภิกษุสามเณรได้รู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถแสวงหาแนวทางพัฒนาตนเอง

3. ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาวิชาพระปริยัติธรรมและวิชาสามัญและประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย

4. จัดให้มีการศึกษา ติดตาม และแก้ไขปัญหาของพระภิกษุสามเณรอย่างต่อเนื่อง

5. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และกระบวนการ กลุ่ม

หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2534

1. เวลาเรียน

1.1 หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้เวลาเรียนโดยปกติประมาณ 3 ปี

1.2 ในปีการศึกษาหนึ่ง ให้แบ่งเป็นภาคเรียนปกติ 2 ภาค ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ และโรงเรียนอาจเปิดภาคฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควร โดยให้มีเวลาเรียน 4 สัปดาห์ เวลาเรียน ต่อสัปดาห์ของรายวิชาที่เปิดสอนจะต้องเป็น 5 เท่าของภาคปกติ และเวลาเรียน ในภาคฤดูร้อนนี้ ให้ใช้สำหรับเรียนรายวิชาที่เรียนซ้ำหรือรายวิชาที่แก้ "0" หรือรายวิชาที่เปลี่ยน "ร" หรือ "มส"

1.3 โรงเรียนต้องเปิดเรียนสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 5 วัน วันละไม่น้อยกว่า 7 คาบ คาบละ 50 นาที รวมอย่างน้อย 35 คาบ

1.4 ให้เรียนตามหลักสูตรอย่างน้อยสัปดาห์ละ 32 คาบ และให้โรงเรียนจัดให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างหลักสูตร โดยเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวหรือกิจกรรมแก้ปัญหาหรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 1 คาบต่อสัปดาห์ นอกจากนี้ต้องจัดให้มีเวลาสำหรับให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมอิสระตามความสนใจ จำนวน 2 คาบต่อสัปดาห์

1.5 นอกจากเวลาที่กำหนดในข้อ 1.1 ถึง 1.4 ต้องให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจของสงฆ์โดยมีเจ้าอาวาสหรือผู้ที่เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นผู้ควบคุม

2. หน่วยการเรียน

รายวิชาใดที่ใช้เวลาเรียน 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน ให้มีค่าเป็น 1 หน่วยการเรียน รายวิชาใดที่มีจำนวนคาบเรียนมากกว่าหรือน้อยกว่า 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน ให้มีจำนวนหน่วยการเรียนมากขึ้นหรือน้อยลงเป็นไปตามสัดส่วน

3. วิชาบังคับและวิชาเลือกเสรี

3.1 ผู้เรียนจะต้องเรียนวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรีตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างของหลักสูตร สำหรับภาษาต่างประเทศ เรียนได้ไม่เกิน 1 ภาษา

3.2 การจัดทำรายวิชาบังคับเลือกและเลือกเสรี นอกจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

4. การประเมินผลการเรียน

การประเมินผลการเรียนและการโอนผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2534

5. เกณฑ์การจบหลักสูตร

5.1 ต้องเรียนวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรีตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้าง จำนวน 96 หน่วยการเรียน โดยเรียนวิชาบังคับ 78 หน่วยการเรียน วิชาเลือกเสรี 18 หน่วยการเรียน และทุกวิชาต้องได้รับการตัดสินผลการเรียน

5.2 ต้องได้หน่วยการเรียน วิชาบังคับแกน ภาษาไทย ศาสนปฏิบัติ ภาษาบาลีและธรรมวินัย

5.3 ต้องได้หน่วยการเรียนทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 85 หน่วยการเรียน

5.4 ในแต่ละภาคเรียน ต้องเข้าร่วมกิจของสงฆ์ โดยต้องมีเวลาเข้าร่วมกิจของสงฆ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของกิจวัตรที่ทางวัดกำหนด

6. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ในกรณีที่จะมีการยกเลิก เพิ่มเติม และเปลี่ยนแปลงรายวิชาและเนื้อหาของรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรให้ทำเป็นคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ

หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2534

หลักการ

หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีหลักการดังนี้

1. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้แสวงหาความรู้ทางพระพุทธศาสนาให้แตกฉานเพื่อการเผยแผ่และศึกษาต่อ
2. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติกิจวัตรของสงฆ์อย่างถูกต้องและเคร่งครัด
3. เป็นการศึกษาที่มุ่งให้สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม

จุดมุ่งหมาย

การศึกษาตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นการศึกษาที่มุ่งให้พระภิกษุสามเณรปฏิบัติตามพระธรรมวินัย สามารถนำความรู้ที่ได้ จากการศึกษาค้นคว้าวิชาการทางพระพุทธศาสนา ไปพัฒนาสังคมตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขตามสมควรแก่สมณวิสัย

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ พระภิกษุ สามเณร มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ทักษะในศาสนปฏิบัติและกิจของสงฆ์ตามพระธรรมวินัยและระเบียบสงฆ์
2. มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของพระพุทธศาสนา ตลอดจนวัฒนธรรมของชาวพุทธ
3. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สามารถนำแนวทางและวิธีการใหม่ ๆไปใช้พัฒนาสังคม
4. รู้จักใช้สิทธเสรีภาพในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์บนรากฐานแห่งกฎหมายและพระธรรมวินัย
5. มีความสำนึกในสมสัญญาและการเป็นคนไทยร่วมกัน มีความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
6. สามารถปฏิบัติตนเป็นศาสนทายาทที่ดี

โครงสร้าง

1. วิชาบังคับ จำนวน 42 หน่วยการเรียน ได้แก่ รายวิชาดังต่อไปนี้

1.1 วิชาบังคับแกน จำนวน 36 หน่วยการเรียน

1.1.1 ภาษาไทย	6 หน่วยการเรียน
1.1.2 สังคมศึกษา	6 หน่วยการเรียน

1.1.3 สุขศึกษา 3 หน่วยการเรียน

1.1.4 ศาสนปฏิบัติ 3 หน่วยการเรียน

1.1.5 ภาษาบาลี 12 หน่วยการเรียน

1.1.6 ธรรมวินัย 6 หน่วยการเรียน

1.2 วิชาบังคับเลือก จำนวน 6 หน่วยการเรียน ให้เลือกจากรายวิชาบังคับเลือก วิทยาศาสตร์

2. วิชาเลือกเสรี จำนวน 39 หน่วยการเรียน ให้เลือกจากรายวิชาในกลุ่มวิชาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 กลุ่มวิชาภาษา

2.1.1 ภาษาไทย

2.1.2 ภาษาต่างประเทศ

2.2 กลุ่มวิชาสังคมศึกษา

2.3 กลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ

2.3.1 สุขศึกษา

2.3.2 ศาสนปฏิบัติ

2.4 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์

2.4.1 วิทยาศาสตร์

2.4.2 คณิตศาสตร์

2.5 กลุ่มวิชาพระปริยัติธรรม

2.5.1 ภาษาบาลี

2.5.2 ธรรมวินัย

2.5.3 ศาสนศิลป์

3. กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมต่อไปนี้

3.1 กิจกรรมแนะแนวหรือกิจกรรมแก้ปัญหา หรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาค

3.2 กิจกรรมอิสระของผู้เรียน

4. กิจของสงฆ์ ได้แก่ กิจที่พระภิกษุสามเณรปฏิบัติเป็นประจำอยู่ในวัด คือ กิจประจำวัน กิจประจำปักษ์ กิจประจำวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

หมายเหตุ รายวิชาทั้งหมดในข้อ 1.1.1 ถึง 1.1.5 2.3 และ 2.4.1 ใช้รายวิชาของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

แนวการดำเนินการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายข้างต้น จึงกำหนดแนวดำเนินการไว้ดังนี้

1. จัดให้พระภิกษุสามเณรได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ

2. จัดให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาค้นคว้าอย่างกว้างขวาง

3. จัดการเรียนการสอนให้พระภิกษุสามเณรได้ทดลองใช้วิธีการใหม่ๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยอยู่เสมอ

4. ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้ศึกษาวิชาพระปริยัติธรรมและวิชาสามัญและประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย

5. จัดให้มีการศึกษา ติดตาม และแก้ไขปัญหาของพระภิกษุสามเณรอย่างต่อเนื่อง

6. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นวิชาพระปริยัติธรรมให้สามารถนำไปปฏิบัติได้

7. การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดแทรกการเสริมสร้างค่านิยมและศีลธรรมเพื่อเป็นศาสนทายาทที่ดี

8. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลและกระบวนการกลุ่ม

หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2534

1. เวลาเรียน

1.1 หลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียน โดยปกติประมาณ 3 ปี

1.2 ในปีการศึกษาหนึ่ง ให้แบ่งเป็นภาคเรียนปกติ 2 ภาค ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ และโรงเรียนอาจเปิดภาคฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควร โดยให้มีเวลาเรียน 4 สัปดาห์ เวลาเรียน ต่อสัปดาห์ของรายวิชาที่เปิดสอนจะต้องเป็น 5 เท่าของภาคปกติ และเวลาเรียนในภาคฤดูร้อนนี้ ให้ใช้สำหรับเรียนรายวิชาที่เรียนซ้ำหรือรายวิชาที่แก้ "0" หรือรายวิชาที่เปลี่ยน "ร" หรือ "มส"

1.3 โรงเรียนต้องเปิดเรียนสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 5 วัน วันละไม่น้อยกว่า 7 คาบ คาบละ 50 นาที รวมอย่างน้อย 35 คาบ

1.4 ให้เรียนตามหลักสูตรอย่างน้อยสัปดาห์ละ 27 คาบ และให้โรงเรียนจัดให้ ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างหลักสูตร โดยเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวหรือกิจกรรม แก้ปัญหาหรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ จำนวน 2 คาบต่อสัปดาห์ นอกจากนี้ต้องจัดให้มีเวลาสำหรับให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมอิสระตามความสนใจ จำนวน 2 คาบต่อสัปดาห์

1.5 นอกจากเวลาที่กำหนดในข้อ 1.1 ถึง 1.4 ต้องให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจของสงฆ์ โดยมีเจ้าอาวาส หรือผู้ที่เจ้าอาวาสมอบหมายเป็นผู้ควบคุม

2. หน่วยการเรียน

รายวิชาใดที่ใช้เวลาเรียน 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียนให้มีค่าเป็น 1 หน่วยการเรียน รายวิชาใดที่มีจำนวนคาบเรียนมากกว่าหรือน้อยกว่า 2 คาบต่อสัปดาห์ต่อภาคเรียน ให้มีจำนวนหน่วยการเรียนมากขึ้นหรือน้อยลงเป็นไปตามสัดส่วน

3. วิชาบังคับและวิชาเลือกเสรี

3.1 ผู้เรียนจะต้องเรียนวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรีตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างของหลักสูตร สำหรับภาษาต่างประเทศ เรียนได้ไม่เกิน 2 ภาษา

3.2 การจัดทำรายวิชาบังคับเลือกและเลือกเสรี นอกจากที่กำหนดไว้ในหลักสูตรให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

4. การประเมินผลการเรียน

การประเมินผลการเรียนและการโอนผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2534

5. เกณฑ์การจบหลักสูตร

5.1 ต้องเรียนวิชาบังคับและวิชาเลือกเสรีตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้าง จำนวน 81 หน่วยการเรียน โดยเรียนวิชาบังคับ 42 หน่วยการเรียน วิชาเลือกเสรี 39 หน่วยการเรียน และทุกวิชาต้องได้รับการตัดสินผลการเรียน

5.2 ต้องได้หน่วยการเรียน วิชาบังคับแกน ภาษาไทย ศาสนปฏิบัติ ภาษาบาลี และธรรมวินัย

5.3 ต้องได้หน่วยการเรียนทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 78 หน่วยการเรียน

5.4 ในแต่ละภาคเรียน ต้องเข้าร่วมกิจของสงฆ์ โดยต้องมีเวลาเข้าร่วมกิจของสงฆ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของกิจวัตรที่ทางวัดกำหนด

6. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ในกรณีที่จะมีการยกเลิก เพิ่มเติมและเปลี่ยนแปลงรายวิชา และเนื้อหาของรายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรให้ทำเป็นคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ

ห 251840 ร.3

มาตรฐานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ความหมายของมาตรฐาน

คำว่า " มาตรฐาน" มีผู้ให้ความหมายไว้หลายทัศนะ ดังนี้

เสนอ ภิรมจิดผ่อง(2536:45) ให้ความหมายของมาตรฐานไว้ว่า "มาตรฐาน" หมายถึง สภาพที่พึงปรารถนา หรือสภาพที่ควรจะเป็นของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรืออาจจะเรียกว่า เป็นสภาพในอดมคติ แต่เป็นไปได้จริง

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539:7) ได้ให้ความหมายของมาตรฐานในเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาว่า "มาตรฐานหมายถึงสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งระบุถึงสภาพปัจจัยหรือวิธีการดำเนินการและคุณภาพขั้นต่ำที่ต้องการให้เกิดขึ้นในทุกโรงเรียน"

กรมวิชาการ(2540:1) ได้ให้ความหมายคำว่ามาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดทางการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. มาตรฐานการศึกษาด้านผลผลิต หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2. มาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ หมายถึง ระบบวิธีการและเทคโนโลยีเชิงระบบที่มีประสิทธิภาพ

3. มาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย หมายถึง คน , อุปกรณ์ , งบประมาณ , สถานที่ และเทคโนโลยี ที่จำเป็นต้องมีต้องใช้ เพื่อนำไปสู่ผลผลิตที่มีคุณภาพ

สุนทร พูนพิพัฒน์ (2540:14) ให้ความหมายของคำมาตรฐาน(Standard)ว่า หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นจากการเห็นพ้องต้องกัน และได้รับความเห็นชอบจากองค์การหรือหน่วยงานที่ยอมรับกัน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ให้ความหมายว่า "มาตรฐาน หมายถึง สิ่งที่ถือเอาเป็นเกณฑ์ที่รับรองกันทั่วไป, สิ่งที่ถือเอาเป็นเกณฑ์สำหรับเทียบกำหนด"

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 4 ให้ความหมาย "มาตรฐานการศึกษา" หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับลักษณะคุณภาพ ที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 3)

จากความหมายของคำว่า มาตรฐานและมาตรฐานการศึกษาพอสรุปได้ว่า "มาตรฐาน" หมายถึง สิ่งที่ถือเป็นหลักเทียบกำหนด สภาพที่พึงประสงค์ที่ระบุถึงสภาพปัจจัย วิธีดำเนินการหรือกระบวนการ และสภาพที่ผลิตโดยความเห็นชอบขององค์การหรือหน่วยงานที่ยอมรับกัน

สำหรับเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีอยู่ 3 ด้าน ใหญ่ ๆ คือ (กรมการศาสนา 2542: 1 – 15)

1. มาตรฐานด้านผลผลิต

ขอบข่ายด้านคุณลักษณะของผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 มีความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สามารถคิดอย่างเป็นระบบ มีวิจารณญาณ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ และนำไปใช้ในการดำรงชีพได้อย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ 2 เป็นบุคลากรแห่งการเรียนรู้ในสิ่งที่ถูกต้อง

มาตรฐานที่ 3 ปฏิบัติตนเป็นศาสนทายาทที่ดี

มาตรฐานที่ 4 มีสุนทรีภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ และนันทนาการ

มาตรฐานที่ 5 รู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ และมีจริยาวัตรที่ดี

มาตรฐานที่ 6 มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

มาตรฐานที่ 7 มีทักษะกระบวนการในการทำงานและการจัดการ รักการทำงาน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

มาตรฐานที่ 8 เป็นสมาชิกที่ดีของวัด โรงเรียน ชุมชน และสังคม สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย

มาตรฐานที่ 9 เห็นคุณค่าและภูมิใจในพระพุทธศาสนา ประเพณีชาวพุทธ ภูมิปัญญาไทย ตลอดจนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม พัฒนาและอนุรักษ์ศาสนธรรม ศาสนสมบัติ และสิ่งแวดล้อม

2. มาตรฐานด้านกระบวนการ

ขอบข่ายด้านการบริหารและการจัดการ

มาตรฐานที่ 1 มีการบริหารและการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบข่ายด้านการจัดการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 2 มีการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางขององค์ความรู้อย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย

มาตรฐานที่ 3 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน

ขอบข่ายด้านการพัฒนาครู/บุคลากร

มาตรฐานที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาครู/บุคลากรอย่างต่อเนื่อง

ขอบข่ายด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน

มาตรฐานที่ 5 ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา

3. มาตรฐานด้านปัจจัย

ขอบข่ายด้านครู

มาตรฐานที่ 1 มีความรู้ ความสามารถและเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

มาตรฐานที่ 2 มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู มีคุณธรรมและจริยธรรม

ขอบข่ายด้านผู้บริหาร

มาตรฐานที่ 3 มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารและการจัดการ

มาตรฐานที่ 4 มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดี

ขอบข่ายด้านหลักสูตร

มาตรฐานที่ 5 มีหลักสูตรที่ยืดหยุ่น และสนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

ขอบข่ายด้านวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ และเทคโนโลยี

มาตรฐานที่ 6 มีเอกสาร สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ข้อมูล สารสนเทศ และเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ขอบข่ายด้านสถานศึกษาและสภาพแวดล้อม

มาตรฐานที่ 7 มีสถานที่ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ขอบข่ายด้านชุมชน

มาตรฐานที่ 8 ผู้ปกครอง ชุมชน สนับสนุนและมีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

กล่าวโดยสรุปแล้วการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาต้องการให้ผู้เรียนเป็นศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เป็นผู้ประพฤติดีประพฤติชอบทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข โดยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะต้องมีการบริหาร และการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการพัฒนาครู/บุคลากรอย่างต่อเนื่องจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาสถานศึกษาด้วย

การจัดการเรียนการสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามมาตรฐานที่ 2 ของมาตรฐานด้านกระบวนการ กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางขององค์ความรู้อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับหลักสูตรพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาและไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยมีตัวชี้วัด 5 ด้านคือ (กรมการศาสนา. 2544 : 4)

ด้านที่ 1 การสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน

ด้านที่ 2 การจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้านที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย

ด้านที่ 4 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ด้านที่ 5 การประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

รายละเอียดในแต่ละด้าน มีดังนี้

ด้านที่ 1 การสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียน และจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน

ผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญของการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจำเป็นต้องรู้พื้นฐานของผู้เรียนที่ดนจะสอนก่อนว่าเป็นอย่างไร เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนก็ต้องคำนึงว่าต้องการให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะใด การคัดเลือกเนื้อหาตลอดจนการคัดเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนก็จำเป็นต้องคำนึงว่าจะจัดอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียนเป็นส่วนรวม และขณะเดียวกันจะสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนด้วย

การรู้จักผู้เรียนจะเป็นผลดีต่อการเรียนการสอนดังนี้ (วัฒนาพรระงับทุกข์.2541: 48)

1. ช่วยในการกำหนดจุดประสงค์ของการสอนให้มีความเหมาะสมไม่สูงหรือไม่ต่ำจนเกินไป

2. ช่วยให้การกำหนดเนื้อหาสาระเป็นไปอย่างเหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน

3. ช่วยในการแบ่งกลุ่มผู้เรียนหรือมอบหมายให้พอเหมาะกับความรู้ความสามารถของผู้เรียน

4. ช่วยให้ครูผู้สอนรู้ว่าในระหว่างการเรียนการสอนสมควรจะได้ช่วยเหลือผู้เรียนกลุ่มใดและคนใดเป็นกรณีพิเศษเพื่อจะทำให้สามารถเรียนได้ทันผู้อื่น

การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม จะต้องศึกษาข้อมูลในด้านวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotion Quotient)

พหุปัญญา (Multiple Intelligences)พัฒนาการและศักยภาพด้านต่าง ๆ วิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน ความสนใจและความถนัด สภาพความเป็นอยู่และครอบครัว ปัญหาข้อจำกัด ความต้องการในการพัฒนา และอื่น ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2544: 2)

ครูผู้สอนควรจะต้องมีการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ซึ่งจะมีผลต่อการเรียนรู้ เพื่อใช้ประกอบการจัดการเรียนการสอน ดังนี้ (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2541: 49)

1. ความสามารถทางสติปัญญา (Learning Abilities) ก่อนที่จะกำหนดจุดประสงค์และเนื้อหาในการสอน ครูควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มผู้เรียนที่จะสอน โดยอาจศึกษาจากระเบียนสะสมหรือผลการเรียนที่ผ่านมา หรืออาจดูจากคะแนนทดสอบเฉลี่ยรายบุคคล หรือคะแนนมาตรฐานกลางของกลุ่มซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จในอดีตและตัวชี้วัดถึงอนาคตของผู้เรียนได้ ความรู้ความสามารถของผู้เรียน และสิ่งที่ผู้เรียนคาดหวังจะเรียนรู้ในอนาคต คือข้อมูลสำคัญที่ครูผู้สอนต้องศึกษาโดย อาจใช้วิธีประเมินทางอ้อมเพื่อการวางแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

2. วิธีการเรียน (Styles of Learning) ผู้เรียนแต่ละคนมีความต้องการในการเรียนที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีวิธีเรียนในหลาย ๆ ลักษณะต่างกันไป เช่นเดียวกันครูก็มีวิธีการสอนที่แตกต่างกัน จากผลการวิจัย พบว่า ผู้เรียนบางคนมีลักษณะชอบแข่งขันมากกว่าผู้อื่น บางคนตอบสนองได้ดีต่อสิ่งที่เสนอข้อมูลตามลำดับขั้นตอน บางคนเรียนได้ดีด้วยวิธีการแก้ปัญหา บางคนชอบฟัง บางคนชอบอ่านหรือดูภาพยนตร์ บางคนชอบเรียนคนเดียว ขณะที่บางคนเรียนได้ดีในกลุ่ม

เมื่อผู้เรียนชอบเรียนด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน เขาก็ต้องการเทคนิควิธีสอนที่แตกต่างกันด้วย ยิ่งครูเข้าใจวิธีการเรียนของผู้เรียนมากเท่าใด ก็ยิ่งสามารถวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่ใช้วิธีการหลากหลายสนองความต้องการของผู้เรียนในห้องเรียนได้มากขึ้นเท่านั้น สิ่งหนึ่งที่ครูควร คำนึงถึงอยู่เสมอคือ มีวิธีการเรียนที่หลากหลายในห้องเรียน หากครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและสอดคล้องกับความแตกต่างเหล่านั้นแล้วจะมีผู้เรียนหลายคนถูกกีดกันออกไปจากกระบวนการเรียนการสอนของครู

2. ประสบการณ์เดิม (Background of Experience) เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็วขึ้น หากผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานดีก็จะเรียนได้เข้าใจรวดเร็ว เนื่องจากเห็นความสัมพันธ์ของความรู้เดิมกับความรู้ใหม่

ประสบการณ์และความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน จึงเป็นข้อมูลสำหรับครูที่จะใช้ประกอบการคัดเลือกประสบการณ์ใหม่แก่ผู้เรียน ตามธรรมชาติของการเรียนรู้ประสบการณ์หรือความรู้ใหม่ที่จัดให้ผู้เรียนถือว่าเป็น “อุปสรรค” ที่จะให้ผู้เรียนได้แก้ปัญหาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ หากประสบการณ์ใหม่มีความเหมือน หรือซ้ำกับประสบการณ์เดิม ผู้เรียนจะรับทราบได้โดยไม่ต้องใช้ความพยายามหรือใช้ความสามารถแต่อย่างใด ซึ่งกรณีนี้ถือว่าการเรียนรู้ไม่เกิดขึ้นเพราะผู้เรียนไม่ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หรือไม่ได้เกิดความรู้ใหม่แต่อย่างใด แต่หากครูผู้สอนนำ

ความรู้หรือประสบการณ์ใหม่ที่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับประสบการณ์เดิมมาเสนอ การเรียนรู้ก็ย่อม เกิดขึ้นด้วยความยากลำบาก เกิดความสับสน เพราะผู้เรียนไม่เห็นความสัมพันธ์ของความรู้ต่าง ๆ เหล่านั้น

ครูผู้สอนสามารถทราบข้อมูลความรู้พื้นฐานเดิมของผู้เรียน ได้จากผลการเรียนในชั่วโมงก่อน ๆ หรือจากการทดสอบก่อนสอน

การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน

กิจกรรมการเรียนเป็นประสบการณ์ที่ออกแบบมา เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในสื่อการเรียนที่มีอยู่ในมือ มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดและใช้สื่อการเรียนที่มีอยู่สร้างเสริมความสนใจในการเรียน (จำรัส น้อยแสงศรี. ม.ป.ป. : 97)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ให้ความหมายว่า "กิจกรรม หมายถึง การที่ผู้เรียนปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อการเรียนรู้"

ความพร้อมเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเรียนของเด็ก ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของความพร้อมไว้ว่า ความพร้อม หมายถึง สภาพแห่งความเจริญงอกงาม และพัฒนาอย่างสูงสุดของเด็กทั้งทางกาย สมอง อารมณ์ และสังคม จนถึงระดับที่จะเรียนรู้ได้ (เตือนใจ เศรษฐสักโก. 2521 : 51) ความพร้อม หมายถึง สภาวะของบุคคลที่จะเรียนรู้สิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างบังเกิดผล ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับวุฒิภาวะการได้รับการฝึกฝน การเตรียมตัว ความสนใจ และแรงจูงใจ (พรรณี ชูทัย. 2525 : 15)

กิจกรรมเตรียมความพร้อม หมายถึง ประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ตามสภาวะทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งเจริญงอกงาม และพัฒนาอย่างสูงสุด จนถึงระดับที่เรียนรู้ได้

กิจกรรมเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน ที่ครูสามารถเลือกใช้ตามประสบการณ์ที่ได้ทำมาแล้ว มีดังนี้

1. กิจกรรมที่เป็นกระบวนการกลุ่ม (สุมณฑา พรหมบุญและคณะ. 2540 : 34-35)

1.1 เกม เป็นกิจกรรมการเรียนปนเล่นมีกติกาไม่สลับซับซ้อนจึงช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ ฝึกความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา

1.2 บทบาทสมมติ กลุ่มผู้เรียนจะต้องแบ่งบทบาทและหน้าที่ให้สมาชิกในกลุ่มได้แสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่สมมติขึ้น เป็นวิธีการช่วยให้ผู้เรียนเกิดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ที่ดีเกิดความเข้าใจในสิ่งที่ศึกษาอย่างลึกซึ้ง

1.3 กรณีตัวอย่าง เป็นการเรียนจากเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงหรือเป็นสถานการณ์ที่เหมือนจริงโดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาวิเคราะห์ อภิปราย เพื่อฝึกฝนการแก้ปัญหา

1.4 การอภิปรายกลุ่ม เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นที่กลุ่มสนใจร่วมกันอภิปรายกลุ่มอาจมีสมาชิกประมาณ 6-12 คน โดยมีผู้ดำเนินการอภิปรายสมาชิกในกลุ่มร่วมกันอภิปราย การอภิปรายทำได้หลายลักษณะ ผู้สอนจะต้องเลือกตามความเหมาะสม

2. กิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2541 : 46-49)

2.1 ศูนย์การเรียน (Learning Center) คือ สภาพแวดล้อมทางการเรียนที่บรรรจกิจกรรม การเรียนรู้สำหรับการเรียนด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถทำงานด้วยสื่อที่จัดไว้ให้อย่างเป็นอิสระด้วยตนเอง เป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม ครูสามารถแยกเนื้อหาวิชาหรือหลักสูตรออกเป็นส่วน ๆ จัดแต่ละส่วนไว้ที่ศูนย์ต่าง ๆ เพื่อเป็นทางเลือกให้ผู้เรียนได้เลือกศึกษาตามความสนใจ ศูนย์เหล่านี้จัดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์สำหรับผู้เรียนที่จะเรียน เพราะเมื่อทำกิจกรรมที่กำหนดเสร็จ ศูนย์สามารถจัดให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนทันที ศูนย์การเรียนสามารถใช้ได้ทุกวิชาทุกระดับชั้น สำหรับการกำหนดงานเฉพาะวิชาหรือหลายวิชารวมกัน ภาระงานอาจใช้เวลาศึกษาเพียง 5 นาที หรือหลายสัปดาห์ ศูนย์อาจจัดง่าย ๆ หรือใช้สื่อราคาแพงก็ได้ ศูนย์ที่มีประสิทธิผลจะเป็นศูนย์ที่วางแผนอย่างดี โดยให้ครูเข้ามาดูแลควบคุมน้อยที่สุด ศูนย์ควรจะตั้งขึ้นหลังจากครูได้ประเมินความรู้ทักษะและระดับวุฒิภาวะของผู้เรียน และแน่ใจว่าผู้เรียนสามารถใช้ศูนย์ได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย ผู้เรียนควรจะสนุกสนานกับกิจกรรมที่จัดไว้ให้เพื่อว่าพวกเขาจะได้ใส่ใจกับภาระงาน และควรมีการกำกับติดตาม และการให้ข้อมูลป้อนกลับด้วยวิธีการที่ไม่เคร่งครัด เพื่อบันทึกความก้าวหน้าของผู้เรียน

2.2 ชุดการสอน (Instruction Package) คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้รับการออกแบบและจัดอย่างเป็นระบบประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย เนื้อหาและวัสดุอุปกรณ์ โดยกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวได้รับการรวบรวมไว้เป็นระเบียบในกล่อง เพื่อเตรียมไว้ให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากประสบการณ์ทั้งหมด ชุดการสอน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ชุดการสอนรายบุคคล ชุดการสอนสำหรับการเรียนเป็นกลุ่มย่อย และชุดการสอนประกอบการบรรยายของครู

2.3 คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction : CAI) เป็นสื่อการสอนที่เป็นเทคโนโลยีระดับสูง ที่นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนกับคอมพิวเตอร์มีปฏิสัมพันธ์กัน หลักการของระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอนทุกแนวคิดมุ่งที่จะใช้ระบบคอมพิวเตอร์ให้เป็นสื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพโดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด ในสภาพการณ์และเนื้อหาวิชาที่มีความยาวเหมาะสมกับวุฒิภาวะทางการรับรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมอย่างกระตือรือร้นผู้เรียนได้ทราบผลแห่งการทำกิจกรรมทันที และผู้เรียนได้รับประสบการณ์แห่งความสำเร็จ

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีหลายลักษณะ เช่น ใช้เพื่อการทดสอบการแก้ปัญหา การสนทนา การสาธิต การสืบค้นเป็นต้นคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีลักษณะการเสนอเนื้อหาเพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม 4 รูปแบบ คือ โปรแกรมการสอนเนื้อหารายละเอียด

(Tutorial Instruction) โปรแกรมแบบฝึกทักษะ (Drill and Practice) โปรแกรมจำลองสถานการณ์ (Simulation) และโปรแกรมแบบเกมการศึกษา (Educational Game)

2.4 บทเรียนสำเร็จรูป (Programmed Text) เป็นการจัดระบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถของตนด้วยการกระทำกิจกรรมตามลำดับขั้นทีละขั้น โดยได้รับผลดิชมทันที ก้าวหน้าไปตามความสามารถและความสะดวกของแต่ละบุคคล

บทเรียนสำเร็จรูป เป็นบทเรียนที่เสนอเนื้อหาของวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นขั้นตอนย่อย ๆ มักอยู่ในรูปของ "กรอบ" หรือ "เฟรม" (Frame) โดยการเสนอเนื้อหาทีละน้อย มีคำถามให้ผู้เรียนคิดและตอบ แล้วเฉลยคำตอบให้ทราบทันที โดยมากบทเรียนสำเร็จรูปมักอยู่ในรูปของสิ่งพิมพ์ที่เสนอความคิดรวบยอดที่จัดลำดับไว้แล้วเป็นอย่างดี

2.5 คู่คิด (Think – Pair- Share) เริ่มจากครูตั้งประเด็นสั้น ๆ หรือโจทย์คำถามแล้วให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบด้วยตนเองสัก 1–2 นาที จากนั้นให้ผู้เรียนจับคู่กับเพื่อนแลกเปลี่ยนความคิด ผลัดกันเล่าความคิดหรือคำตอบของตนให้คู่ฟัง จนได้ข้อสรุปที่เห็นพ้องกัน แล้วให้แต่ละคู่ไปเล่าให้คู่อื่น ๆ 2–3 คู่ฟัง หรือครูอาจสุ่มบางคู่มารายงานหน้าชั้น

2.6 การระดมสมอง (Brainstorming) เทคนิคนี้มักใช้ตอนเริ่มต้นกิจกรรมเพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น การระดมสมองของ "กลุ่ม" จะมีลักษณะคล้ายกับการเล่นเกมแข่งขันที่สนุกสนานและเป็นมิตร จุดมุ่งหมายหลักของการระดมสมอง คือ สร้างความคิดจำนวนมาก ๆ เพื่อตัดสินคุณค่าหรือแสดงความหมายด้วยความเข้าใจว่าอาจนำประเด็นนี้มาศึกษากันจริงจังภายหลัง ครูต้องสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร การระดมสมอง จะช่วยลดความกดดันเพราะไม่ต้องหาคำตอบที่ถูกต้องทันทีแต่จะปล่อยให้ผู้เรียนแสดงศักยภาพของตน ส่งเสริมการแสดงออกที่อิสระและนำไปสู่การแก้ปัญหาที่หาคำตอบไม่ได้

2.7 กระบวนการแก้ปัญหา เมื่อใช้เทคนิคการแก้ปัญหาในกระบวนการกลุ่ม สมาชิกกลุ่มจะค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ผู้เข้าร่วมในกระบวนการจะนิยามปัญหา ระดมสมองเพื่อหาสาเหตุของปัญหา เลือกสาเหตุที่สำคัญมากที่สุด ระดมสมองเพื่อหาทางแก้ไข กำหนดทางเลือกต่าง ๆ พร้อมด้วยเหตุผลที่สนับสนุนหรือคัดค้าน เลือกทางที่ดีที่สุด และตัดสินใจว่าจะนำไปใช้เมื่อไรอย่างไร

2.8 การฝึกปฏิบัติการวิธีสอนแบบทดลอง โครงการหรือการปฏิบัติ อาจจัดในลักษณะกลุ่มปฏิบัติการ ซึ่งจัดขึ้นเพื่อสืบค้นข้อความรู้ หรือนำเสนอข้อความรู้ที่สมบูรณ์ โดยใช้วิธีการแก้ปัญหา หรือการรวบรวมข้อมูล

2.9 สถานการณ์จำลอง (Simulation) คือ การจำลองสถานการณ์จริง หรือสร้างเสริมสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง แล้วให้ผู้เรียนเข้าไปอยู่ในสถานการณ์นั้น และมีปฏิกิริยาโต้ตอบกันวิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทดลองแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริง ผู้เรียนอาจจะไม่กล้าแสดง เพราะอาจจะเป็นการเสี่ยงต่อผลที่ได้รับจนเกินไป

3. ชุดการสอน

ชุดการสอน เป็นรูปแบบของการสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียน กำหนดจุดมุ่งหมายไว้อย่างแน่ชัด เป็นสื่อการสอนสำเร็จรูปเฉพาะหน่วย เนื้อหาที่กำหนดไว้ในชุดการสอนจะเป็นไปตามหลักสูตร มีหลักเกณฑ์กำหนดไว้อย่างถูกต้อง โดยจัดไว้เป็นชุดประกอบด้วยคำแนะนำต่างๆ รวมทั้งสื่อการสอนที่จำเป็นและสอดคล้องกับเนื้อหา เช่น รูปภาพ ตำรา เอกสาร แผนภูมิ แผ่นคำบรรยาย สไลด์เทป และวัสดุอุปกรณ์อื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามเป้าหมายของการเรียน และเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับครู ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศักดิ์ศรี แสงศรี. 2545 : 17)

ชุดการสอนที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2523 : 113)

1. มีความสะดวกในการใช้
2. มีการตรวจสอบและพัฒนาแล้ว
3. มีครบตามจำนวนนักเรียน
4. เคยทดลองใช้มาแล้วหลายครั้ง
5. สามารถยืดหยุ่นได้
6. ส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล
7. ใช้สื่อการสอนหลาย ๆ อย่าง ที่สัมพันธ์และสอดคล้องกับเนื้อหา
8. จัดและประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ หรือตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

4. การรายงาน

การรายงาน เป็นกิจกรรมประการหนึ่งที่ผู้สอนนิยมใช้กันอยู่เสมอ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้ที่ผู้เรียนแต่ละคนได้ไปค้นคว้าศึกษามา เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ค้นคว้า แล้วร่วมกันวางแผนนำมาเสนอเป็นรายงานในกลุ่มหรือชั้น (จำรัส น้อยแสงศรี. ม.ป.ป. : เอกสารคำสอน)

5. การเขียนเรียงความ

การเขียนเรียงความ ไม่เพียงแต่เป็นการแสดงออกในสิ่งที่อยู่ในใจของผู้เรียน แต่ยังเป็นการฝึกไวยากรณ์การใช้คำที่ถูกต้อง และการสื่อความหมายทางลายลักษณ์อักษร (ชาญชัย อาจิณสมาจาร. ม.ป.ป.)

ด้านที่ 2. การจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีศัพท์บัญญัติที่นักการศึกษาใช้และมีความหมายใกล้เคียงกัน ได้แก่ การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ซึ่งการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีผู้ให้แนวคิดและความหมายไว้ดังนี้

ดริสโคล (Driscoll. 1994:78) มองการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า ผู้เรียนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับการเรียนการสอนที่ผู้อื่นออกแบบให้เท่านั้น แต่พวกเขาจะต้องเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นในการกำหนดสิ่งที่ต้องการเรียน และวิธีการที่จะทำให้ความต้องการเหล่านั้นสัมฤทธิผลด้วย

แลง.แมคแบช และเฮเบอร์ท(Lang.Mcbath & Hebert. 1995:148) ได้เสนอหลักในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่า เป็นแนวทางที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาครบถ้วน ด้วยวิธีการของแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกันไปเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นและ มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

สำลี รักสุทธิ และคนอื่น ๆ (2544:2) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด ว่าเป็นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างสรรค์ กิจกรรมทางการศึกษา การลงมือปฏิบัติจริง ครูเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ชี้นำให้ความรู้ อย่างเดียว เป็นผู้ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นกัลยาณมิตรสำหรับนักเรียน

จากแนวคิดและความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหมายถึง การที่ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน โดยครูคอยให้คำปรึกษาและกระตุ้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งการจัดการเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีประสิทธิผล ครูจะต้องมีการจัดทำแผนการสอนไว้ล่วงหน้า

แผนการสอน (Lesson Plan) หมายถึง การเตรียมการจัดการเรียนรู้ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบและเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาใดวิชาหนึ่ง ให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนด (ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง, วัชรินทร์ เสถียรยานนท์ และวัชนีย์ เชาว์ดำรงค์. 2545 : 53)

การจัดทำแผนการสอนก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้ (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2542 : 2)

1. ก่อให้เกิดการวางแผนและการเตรียมการล่วงหน้า เป็นการนำเทคนิควิธีการสอนการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยีและจิตวิทยาการเรียนการสอนมาผสมผสานประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านต่าง ๆ

2. ส่งเสริมให้ครูผู้สอนค้นคว้าหาความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร เทคนิคการเรียนการสอน การเลือกใช้สื่อ การวัดและประเมินผลตลอดจนประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็น

3. เป็นคู่มือการสอนสำหรับตัวครูผู้สอนและครูที่สอนแทนนำไปใช้ปฏิบัติการสอนอย่างมั่นใจ

4. เป็นหลักฐานแสดงข้อมูลดำเนินการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

5. เป็นหลักฐานความเชี่ยวชาญของครูผู้สอน ซึ่งสามารถนำไปเสนอเป็นผลงานทางวิชาการได้

ในการจัดทำแผนการสอน ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักในการจัดทำแผนการสอน เริ่มตั้งแต่สามารถแปลงหลักสูตรเพื่อกำหนดกรอบการจัดการเรียนการสอน สามารถกำหนดโครงสร้างการสอนที่จะนำไปสู่การจัดทำรายละเอียดขององค์ประกอบต่าง ๆ ของแผนการสอนได้อย่างถูกต้อง

ในการจัดทำแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นอกจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจัดทำและเขียนแผนการสอนแล้วครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ในด้านแนวคิดหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เทคนิคการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งการวัดและประเมินผลการเรียน ที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางด้วย เพื่อจะได้นำความรู้ดังกล่าวมาใช้ประกอบการจัดทำรายละเอียดในองค์ประกอบของแผนการสอนให้สมบูรณ์ ชัดเจน ถูกต้อง และสัมพันธ์สอดคล้องกัน เป็นแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง ดังแสดงความเชื่อมโยงของส่วนต่าง ๆ ในภาพประกอบต่อไปนี้

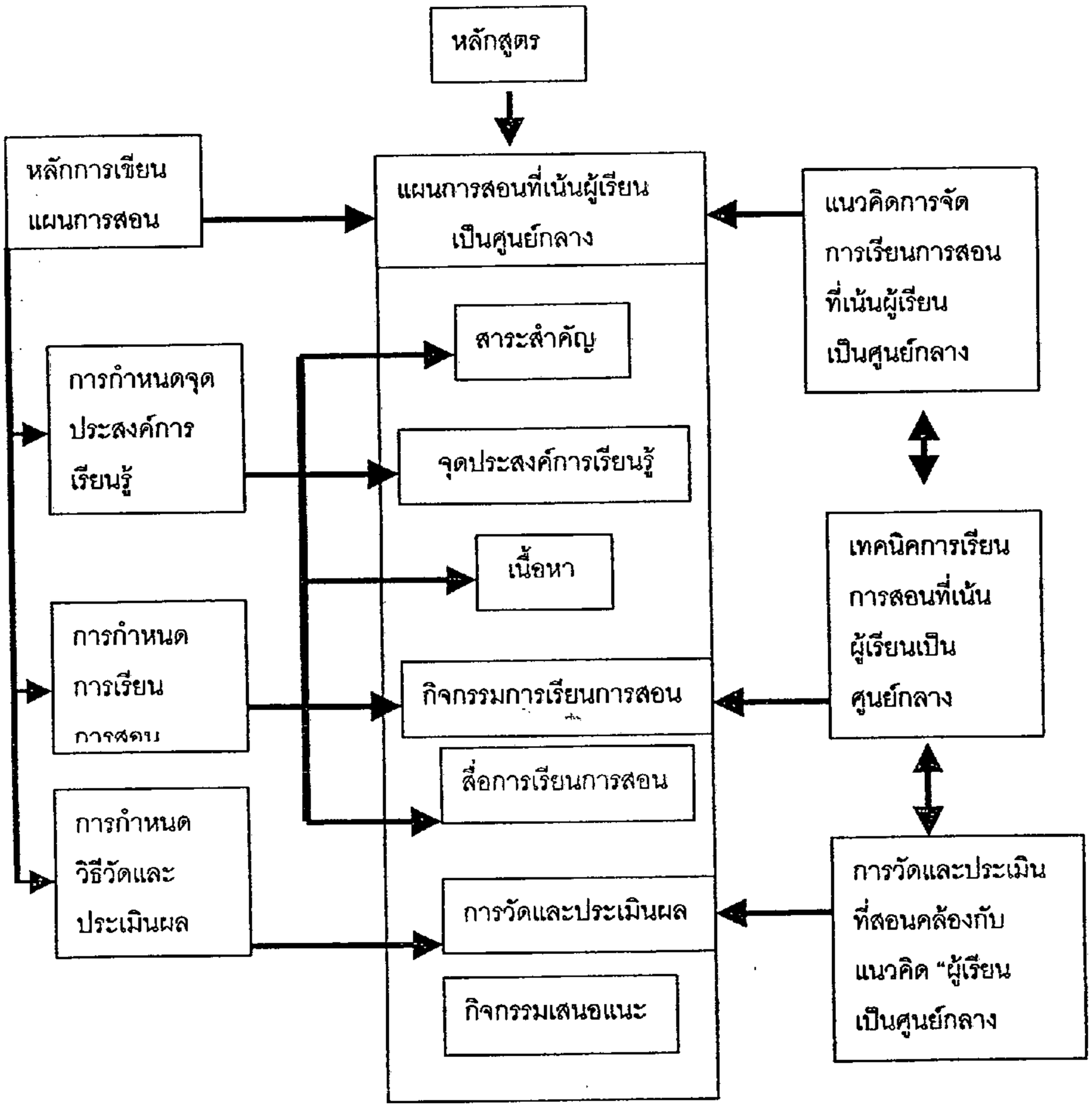

ภาพประกอบ 2 แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ที่มา : วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง* :หน้า 3

องค์ประกอบของแผนการสอน กาญจนา บุญส่ง (2542 :166) กล่าวถึงองค์ประกอบของแผนการสอนว่าประกอบด้วย ส่วนหัวแผนการสอน ความคิดรวบยอด จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม คุณนิสัยที่ควรเน้นเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และภาคผนวก

ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง วัชรินทร์ เสถียรยานนท์ และวัชนีย์ เชาว์ดำรงค์ (2545 : 59-60) กล่าวว่า แผนการสอนควรประกอบ ด้วย หัวเรื่อง สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งมีรายละเอียดในการเขียนองค์ประกอบ ดังกล่าวได้ดังนี้

1. การเขียนส่วนหัวเรื่อง ส่วนหัวเรื่องเป็นส่วนแรกของแผนการสอนเป็นส่วนที่บอกรายละเอียดเบื้องต้นของแผนการสอน ในการเขียนจะต้องระบุลำดับที่ของแผนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระดับชั้นที่สอน หัวข้อเรื่อง เวลาที่ใช้สอน วันที่ เดือน ปีและช่วงเวลาในการสอน

2. การเขียนสาระสำคัญ สาระสำคัญ คือข้อความที่เขียนเพื่อระบุให้เห็นแก่น หรือเห็นข้อสรุปที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน หลังจากการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทั้งด้านเนื้อหาความรู้ ด้านทักษะ หรือด้านเจตคติ ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะของเรื่องที่นำเสนอ ในการเขียนสาระสำคัญต้องใช้ภาษาที่รัดกุมและชัดเจน อาจเขียนในลักษณะความเรียงหรือเป็นข้อในกรณีที่การสอนครั้งนั้นมีมากกว่า 1 สาระสำคัญ แต่การจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นต้น ๆ ควรมีสาระสำคัญเดียวในการสอนครั้งหนึ่ง

3. การเขียนจุดประสงค์ จุดประสงค์ คือ ข้อความที่ระบุคุณลักษณะด้านเนื้อหาความรู้ด้านทักษะ หรือด้านเจตคติที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน หลังจากที่ได้เรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง การเขียนจุดประสงค์การเรียนรู้ในแผนการสอนมีวิธีการเขียนหลายลักษณะ แต่โดยทั่วไปนิยมเขียนในลักษณะของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม หรือในลักษณะของจุดประสงค์ปลายทางและจุดประสงค์นำทาง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objective) คือ จุดประสงค์ที่บ่งชี้ถึงพฤติกรรมที่ผู้เรียนสามารถแสดงออกหลังจากที่ได้เรียนรู้ตามแผนการสอนที่ครูกำหนดไว้ พฤติกรรมดังกล่าวต้องเป็นพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สมบูรณ์ควรจะประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ พฤติกรรมของผู้เรียนที่คาดหวังให้ แสดงออก (Terminal Bahavior) และเกณฑ์บ่งชี้ความสามารถของนักเรียนที่จะแสดงพฤติกรรม (Criteria) เช่น ผู้เรียนสามารถสรุปข้อคิดจากเรื่องได้ถูกต้อง ผู้เรียนจำแนกประเภทของไม้ดอกและไม้ประดับได้ เป็นต้น

3.2 จุดประสงค์ปลายทาง คือ ข้อความที่ระบุถึงสิ่งที่เป็นเป้าหมายสำคัญที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนหลังจากที่ได้เรียนรู้ในแต่ละแผนการสอน หรือแต่ละเรื่อง ลักษณะของจุดประสงค์ปลายทางจะเป็นจุดประสงค์ที่ไม่เฉพาะเจาะจงถึงรายละเอียดของพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออก เช่น นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอวัยวะภายนอก นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถเขียนจดหมายถึงญาติผู้ใหญ่ได้ เป็นต้น

3.3 จุดประสงค์นำทาง คือ จุดประสงค์ย่อยที่แตกต่างออกจากจุดประสงค์ปลายทาง เพื่อแสดงให้เห็นพฤติกรรมที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เมื่อผู้เรียนแสดงพฤติกรรมได้ตามที่กำหนดไว้ก็จะบรรลุตามเป้าหมายของจุดประสงค์ปลายทาง จุดประสงค์นำทางนิยมเขียนในรูปแบบของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เช่น นักเรียนบอกชื่ออวัยวะภายนอกได้ นักเรียนบอกตำแหน่งของอวัยวะภายนอกได้ นักเรียนบอกหน้าที่ของอวัยวะภายนอกได้ เป็นต้น

4. การเขียนเนื้อหา เนื้อหาเป็นองค์ประกอบที่ทำให้ผู้สอนเห็นภาพของสิ่งที่จะต้องสอนโดยรวม อาจประกอบด้วยทฤษฎี หลักการ วิธีการ ขั้นตอนหรือแนวปฏิบัติ การระบุเนื้อหาในแผนการจัดการเรียนรู้ต้องให้สอดคล้องกับสาระสำคัญและจุดประสงค์เหมาะกับระยะเวลา วัย และความสามารถของผู้เรียน โดยเขียนเนื้อหาแบบย่อ

5. การเขียนกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ คือ สถานการณ์ที่ครูออกแบบเพื่อนำเสนอเนื้อหา วิธีการ หรือการปฏิบัติให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ในการเขียนจะต้องเขียนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา เขียนเป็นข้อตามลำดับขั้นตอนของการสอน อาจเขียนแบ่งเป็นขั้น ได้แก่ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นดำเนินการสอน และขั้นสรุปบทเรียน ทั้งนี้ควรคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ

6. การเขียนสื่อการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ คือ สิ่งที่เป็นตัวกลางที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อที่ระบุในแผนการสอนจะต้องสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ ระบุเฉพาะสื่อที่ใช้จริงในการสอน โดยบอกชนิดและรายละเอียดของสื่อ เช่น รูปภาพยุงลาย แผนภูมิเพลง คุณภาพสื่อประกอบ แถบบันทึกภาพและเสียงเรื่องชีวิดในบ้าน เป็นต้น

7. การเขียนวิธีวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นการกระทำเพื่อตรวจสอบว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ การวัดเป็นการรวบรวมข้อมูลโดยใช้เครื่องมือและวิธีการต่างๆ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การสอบถาม การตรวจผลงาน การทดสอบ เป็นต้น ส่วนการประเมินผลเป็นการกำหนดค่าหรือตัดสินสิ่งที่วัด เช่น ผ่าน – ไม่ผ่าน ดี – ปานกลาง – อ่อน หรือกำหนดค่าเป็นระดับ 4 3 2 1 0 เป็นต้น การเขียนจะต้องระบุวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ระบุวิธีการวัดและประเมินผล รวมทั้งเนื้อหาที่ต้องการวัดและประเมินผล เช่น สังเกตความสนใจในการเรียน สังเกตการออกเสียง คำควบกล้ำ สอบถามวิธีการดูแลรักษาเครื่องมือการเกษตร เป็นต้น

ชาญชัย อาจิณสมาจาร. (ม.ป.ป. : 29) กล่าวถึง แผนการสอนที่ดีว่า จะต้องประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา วัสดุอุปกรณ์ ระเบียนแบบแผน และแบบฝึกหัด

จากแนวคิดข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่า แผนการสอนประกอบด้วย รายละเอียดส่วนต้นของแผนการสอนเนื้อหาวิชาโดยย่อ จุดประสงค์ของการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอน และการวัดผลและประเมินผล

ด้านที่ 3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีเทคนิค วิธีการหลากหลาย ซึ่งนักวิชาการ นักการศึกษา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้คิดค้นและเผยแพร่ไว้ แต่ละเทคนิคมีจุดเด่นและมีประโยชน์ในการนำไปใช้แตกต่างกัน และเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ส่งเสริมและให้

ความสำคัญกับผู้เรียนในฐานะศูนย์กลางของการเรียนการสอนก็มีอยู่มากมายเช่นเดียวกัน ครูสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะกับลักษณะของผู้เรียน จุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหาข้อความรู้ต่าง ๆ

แนวทางในการจะทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้มิได้อยู่ที่เนื้อหาวิชา แต่อยู่ที่การเลือก และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเป็นความจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ กัน หลาย ๆ แบบ เพราะต้องคำนึงถึงความแตกต่างกันของผู้เรียน

จำรัส น้อยแสงศรี. (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึง ลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนว่า กิจกรรมการเรียนการสอนไม่ได้มีหน้าที่และบทบาทเหมือนกัน ซึ่งพอจำแนกได้ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยเพิ่มพูนปริมาณความรู้ กิจกรรมเช่นนี้ ได้แก่ การอ่าน การสัมภาษณ์ การสังเกต การฟังเทป และการชมภาพยนต์ ชนิดของกิจกรรมเหล่านี้มีคุณค่าสำหรับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนได้ข้อมูลความรู้ และพัฒนาความคิด การที่ผู้เรียนจะเรียนรู้หรือมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ได้ ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้ก่อน สำพังความรู้อย่างเดียวย่อมไม่มีประโยชน์ แต่ถ้าสามารถนำเอาความรู้นั้นมาจัดรวบรวมใหม่ และนำไปใช้ได้ความรู้นั้นก็ย่อมเกิดคุณค่า

2. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยผู้เรียนให้มีการสาธิต หรือแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรไป กิจกรรมเช่านี้ ได้แก่ การอภิปราย สังคมมิติ การเขียนเรียงความ การแสดงบทบาท การสร้างสถานการณ์จำลอง เป็นต้น ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะที่มีอยู่ แสดงหรือสาธิตให้เห็นว่าผู้เรียนคิดอย่างไร คิดได้ดีเพียงไร และยังชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนเข้าใจในการกระทำปัญหา และความรู้สึกของผู้อื่นได้ดีเพียงใดด้วย

3. กิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ ความรู้สึกของตนเอง โดยการสร้างหรือผลิตสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมา กิจกรรมเหล่านี้ ได้แก่ การแต่งโคลงกลอน การร้องเพลง การเขียนความเรียง การสร้างรูปจำลอง การแสดงจินตนาการความคิดในรูปของการเต้นรำหรือการวาด กิจกรรมที่แสดงถึงการสร้างสรรค์ และกิจกรรมการสาธิต ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันอยู่บ้าง คือ กิจกรรมสาธิตต้องการให้ผู้เรียนแสดงออกมาให้เห็นถึงระดับของความเข้าใจในความรู้ที่ผู้เรียนมีอยู่แล้ว กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ใหม่ในการสร้างหรือผลิตงานใหม่ ๆ และที่แตกต่างไปจากที่มีอยู่เดิม

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2541 : 47) ได้กล่าวถึง กิจกรรมในการเรียนการสอนแบบเน้นการปฏิสัมพันธ์ (Interactive Instruction) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางวิธีหนึ่ง เน้นการอภิปราย การแบ่งปันความรู้ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การถาม–ตอบ และการทำงานกลุ่มย่อยแบบร่วมมือกัน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีปฏิกิริยาและตอบสนองต่อความรู้ ประสบการณ์ และความคิดเห็นของครูและเพื่อนๆ ผู้เรียนจะได้ฝึกการจัดระบบความคิด

การโต้แย้งอย่างมีเหตุผล และการพัฒนาทักษะทางสังคม กิจกรรมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นการปฏิสัมพันธ์ ประกอบด้วย การโต้วาทีกลุ่ม การอภิปราย การระดมสมองกลุ่ม 1 – 3 – 6 การเรียนแบบร่วมมือ กลุ่มแก้ปัญหา กลุ่มติว การประชุม แบบต่าง ๆ บทบาทสมมติ กลุ่มสืบค้น ดังนี้

1. คู่คิด (Think – Pair – Share) เริ่มจากครูตั้งประเด็นสั้น ๆ หรือโจทย์คำถาม แล้วให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบด้วยตนเองสัก 1-2 นาที จากนั้นให้ผู้เรียนจับคู่กับเพื่อนแลกเปลี่ยนความคิด ผลัดกันเล่าความคิดหรือคำตอบของตนให้คู่ฟัง จนได้ข้อสรุปที่เห็นพ้องกัน แล้วให้แต่ละคู่ไปเล่าให้คู่อื่น ๆ 2-3 คู่ฟัง หรือครูอาจสุ่มบางคู่มารายงานหน้าชั้น

2. การระดมสมอง (Brainstorming) เทคนิคนี้มักใช้ตอนเริ่มต้นกิจกรรมเพื่อกระตุ้นผู้เรียนให้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น การระดมสมองของ"กลุ่ม" จะมีลักษณะคล้ายกับการเล่นเกมแข่งขันที่สนุกสนานและเป็นมิตร จุดมุ่งหมายหลักของการระดมสมอง คือ สร้างความคิดจำนวนมากๆ เพื่อตัดสินคุณค่าหรือแสดงความหมายด้วยความเข้าใจว่า อาจนำประเด็นนี้มาศึกษากันจริงจังภายหลัง ครูต้องสร้างบรรยายกาศที่เป็นมิตร การระดม สมอง จะช่วยลดความกดดันเพราะไม่ต้องหาคำตอบที่ถูกต้องทันทีแต่จะปล่อยให้ผู้เรียนแสดงศักยภาพของตน ส่งเสริมการแสดงออกที่อิสระและนำไปสู่การแก้ปัญหาที่หาคำตอบไม่ได้

3. Buzzing เป็นเทคนิคการแบ่งกลุ่มเร็วๆ ง่ายๆ ตามสถานการณ์เพื่อ "ค้นหา" คำตอบของปัญหาโดยครูเสนอประเด็นให้กลุ่มอภิปราย และแสดงความเห็นในเชิงสนับสนุนหรือคัดค้านข้อคำตอบที่เป็นไปได้ทุกคำตอบและได้ความเห็นที่เป็นเอกฉันท์ในเวลาประมาณ 5-10 นาที การจัดกลุ่มลักษณะนี้ใช้ได้กับแทบทุกเนื้อหา ขั้นตอนประกอบด้วยการจัดกลุ่มผู้เรียนกลุ่มละประมาณ 4-7 คน ระดมสมองในประเด็นที่กำหนด โดยให้สมาชิกทุกคนมีส่วนในการอภิปราย เทคนิคนี้บางครั้ง เรียกว่า "Buzz 36" (เช่น กลุ่ม 3 คน ใช้เวลาอภิปราย 6 นาที) หรือ "Heinz 57" (กลุ่ม 5 คน ใช้เวลาอภิปราย 7 นาที)

4. กระบวนการแก้ปัญหา เมื่อใช้เทคนิคการแก้ปัญหาในกระบวนการกลุ่ม สมาชิกกลุ่มจะค้นหาคำตอบอย่างเป็นระบบด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ผู้เข้าร่วมในกระบวนการจะนิยามปัญหา ระดมสมองเพื่อหาสาเหตุของปัญหา เลือกสาเหตุที่สำคัญมากที่สุด ระดมสมองเพื่อหาทาง แก้ไข กำหนดทางเลือกต่าง ๆ พร้อมด้วยเหตุผลที่สนับสนุนหรือ คัดค้าน เลือกทางเลือกที่ดีที่สุด และตัดสินใจว่าจะนำไปใช้เมื่อไรอย่างไร

5. กลุ่มติว ครูอาจจัดให้มีกลุ่มติว เพื่อช่วยผู้เรียนต้องการทบทวนหรือเรียนเพิ่มเติม หรือผู้ที่ต้องการได้ประโยชน์จากการเรียนเสริม ผู้นำกลุ่มอาจเป็นครูหรือผู้เรียนก็ได้

6. การฝึกปฏิบัติการวิธีสอนแบบทดลอง โครงการหรือการปฏิบัติ อาจจัดในลักษณะกลุ่มปฏิบัติการซึ่งจัดขึ้นเพื่อสืบค้นข้อความรู้ หรือนำเสนอข้อความรู้ที่สมบูรณ์ โดยใช้วิธีการแก้ปัญหา หรือการรวบรวมข้อมูล

7. กลุ่มเอกฉันท์ 1- 3 - 6 ตามวิธีการนี้ ผู้เรียนจะบันทึกความคิดเห็นส่วนตัวของดนเองที่มีต่อประเด็นปัญหาที่กำหนดแล้วไปรวมกลุ่ม3 คน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิด หาข้อดกลงเกี่ยวกับความคิดเห็น ถัดจากนั้นกลุ่ม 3 คน 2 กลุ่มจะมารวมกันเพื่อหาข้อดกลงของกลุ่มอีกครั้งก่อนรายงานหน้าขั้นต่อไป

อรทัย มูลคำ. (2543 : 41-48) ได้กล่าวถึง การเรียนการสอนแบบ Storyline Method ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างกระฉับกระเฉง ซึ่งอาจถือได้ว่าการเรียนการสอนแบบ Story line Method เป็นการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นหลัก โดยมีแนวการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ Storyline Method ดังนี้

1. สังเคราะห์และวิเคราะห์เนื้อหา ของรายวิชา หรือกลุ่มประสบการณ์แล้วกำหนดองค์รวมแห่งองค์ความรู้ที่พึงประสงค์ไว้ให้ชัดเจนในรูปของหัวเรื่อง

2. เขียนแผนการสอน โดยใช้เส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line) ของ Storyline Method เป็นกรอบในการเขียน โดยมีหัวเรื่องเป็นตัวกำหนดเนื้อหา

3. จัดกิจกรรมตามหัวเรื่อง ที่กำหนด และจัดเรียงเป็นดอน ๆ (episode) ด้วยการใช้คำถามหลัก (Key questions) เป็นกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้

4. เส้นทางการเดินเรื่อง (Topic Line)ที่ใช้เป็นกรอบสำหรับการดำเนินการโดยวิธี Storyline Method ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 4 องค์ด้วยกัน คือ ฉาก ตัวละครวิถีชีวิตและเหตุการณ์ ซึ่งในแต่ละองค์จะประกอบด้วยประเด็นหลักบางประเด็นที่ยกขึ้นมาพิจารณาเป็นพิเศษ โดยการตั้งคำถามนำแล้วให้ผู้เรียนค้นคว้าหาคำตอบ คำถามเหล่านี้จะโยงไปยังคำตอบที่สัมพันธ์กับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ดังแสดงในภาพประกอบ 3

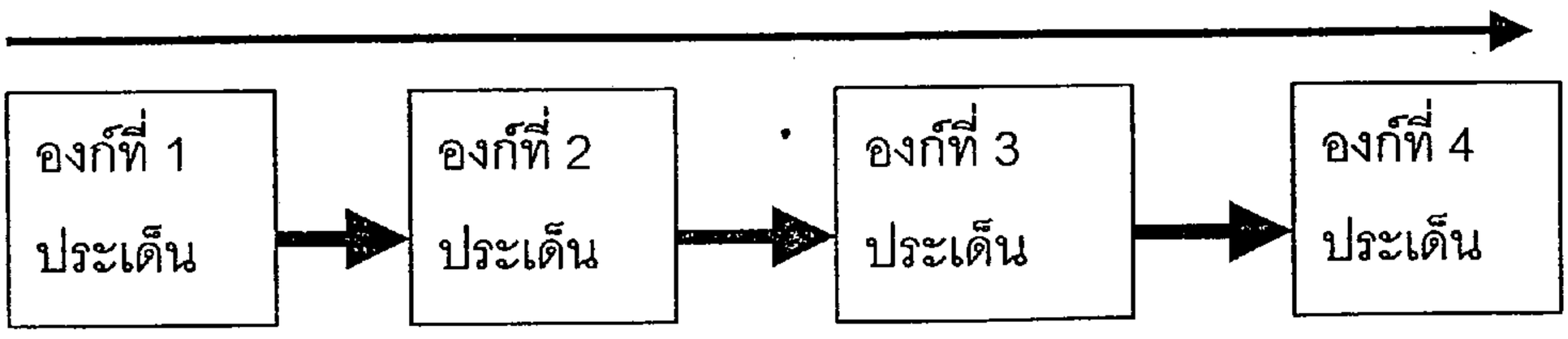

ภาพประกอบ 3 เส้นทางการเดินเรื่อง

ที่มา : อรทัย มูลคำ และคนอื่น ๆ (2543). *Child Centred : Storyline Method : การบูรณาการหลักสูตร และการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. หน้า 43

5. องก์ทั้ง 4 ของเส้นทางการเดินเรื่อง ประกอบด้วย

5.1 ฉาก (Setting) คือ สถานที่หรือภาพกว้าง ๆ ที่เป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของตัวละครในเรื่องนั้น ๆ โดยจะมีเงื่อนของเวลาเป็นตัวกำกับด้วย

5.2 ตัวละคร (Character) อาจเป็นคนหรือสัตว์ที่มีบทบาทอยู่ในเนื้อเรื่อง ทั้งนี้ ต้องคำนึงอยู่เสมอว่า ให้ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในเรื่องที่จะเรียนด้วย และมีบทบาท ในการเดินเรื่อง ตั้งแต่ต้นจนจบ

5.3 วิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิต (A Way of Life) คือ เรื่องราวที่เป็นการดำเนินชีวิตโดยปกติของตัวละครในสถานที่และเวลาตามฉากที่กำหนด

5.4 เหตุการณ์ (Events) คือ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือปัญหาที่ ตัวละคร ต้องเผชิญ คำถามนำที่ครูใช้กับผู้เรียนในแต่ละองก์ จะช่วยพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไม่จำกัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความน่าสนใจของประเด็นหลักความสามารถในการใช้คำถามนำของผู้สอน ความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคนที่จะแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดซึ่งกันและกัน โดยผู้เรียนแต่ละคนจะได้พัฒนาตามความสามารถให้เต็มศักยภาพของตน

สุพล วังสินธ์. (2543) : 10-11 ได้กล่าวถึง เทคนิควิธีจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือไว้หลากหลาย ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. การเล่าเรื่องรอบวง (Round Robin) เป็นเทคนิคการเรียนที่เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้เล่าประสบการณ์ ความรู้สิ่งที่ตนกำลังศึกษา สิ่งที่ตนประทับใจให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มฟัง

2. มุมสนทนา (Corners) เริ่มต้นจากการให้ผู้เรียนกลุ่มย่อยแต่ละกลุ่มเข้าไปนั่งตามมุมหรือจุดต่าง ๆ ของห้องเรียนและช่วยกันหาคำตอบสำหรับโจทย์ปัญหาต่าง ๆ ที่ครูกำหนดและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนอธิบายเรื่องราวที่ตนศึกษาให้เพื่อนกลุ่มอื่นฟัง

3. คู่ตรวจสอบ (Pair Check) แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4-5 คน ให้นักเรียนจับคู่กันทำงาน คนหนึ่งทำหน้าที่เสนอแนะวิธีแก้ปัญหาอีกคนหนึ่งทำหน้าที่แก้โจทย์ เสร็จข้อที่1 แล้วให้สลับหน้าที่กันเมื่อเสร็จครบ 2 ข้อ ให้นำคำตอบมาตรวจสอบกับคำตอบของคู่อื่นในกลุ่ม

4. คู่คิด (Think – pair Share) ครูตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ นักเรียนแต่ละคนต้องคิดคำตอบของตนเอง นำคำตอบมาอภิปรายกับเพื่อนที่นั่งติดกันตน แล้วนำคำตอบมาเล่าให้เพื่อนทั้งชั้นฟัง

5. ปริศนาความคิด (Jigsaw) ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาที่ครูกำหนดให้ โดยสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มศึกษาเนื้อหาที่แตกต่างกัน ผู้เรียนที่ศึกษาเนื้อหาเดี่ยวกันของแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาจนเข้าใจแล้วหาวิธีอธิบายให้เพื่อนในกลุ่มของตนฟัง เมื่อทุกคนเล่าเรื่องที่ตนศึกษาให้ฟังจบแล้วจึงให้สมาชิกคนหนึ่งสรุปเนื้อหาทั้งหมด ครูทดสอบความเข้าใจและให้รางวัล

6. กลุ่มร่วมมือ (Co – op Co – op) สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มได้รับมอบหมายให้ศึกษาเนื้อหาหรือทำกิจกรรมที่ต่างกัน ทำเสร็จแล้วนำผลงานมารวมกันเป็นงานกลุ่มแล้วนำต่อชั้นเรียน

7. การร่วมมือและแข่งขัน (The Games Tournament : TGT) ครูแบ่งผู้เรียนเป็น 3 กลุ่ม กลุ่ม 1 และ กลุ่ม 2 เป็นกลุ่มแข่งขัน กลุ่ม 3 เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ตัดสิน โดยให้ทั้ง 2 กลุ่มแข่งขันผลัดกันตั้งคำถามและตอบคำถามของฝ่ายหนึ่งโดยมีกลุ่ม 3 คอยตัดสิน

8. ร่วมกันคิด (Numbered Heads Together : NHT) โดยครูตั้งคำตอบแล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดหาคำตอบจากนั้นครูจึงเรียกให้นักเรียนคนหนึ่งจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือทุก ๆ กลุ่มตอบคำถาม เป็นวิธีที่นิยมใช้ในการทบทวนหรือตรวจสอบความเข้าใจ

จากแนวคิด วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ และเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่กล่าวมา ได้แสดงให้เห็นว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความหลากหลายและมีรูปแบบต่าง ๆ กัน ทั้งเป็นกิจกรรมแท้ ๆ เช่น การแสดงบทบาท การสาธิต การโต้วาที เป็นต้น วิธีการจัดการเรียนการสอนที่จัดเป็นกิจกรรมแบบหนึ่ง เช่น การจัดการเรียนการสอนแบบ Storyline Method เป็นต้น และเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่สามารถนำมาเป็นกิจกรรมในการจัดมุมสนทนา เทคนิคคู่ตรวจสอบ (Pair Check) เทคนิคการร่วมมือและแข่งขัน (The Games Tournament : TGT) เป็นต้น ซึ่งผู้สอนจะต้องพิจารณาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย เหมาะสมกับสภาพผู้เรียน และส่งผลให้ผู้เรียนเกิดผลความรู้ความเข้าใจ และเป็นกิจกรรมที่ไม่ขัดต่อสภาวะของผู้เรียนที่เป็นผู้ทรงศีล ทั้งในด้านของธรรมชาติของผู้เรียนและด้านพระธรรมวินัย

ด้านที่ 4. การนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นแหล่งวิทยากรที่เป็นทรัพยากรบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถ หรือมีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง มีความสามารถที่จะให้ความรู้ ทักษะแก่ผู้เรียนใน เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน บุคคลเหล่านี้ ได้แก่ ผู้มีความรู้ความชำนาญในด้าน ต่อไปนี้ (กรมการฝึกหัดครู. 2530 : 294)

1.1 ด้านวิชาการ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ เจ้าหน้าที่การศึกษาอื่น ๆ

1.2 ด้านอาชีพ ได้แก่ ชาวนา ชาวสวน พนักงานไฟฟ้า และอื่น ๆ

1.3 ด้านศาสนา ได้แก่ พระ มัคนายก

1.4 ด้านการปกครอง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ปกครอง พัฒนาการ ตำรวจ ทหาร เป็นต้น

1.5 ด้านการสาธารณสุขได้แก่ เจ้าหน้าที่อนามัย แพทย์ประจำตำบล พยาบาล

การดำเนินการเพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่น – ภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จ รุ่ง แก้วแดง (2543 : 236 – 243) ได้กล่าวถึงการดำเนินการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้ได้ผลว่าต้องใช้ยุทธศาสตร์ 6 ข้อ ดังนี้

1) การจัดตั้งสภาภูมิปัญญาไทยขึ้นโดยรัฐสนับสนุนให้ แล้วรวบรวมผู้ทรงความรู้ด้านภูมิปัญญาไทยอย่างจริงจังเพื่อจะได้เป็นแหล่งความรู้และเป็นคณะที่ตัดสินใจในการนำภูมิปัญญา ท้องถิ่น – ภูมิปัญญาไทยมาใช้ในการเรียนการสอน

2) มีสถาบันแห่งชาติว่าด้วยภูมิปัญญาไทยและการศึกษา เพื่อดำเนินการ ส่งเสริมการศึกษาและการวิจัยเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น - ภูมิปัญญาไทยโดยเฉพาะ

3) จัดตั้งกองทุนส่งเสริมภูมิปัญญาไทย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านนี้โดยเฉพาะ

4) ส่งเสริมการเรียนการสอนเรื่องภูมิปัญญาไทย เพื่อนำภูมิปัญญากลับสู่การศึกษาของชาติ ซึ่งการเรียนการสอนจะต้องมีให้ครบทั้ง 3 ระบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

5) การยกย่องและให้รางวัลครูภูมิปัญญาไทยอย่างทั่วถึง

6) สร้าง Home Page ของศูนย์การเรียนและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย

ลำดับขั้นในการเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่น การเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสอนควรมีการดำเนินการตามลำดับขั้นดอน ดังนี้ (กาญจนา บุญส่ง. 2542 : 54)

1) ผู้สอนควรเลือกหาบทเรียนที่ผู้สอนขาดความชำนาญ หรือต้องการเปลี่ยนบรรยากาศและสามารถเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นได้สะดวก

2) ผู้สอนกำหนดจุดประสงค์ว่าต้องการให้ผู้เรียนได้ความรู้เรื่องอะไร เมื่อไร และโดยวิธีใด

3) ผู้สอนศึกษาและสอบถามคุณสมบัติของภูมิปัญญาท้องถิ่น ถึงความรู้ความสามารถ เกี่ยวกับเรื่องที่จะพูด

4) ผู้สอนทำจดหมายติดต่อเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่น

5) ผู้สอนเตรียมสถานที่ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องมือเครื่องใช้ กระดานดำ ชอล์ก ไมโครโฟน เครื่องฉายสไลด์ ฯลฯ ตามที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นจำเป็นต้องใช้ และผู้สอนสามารถ จัดหา ให้ได้

6) ผู้สอนอบรมผู้เรียนเกี่ยวกับมารยาทของผู้ฟัง และผู้พูดที่ดี เช่น การกล่าวต้อนรับ การแสดงความเคารพ ความตั้งใจ ความสนใจ การซักถาม และการกล่าวขอบคุณ รวมทั้งการเตรียมพื้นฐานความรู้ในเรื่องนั้น ๆ แก่ผู้เรียนเสียก่อน

2. เทคโนโลยี มีความหมายครอบคลุมถึงเครื่องมือ วัสดุ และวิธีการ ดังนี้ คือ(กรมการฝึกหัดครู 2530 : 301-302)

2.1 เครื่องมือหรืออุปกรณ์ (Hardware) ได้แก่ สื่อหรือเครื่องมือที่มักมีขนาดใหญ่ ไม่ผุพังหรือสิ้นเปลืองง่าย จะใช้คู่กับสื่อประเภทวัสดุ เครื่องมือดังกล่าวนี้ได้แก่ เครื่องฉาย ภาพยนตร์ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องรับวิทยุและ โทรทัศน์ เครื่องคอมพิวเตอร์

2.2 วัสดุ (Software) เป็นสิ่งสิ้นเปลืองต่าง ๆ เช่น ซอล์ก ดินสอ ปากกา กระดาษ ฟิล์ม ตำรา แผนภูมิ หุ่นจำลองต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากวัสดุที่กล่าวมานี้แล้วยังมีวัสดุ อีกประเภทหนึ่งที่ต้องใช้คู่กับเครื่องมือหรืออุปกรณ์ เช่น แผ่นเสียง ม้วนเทป ฟิล์ม เทปบันทึกภาพ เป็นต้น

2.3 วิธีการและเทคนิค เทคโนโลยีประเภทนี้ได้แก่ ลักษณะที่เป็นกิจกรรมและกระบวนการต่างๆ เช่น-การจัดนิทรรศการ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การสาธิต การทดลอง การศึกษานอกสถานที่ การแสดงบทบาท เป็นต้น

หลักในการนำเทคโนโลยีไปใช้ในการสอน ในการนำเทคโนโลยีไปใช้สอน จะต้องคำนึงถึงสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ

1) ประสิทธิภาพของการสอน ในการนำเทคโนโลยีมาใช้จะต้องส่งเสริมการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายและเป้าหมายได้อย่างรวดเร็ว

2) ประหยัด การใช้เทคโนโลยีจะต้องคำนึงถึงการประหยัดทั้งในเรื่องของเวลา แรงงานและทุนทรัพย์แต่ให้ผลทางด้านการเรียนรู้สูงขึ้น

3) ประสิทธิภาพ คือการพยายามให้ผลของการเรียนการสอนนั้น มีคุณค่าสูงและคุ้มกับทรัพยากรที่นำมาใช้

3. สื่อการสอน (Instructional media) หมายถึงสิ่งต่างๆที่ใช้เป็นเครื่องมือ หรือช่องทางที่ทำให้การสอนของครูถึงผู้เรียน และทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่ครูวางไว้ได้อย่างดี (ไชยยศ เรืองสุวรรณ และคนอื่น ๆ. 2524 : 12)

ประเภทของสื่อการเรียนการสอน ในทางเทคโนโลยีทางการศึกษา ได้จำแนกประเภทของสื่อการเรียนการสอนออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ คือ (กรมการฝึกหัดครู. 2530 : 118 – 119)

3.1 วัสดุ (Software) บางครั้งเรียนว่าสื่อเล็ก (Small media)แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ วัสดุที่ให้ความรู้ด้วยตัวเอง ไม่ต้องอาศัยเครื่องมือใด ๆ มาช่วย เช่น รูปภาพ ป้ายนิเทศ ของจำลอง แผนภูมิ ของจริง เป็นต้และวัสดุที่ให้ความรู้โดยต้องอาศัยเครื่องมือมาช่วยส่งผ่านความรู้ไปยังผู้เรียน เช่น ฟิล์มสตริป เทป แผ่นสไลด์ ฟิล์มภาพยนตร์ แผ่นเสียง เป็นต้น วัสดุประเภทนี้จะนำมาใช้ถ่ายทอดความรู้โดยตรงไม่ได้ ต้องอาศัย เครื่องมือหรือโสตทัศนูปกรณ์จำพวกเครื่องฉาย เครื่องเล่นมาเป็น ตัวช่วยส่งผ่านความรู้ไปยังผู้เรียน

3.2 เครื่องมือหรือโสตทัศนูปกรณ์ (Hardware) บางครั้งเรียกว่าสื่อใหญ่ (Big media) เช่น เครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องรับวิทยุ เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายสไลด์ เป็นต้น สื่อประเภทนี้จะเป็นตัวส่งผ่านความรู้จากแหล่งความรู้ซึ่งเป็นวัสดุ เช่น เทป แผ่นเสียง ฟิล์ม ไปยังผู้เรียน ข้อดีของการใช้สื่อประเภทนี้คือสามารถทำให้ความรู้ที่ถ่ายทอดมีการเคลื่อนไหวมีเสียงประกอบ มีการถ่ายทอดได้ไกลและรวดเร็ว ใช้กับผู้เรียนจำนวนมาก ๆ ได้

3.3 สื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการต่าง ๆ (Techniques or methods) บางครั้งการเรียนการสอนไม่เพียงแต่ต้องใช้วัสดุหรือเครื่องมือเท่านั้น แต่ยังจำเป็นต้องอาศัยเทคนิคหรือวิธีการบางอย่างเข้าช่วย จึงจะทำให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการใช้เทคนิคหรือวิธีการเป็นสื่อการสอนนี้ มีหลายอย่างเช่น การสาธิต การเล่นละคร การแสดงบทบาท การศึกษานอกสถานที่ การจัดแสดงและนิทรรศการ เป็นต้น

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาว่างอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่น สนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ เรียนรู้จากสื่อการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น ชุมชนและแหล่งอื่นๆ สื่อที่จะนำมาใช้เพื่อจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรควรมีลักษณะดังนี้ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ . 2545 : 4)

1. เน้นสื่อเพื่อการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองทั้งของผู้เรียนและผู้สอน

2. ผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำหรือพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเอง รวมทั้งนำสื่อที่มีอยู่รอบตัวมาใช้ในการเรียนรู้

3. รูปแบบของสื่อการเรียนรู้ควรมีความหลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่องตลอดเวลา

นอกจากนี้ วรรณา เจียมทะวงษ์ (2539 : 1-2) ยังได้กล่าวถึง สื่อการสอนที่ดีที่จะช่วยให้การเรียนรู้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ว่าจะต้องประกอบด้วยคุณลักษณะต่างๆ ดังนี้ คือ

1) มีความเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน

2) มีความเหมาะสมกับรูปแบบของการเรียนการสอน

3) มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของการใช้สื่อ

การใช้สื่อการสอน สื่อการสอนที่จะช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายได้นั้น นอกจากจะขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของสื่อแล้วยังขึ้นอยู่กับเทคนิคการใช้สื่อ ดังนั้น ผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการใช้ตลอดจนการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ซึ่งวิชิต สุรัตน์เรืองชัย (2540 : 143) ได้กล่าวถึงการใช้สื่อว่าควรปฏิบัติตามขั้นตอน ดังนี้

1) เตรียมบทเรียน โดยการจัดทำแผนการสอนให้เรียบร้อย

2) ผลิตหรือจัดหาสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และเนื้อหาโดยเน้นสื่อที่มีคุณภาพและหาได้ง่ายในท้องถิ่น

3) ทดลองใช้สื่อ เพื่อศึกษาข้อบกพร่อง ปัญหาอุปสรรค์ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างใช้สื่อ โดยเฉพาะสื่อประเภทวัสดุที่ต้องใช้กับเครื่องมือทางอิเลคโทรนิค หรือคอมพิวเตอร์ จึงจำเป็นต้องทดลองใช้และตรวจสอบความเรียบร้อยก่อนใช้เสมอ

4) ดำเนินการใช้อย่างเหมาะสม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อให้มากที่สุด

5) ประเมินผลการใช้สื่อ โดยอาจใช้การสังเกต พูดคุย ในระหว่างการเรียนการสอนและตรวจสอบจากการประเมินผลการเรียนการสอนท้ายบทเรียน

จริยา เหนียนเฉลย (2542 : 19-22) กล่าวไว้ว่า การใช้สื่อการสอนให้ได้ผลสมบูรณ์ที่สุด ควรมีการพิจารณาแผนการใช้ตามลำดับขึ้น ดังนี้

1) การเตรียมก่อนการใช้สื่อ เมื่อครูได้ว่างแผนว่าจะใช้สื่อการสอนประกอบการสอน ครูผู้สอนควรพิจารณาเตรียมการต่าง ๆ ตามลำดับ ดังนี้

1.1) การเตรียมตัวผู้สอน ผู้สอนจะต้องพิจารณาคุณค่าและวัตถุประสงค์ของบทเรียนที่จะสอน สิ่งที่จะเป็นปัญหาในการสอน พิจารณาความต้องการและความสนใจของผู้สอน เลือกหาหรือทำสื่อการสอนที่จะมาแก้ปัญหาการเรียนในชั้นได้ พิจารณาถึงวิธีที่จะใช้สื่อการสอนนั้นให้ได้ผลดีที่สุด รวมทั้งตระเตรียมและได้ทดลองเป็นอย่างดีก่อนใช้ในห้องเรียน

1.2) การเตรียมชั้นเรียน ได้แก่ การเตรียมเครื่องอำนวยความสะดวก ที่จะต้องใช้ร่วมกับสื่อการสอนที่ไว้ เช่น สายไฟ หม้อแปลงไฟ แผงดิดภาพ โต๊ะสาธิต ฯลฯ

1.3) การเตรียมผู้เรียน ครูอธิบายให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าว่าจะใช้สื่ออะไรสอนอะไร เพื่ออะไร ที่ไหน เมื่อไร อธิบายให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าว่า จะต้องมีส่วนร่วมในระหว่างการใช้อุปกรณ์อย่างไรบ้าง เช่น คอยสังเกต หรือฟังตรงที่สำคัญ การหาคำตอบและคำศัพท์ใหม่ ซึ่งครูบอกหรือเขียนให้ทราบล่วงหน้า และอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจว่า กิจกรรมที่ต้องปฏิบัติหลังจากใช้สื่อการสอนประกอบการสอนแล้วจะมีอะไรอีกบ้าง

2) การใช้สื่อการสอนที่เตรียมไว้ เป็นการนำสื่อการสอนออกใช้ตามที่กำหนดในแผนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้เห็น ได้ยิน และมีกิจกรรมร่วมด้วยอย่างทั่วถึงกัน ใช้สื่อการสอนให้อยู่ภายในเวลาที่กำหนด คอยสังเกตปฏิกิริยาของผู้เรียน

3) สรุปผลการใช้ ครูอภิปรายถึงสื่อการสอนที่ได้ใช้ไปแล้วโดยละเอียด ตั้งคำถามสรุปเรื่องเป็นตอนๆ ไป อธิบายถึงสิ่งที่ผู้เรียนยังสงสัยหรือไม่เข้าใจแจ่มแจ้ง ทดสอบความเข้าใจถ้าเห็นสมควร

4) การจัดกิจกรรมต่อเนื่อง ผู้สอนจะต้องหาวิธีการให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ความเข้าใจจากสิ่งที่ได้เรียนไปนั้น กำหนดกิจกรรมต่อเนื่องให้ผู้เรียนทำหลังจากใช้สื่อการสอนเสร็จแล้ว เช่น อธิบายการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม การรายงาน การตอบคำถาม การศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น

การนำสื่อการสอนมาประกอบการเรียนการสอน อาจนำมาใช้เฉพาะขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของการสอน หรือจะใช้ในทุกขั้นตอนก็ได้ ดังนี้ (อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2540 : 185)

1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาที่กำลังจะเรียนนั้น สื่อที่ใช้ในขั้นนี้จึงเป็นสื่อที่แสดงเนื้อหากว้าง ๆ หรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนในครั้งก่อน ยังมิใช่สื่อที่เน้นเนื้อหาเจาะลึกอย่างแท้จริง อาจเป็นสื่อที่เป็นแนวปัญหาหรือเพื่อให้ผู้เรียนคิด และควรเป็นสื่อที่ง่ายต่อการนำเสนอในระยะเวลาอันสั้น เช่น ภาพ บัตรคำ หรือบัตรปัญหา เป็นต้น

2) ขั้นดำเนินกิจกรรม ต้องพิจารณาเลือกสื่อที่เหมาะสม และสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียน การใช้สื่อในขั้นนี้จะต้องให้ผู้เรียนได้รับความรู้นั้นอย่างละเอียด ถูกต้องและชัดเจน เช่น แผนภูมิ ภาพยนตร์ สไลด์ แผ่นโปร่งใส วิดีโอ หรือชุดการเรียน เป็นต้น

3) ขั้นวิเคราะห์และฝึกปฏิบัติ เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ตรงแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทดลองนำความรู้ด้านทฤษฎี หรือหลักการที่เรียนมาแล้วไปใช้แก้ปัญหาในขั้นฝึกหัดโดยลงมือปฏิบัติเอง สื่อในขั้นนี้จึงเป็นสื่อที่เป็นประเด็นปัญหาให้ผู้เรียนได้ขบคิด โดยผู้เรียนเป็นผู้ใช้สื่อเองมากที่สุด เช่น สมุดแบบฝึกหัด ภาพ บัตรปัญหา เทปบันทึกเสียง หรือชุดการเรียนรายบุคคล เป็นต้น

4) ขั้นสรุปบทเรียน เป็นขั้นสุดท้ายของการเรียนการสอน เป็นการย้ำเนื้อหาบทเรียนให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ขั้นสรุปนี้ควรใช้เวลาสั้น ๆ สื่อที่ใช้ควรครอบคลุมเนื้อหาที่สำคัญทั้งหมดโดยย่อและใช้เวลาน้อย เช่น แผนภูมิ แผ่นโป่งใส เป็นต้น

ด้านที่ 5. การประเมินพัฒนาการของผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

ในการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนสามารถประเมินได้จากผลการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าผู้เรียนมีทักษะการคิดค้น แสวงหาความรู้ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่ามีความสามารถในการปฏิบัติ มีผลงานและนำความรู้ไปใช้ได้ในสภาพจริงหรือไม่ เพียงใด การประเมินผล จะต้องมีขั้นตอนที่ชัดเจนว่า เมื่อไรจะใช้การประเมินผลแบบไหน และต้องให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนของตนด้วย ซึ่งจะทำให้ทราบความสามารถและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้เรียน และยังเป็นข้อมูลสำคัญที่สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีด้วย

การประเมินพัฒนาการของผู้เรียนมีแนวทางการประเมินที่สำคัญ 3 แนวทาง (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2541 : 63) คือ การประเมินจากสภาพจริง การประเมินภาคปฏิบัติ และการประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน มีสาระสำคัญดังนี้

1. การประเมินจากสภาพจริง (Authentic Assessment) วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2541 : 63) ได้กล่าวถึงการประเมินสภาพจริงว่าเป็นการประเมินที่เน้นการประเมินทักษะการคิดอย่างซับซ้อนความสามารถในการแก้ไขปัญหา และการแสดงออก รวมถึงวิธีการปฏิบัติและผลการปฏิบัติตามกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินลักษณะนี้ จะมีประสิทธิภาพเมื่อประเมินการปฏิบัติของผู้เรียนในสภาพที่เป็นจริง ซึ่งประเมินได้จากแฟ้มสะสมผลงาน การจัดนิทรรศการการแสดง การทดลอง การบันทึกของผู้เรียน ผู้สอน และผู้ปกครอง การนำเสนอรายงาน การสรุปผลการประเมินจะใช้ข้อมูลจากหลายส่วนและใช้เกณฑ์คุณภาพประกอบ ดังนั้น การตัดสินผลการเรียนจะยุติธรรม และสร้างสรรค์มากกว่าการปฏิบัติที่มีผิดกับถูกเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 ก : 20) ที่กล่าวถึงการประเมินสภาพจริงว่าเป็นการประเมินจากการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยงานหรือกิจกรรมที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติ จะเป็นงานหรือสถานการณ์ที่เป็นจริง (Real life) หรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง จึงเป็นงานที่มีสถานการณ์ซับซ้อน (Complexity)และเป็นองค์รวม (Holistic) มากกว่างานปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนทั่วไป วิธีการประเมินตามสภาพจริงนี้ไม่แตกต่างจากการประเมินการปฏิบัติ(Performance Assessment) เพียงแต่อาจมีความยุ่งยากมากกว่าเนื่องจากเป็นสถานการณ์จริง หรือต้องจัดสถานการณ์ให้ใกล้จริง แต่จะเกิดประโยชน์กับผู้เรียนมาก เพราะจะทำให้ทราบความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ว่ามีจุดเด่นและข้อบกพร่องในเรื่องใดอันจะนำไปสู่การแก้ไขที่ตรงประเด็นที่สุด

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงสรุปได้ว่า เป็นการประเมินจากสภาพจริง กระบวนการสังเกต บันทึก และรวบรวมข้อมูลจากงานและวิธีการที่นักเรียนทำ เพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจในการศึกษาถึงผลกระทบต่อเด็ก การประเมินผลจากสภาพจริงเน้นการประเมินทักษะกำรคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของนักเรียน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริง โดยจะให้ความสำคัญกับพัฒนาการความต้องการช่วยเหลือและการประสบความสำเร็จของผู้เรียนแต่ละคน อันจะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนในการทำไปใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลได้

ลักษณะสำคัญของการประเมินจากสภาพจริง

การประเมินผลในยุคใหม่จะเน้นการมีส่วนร่วมอย่างมากระหว่างนักเรียน ครูและผู้ปกครอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนให้มีคุณภาพโดยเฉพาะความสามารถในการสื่อสาร ความร่วมมือกันและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนั้น การประเมินจากสภาพจริงควรมีลักษณะสำคัญ ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2539 : 14 – 15)

1. ต้องเสริมสร้างพัฒนาการและการเรียนรู้
2. เน้นให้เห็นพัฒนาการอย่างเด่นชัด
3. ให้ความสำคัญกับจุดเด่นของนักเรียน
4. จะต้องตอบสนองกับหลักสูตรที่เน้นสภาพชีวิตจริง
5. มีพื้นฐานของสถานการณ์ที่เป็นชีวิตจริง
6. สอดคล้องกับการเรียนการสอน
7. การจัดการเรียนการสอนจะมีวิจัยและพัฒนาให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก
8. จะต้องเน้นการเรียนรู้อย่างมีจุดหมาย
9. ตอบสนองได้กับทุกบริบท เนื้อหาสาระ และการบูรณาการวิชาต่าง ๆ
10. ตอบสนองการเรียนรู้ และความสามารถของนักเรียนอย่างกว้างขวาง
11. เกิดความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง ครูและนักเรียนรวมทั้งบุคคลในวิชาชีพอื่น ๆ
12. สามารถกระทำได้ตลอดเวลา ทุกสถานการณ์ทั้งที่บ้าน โรงเรียนและชุมชน

วิธีการประเมินตามสภาพจริง

อรทัย มูลคำ และคนอื่น ๆ . (2543 : 158 – 159) ได้กล่าวถึงวิธีการประเมินจากสภาพจริงว่ามีหลายวิธี ดังนี้

1. การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการวัดและเก็บข้อมูลตามสภาพจริงได้ดี เพราะสามารถกระทำได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และสามารถสังเกตได้ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการเก็บข้อมูลพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ได้ดี เช่น ความคิด ความรู้สึก กระบวนการขั้นตอนการปฏิบัติงาน วิธีแก้ปัญหา เป็นต้น

3. การตรวจงาน เป็นการวัดและประเมินผลที่เน้นการนำผลการประเมินไปใช้ทันที ใน 2 ลักษณะคือ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนได้ทันที ถูกต้องและเหมาะสมและเพื่อปรับปรุงการสอนของครู

4. การรายงานดนเอง เป็นการให้นักเรียนบรรยายหรือตอบคำถามสั้น ๆ หรือตอบแบบสอบถามที่ครูสร้างขึ้น เพื่อสะท้อนถึงการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งความรู้ ความเข้าใจ วิธีคิด วิธีทำงาน ความพอใจในผลงาน ความต้องการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น

5. การใช้บันทึกจากผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นการรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนผลงานของนักเรียน จากเพื่อนนักเรียน ผู้ปกครอง ครู เป็นต้น

ขั้นตอนการดำเนินงานประเมินผลจากสภาพจริง

สมนึก นนธิจันทร์. (2542 : 73-74) ได้เสนอขั้นตอนการดำเนินงานประเมินผลจากสภาพจริง ดังนี้

1. ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการ โดยวิเคราะห์จากหลักสูตรและคู่มือการเรียน

2. ทำความชัดเจนกับลักษณะและความหมายของผลสัมฤทธิ์

3. กำหนดแนวทางของงานที่จะต้องปฏิบัติ

4. กำหนดรายละเอียดของงาน

5. กำหนดกรอบการประเมิน

6. กำหนดวิธีการประเมิน ซึ่งอาจใช้วิธีต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกต การสอบถาม การตรวจงาน การเยี่ยมบ้าน การศึกษารายกรณี ระเบียนสะสม แฟ้มสะสมผลงาน เป็นต้น

7. กำหนดบุคคลที่จะเป็นผู้ประเมิน ซึ่งอาจจะเป็น ผู้สอน ผู้เรียน ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

8. กำหนดเกณฑ์การประเมิน

สรุปได้ว่า การประเมินผลจากสภาพจริงเป็นการประเมินผลการเรียนที่ครูเฝ้าดูนักเรียนโดยอาศัยการสังเกตและเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง เป็นกิจกรรมที่สอดแทรกในสภาพการเรียนการสอนในชีวิตประจำวันโดยเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นผู้ค้นพบความรู้ เป็นผู้ผลิตผลงาน และมีโอกาสฝึกปฏิบัติจริงในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงชีวิตจริง การประเมินผลจากสภาพจริง สามารถประเมินได้จากแฟ้มผลงาน (Portfolios) การจัดนิทรรศการ การทำงานกลุ่ม การทำโครงงาน การนำเสนอผลงาน แบบฝึกหัด แบบบันทึกรายวัน เป็นต้น วิธีการประเมินผลดังกล่าวเป็นที่ยอมรับว่าช่วยพัฒนาผู้เรียนได้ดีที่สุด เพราะเป็นการกระตุ้นให้เด็กทุกคนมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ สร้างงาน สร้างความรู้ของตนเอง อีกทั้งเป็นวิธีการที่จะประเมินความคิดในชั้นสูง ความสามารถในการทำงาน ทักษะในการแก้ปัญหา การใช้ภาษา รวมทั้งคุณลักษณะต่าง ๆ อันจะเป็นข้อมูลสำคัญที่จะนำไปใการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ และบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรและสังคมต่อไป (กรมวิชาการ. 2539 : 85)

2. การประเมินภาคปฏิบัติ (Performance Assessment) คือ การทดสอบความสามารถในการทำงานของผู้เรียนภายใต้สถานการณ์ และเงื่อนไขที่สอดคล้องกับสภาพจริงมากที่สุด โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการวัดอย่างชัดเจน มีการกำหนดวิธีทำงาน กำหนดความสำเร็จของงาน มีคำสั่งควบคุมสถานการณ์ในการปฏิบัติ มีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน และมีการประเมินผลพฤติกรรมขั้นสุดท้ายของการปฏิบัติงาน ซึ่งการประเมินภาคปฏิบัติ

สามารถประเมินได้ 3 ลักษณะ คือ ประเมินกระบวนการ ประเมินผลผลิต และประเมินทั้งกระบวนการ และผลผลิตผสมผสานกัน มีสาระสำคัญดังนี้ (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2541 : 65 - 67)

2.1 วิธีการการประเมินกระบวนการภาคปฏิบัติ ครูสามารถค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

2.1.1 การสืบค้น (Inquiry) ครูอาจใช้วิธีการถามผู้เรียนตรง ๆ เกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อตนเอง ต่อการปฏิบัติงานของตน และความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ รวมถึงการประเมินความสำเร็จในการทำงานของตนเอง ครูอาจต้องฝึกวิธีการตรวจสอบผลงานให้กับผู้เรียนแล้วให้ผู้เรียนรายงานผลการตรวจสอบผลงานของตน โดยอาจให้พูด เขียนหรือตอบแบบตรวจสอบรายการ หรือบันทึกข้อดีข้อด้อยของตนเองในการทำงาน

2.1.2 การสังเกต (Observation) การสังเกตผู้เรียนขณะที่เข้าร่วมในการเรียนและในขณะที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการตอบคำถามและทำงานที่ได้รับมอบหมายคนเดียวหรือร่วมกับกลุ่ม จะทำให้ครูทราบเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติของผู้เรียน เป็นข้อมูลป้อนกลับที่ครูจะนำมาใช้ได้ ครูควรบันทึกการสังเกตอย่างสม่ำเสมอโดยที่ผู้เรียนไม่รู้ตัว เพื่อให้เห็นภาพการปฏิบัติของผู้เรียนแต่ละคนในแต่ละสถานการณ์การเรียนรู้ แม้ว่ากระบวนการสังเกตจะใช้เวลาค่อนข้างมากแต่การบันทึกนี้จะเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพมาก

2.1.3 การวิเคราะห์ (Analysis) ครูจำเป็นต้องวิเคราะห์การปฏิบัติของผู้เรียนแต่ละคน เช่น เดียวกับการบันทึกการสังเกต เพื่อค้นหาว่างานส่วนใดที่ผู้เรียนทำได้ดีและส่วนใดที่ควรปรับปรุง ครูอาจทำการวิเคราะห์ ขณะที่ผู้เรียนเข้าร่วมปฏิบัติงานหรือโครงการที่ได้รับมอบหมายหรือเมื่อทำงานเสร็จแล้วก็ได้

การวิเคราะห์ต้องใช้การสำรวจงานในแต่ละขั้นตอนของทักษะหรือกระบวนการหรือสำรวจโครงสร้างการจัดระบบงานวิธีการที่ครูใช้จะขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง กระบวนการวิเคราะห์จะช่วยให้ครูทราบว่าผู้เรียนจะบรรลุจุดประสงค์ระดับใด และสามารถค้นหาต่อได้ว่ายังมีปัญหาการปฏิบัติในเรื่องใด ซึ่งข้อมูลนี้จะทำให้ครูเข้าไปช่วยซ่อมและเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้

2.1.4 การทดสอบ (Testing) เป็นกระบวนการวัดการปฏิบัติของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการจัดการเรียนการสอน การกำหนดเกณฑ์ การให้คะแนน และกำหนดวิธีการบันทึกคะแนนหรือความสามารถของผู้เรียนรายบุคคลหรือกลุ่ม เพื่อตัดสินระดับความสำเร็จในการเรียนรู้ตามผลงานหรือกระบวนการที่กำหนด ครูอาจจะสร้างและใช้แบบทดสอบที่สร้างขึ้นเอง หรืออาจจัดซื้อเพื่อประเมินการปฏิบัติของผู้เรียนเทียบกับมาตรฐานในระดับกว้างขึ้น แบบทดสอบอาจใช้วัดความสามารถในการเรียนรู้ ระดับทักษะที่ได้จากการปฏิบัติ การบรรลุเป้าหมายการจัดการเรียนการสอน หรือเจตคติที่มีต่อสังคม

2.2 เทคนิคและวิธีประเมิน (Assessment Techniques and Methods) เทคนิคการประเมินที่ดีจะทำให้ครูทราบว่าผู้เรียนจะบรรลุจุดประสงค์การเรียนการสอนหรือไม่ ครูควรเลือกเทคนิคที่เหมาะสมและหลากหลายเพื่อช่วยให้มีข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติและความสามารถของผู้เรียนที่สมบูรณ์ครูที่บันทึกการประเมินผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลเหล่านั้น หลายด้าน เช่น ใช้ประเมินวิธีการสอนของดน ใช้ค้นหาว่าการเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ใดบ้าง ใช้ตัดสินว่าจุดประสงค์การเรียนรู้นั้นเหมาะสมหรือไม่ ใช้กำหนดเนื้อหาที่ต้องสอนเสริมหรือสอนซ้ำและใช้จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มหรือแผนการเรียนต่าง ๆ

การประเมินภาคปฏิบัติสามารถทำได้หลายวิธีด้วยเครื่องมือหลายประเภท เช่น ขณะที่ทดสอบ หรือขณะดำเนินกิจกรรม ครูสามารถประเมินการปฏิบัติของผู้เรียนด้วยตนเอง หรือฝึกให้ผู้เรียนประเมินตนเองวิธีการประเมินควรสอดคล้องกับประเภทของข้อมูลที่ครูต้องการ วิธีการประเมินที่ผสมผสานกันหลายวิธีจะทำให้การประเมินมีความยืดหยุ่นมากขึ้น และยุติธรรมต่อผู้เรียนแต่ละคน ในการประเมินผลครูอาจประเมินได้หลายวิธีดังนี้

2.2.1 การประเมินรายบุคคล เป็นการประเมินที่จะช่วยให้ครูได้พิจารณาความ ก้าวหน้าของผู้เรียนรายบุคคลในห้องเรียนหรือในกลุ่ม ในการประเมินครูต้องกำหนดว่าจะใช้เกณฑ์การประเมินโดยอิงกลุ่ม (ใช้มาตรฐานของกลุ่มกับผู้เรียนทุกคน) อิงเกณฑ์ (ใช้เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ล่วงหน้าตัดสินผู้เรียนทุกคน) หรืออิงตนเอง (ใช้ความสามารถระดับเดิมของผู้เรียนเป็นมาตรฐานเพื่อตัดสินพัฒนาการหรือการปฏิบัติ)

2.2.2 การประเมินกลุ่ม (Group Assessment) เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของ ผู้เรียนในสถานการณ์กลุ่ม และตัดสินความก้าวหน้าของพวกเขา ครูอาจให้คะแนนผู้เรียนซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มเป็นรายบุคคลหรือใช้คะแนนรายบุคคลบวกกับคะแนนกลุ่ม แต่ละวิธีดังกล่าวมีทั้งข้อดีและข้อเสีย การให้คะแนนรายบุคคลเป็นวิธีการที่ใช้กันมาแต่ดั้งเดิม และในบางกรณีการประเมินรายบุคคลดูจะเป็นสิ่งที่ยุติธรรมที่สุด แต่ก็ก่อให้เกิดการแข่งขันกันสูงและประเมินยากหากงานที่ให้ปฏิบัติเป็นงานโครงการหรืองานกลุ่ม ดังนั้นการผสมผสานกันระหว่างการประเมินกลุ่มและการประเมินรายบุคคลดูจะเป็นแนวทางที่ เป็นไปได้มากที่สุด

2.2.3 การประเมินตนเองและเพื่อน (Self-Peer Assessment) เป็นวิธีการที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการประเมินงานของตนและของเพื่อนร่วมห้อง ก่อนที่จะใช้วิธีการประเมินลักษณะนี้ครูต้องมั่นใจว่า ผู้เรียนมีวุฒิภาวะเพียงพอที่จะประเมินตนเองและเพื่อนได้ตรงกับความเป็นจริง ครูควรฝึกให้ผู้เรียนประเมินผลงานเพื่อน ซึ่งอาจเริ่มจากการบรรยายผลงานเพื่อนโดยยังไม่ตัดสิน แล้วค่อยๆ พัฒนาไปจนทำได้ดีในที่สุด ครูควรอภิปรายเกี่ยวกับการประเมินและวิธีการประเมินกับผู้เรียนล่วงหน้า โดยครูอาจเตรียมแบบตรวจสอบรายการและแบบมาตรวัดประเมินค่าให้ผู้เรียนใช้ก่อนที่จะแน่ใจว่าเขาสามารถประเมินด้วยการเขียนหรือพูดบรรยายได้ การประเมินตนเองและเพื่อนจะเป็นวิธีการที่ใช้ได้ดีหากต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้

เกี่ยวกับตนเอง และนำสิ่งที่รู้ไปใช้ในงานโครงการหรือการเข้าร่วมงานกลุ่ม วิธีการนี้ตามหลักการแล้ว ผู้เรียนน่าจะได้เข้าร่วมกำหนดเกณฑ์การประเมินด้วย

2.3 เครื่องมือวัดการปฏิบัติ

ในการวัดผลการปฏิบัติให้ได้ในสิ่งที่ต้องการวัดจะต้องมีเครื่องมือที่ดีมีคุณภาพ สิ่งที่ต้องการวัดนั้นเครื่องมือบางอย่างวัดได้ บางอย่างวัดไม่ได้ การใช้เครื่องมือวัดจึงต้องเลือกใช้อย่างเหมาะสม เครื่องมือวัดการปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ

2.3.1 เครื่องมือวัดเกี่ยวกับการเขียน (Paper and pencil performance) เป็นการวัดการประยุกต์ความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเขียน เช่น การเขียนแบบ การสร้างแผนที่ การแปลโจทย์ปัญหาเป็นรูปภาพ การแต่งกลอน การเขียนโครงงานวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

2.3.2 การจำแนกและการระบุกระบวนการปฏิบัติ (Identification test) เป็นการระบุชื่อเครื่องมือ ชิ้นส่วน ขั้นตอนการทำงาน หรือจำแนกสิ่งที่ไม่เหมือนกัน

2.3.3 การสร้างสถานการณ์จำลอง (Simulated performance) เป็นการสอบวัดโดยกำหนดสถานการณ์ที่คล้ายสถานการณ์จริงมากที่สุดให้ผู้เรียนแก้ปัญหา หรือบอกขั้นตอน/วิธีการทำงานเพื่อสร้างงานหรือเพื่อระงับหรือบรรเทาความเสียหาย

2.3.4 การกำหนดตัวอย่าง (Work sample test) เช่น งานแกะสลักสบู่ ครูให้ผู้เรียนศึกษาตัวอย่างงานแล้วทำตามแบบให้เหมือนหรือดีกว่า การประเมินอาจประเมินผลสำเร็จทั้งชิ้นหรือเพียงบางส่วนก็ได้

2.4 เกณฑ์การประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ประเมินภาคปฏิบัติของนักเรียน เรียกว่า รูบริค (rubic) ซึ่งมาจากภาษาลาติน ว่า RUBRICATERRA เป็นคำที่ใช้ในภาษาโบราณเกี่ยวกับศาสนา ซึ่งหมายถึง การทำเครื่องหมายสีแดงไว้บนสิ่งสำคัญ ปัจจุบันหมายถึง การสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาดูลักษณะของสิ่งสำคัญ ซึ่งได้แก่ เกณฑ์การให้คะแนน (Scoring guide) ซึ่งจะต้องกำหนดมาตรวัด (Scale) และรายการคุณลักษณะที่บรรยายถึงความสามารถในการแสดงออกของผู้เรียนในแต่ละระดับ ข้อมูลจากรูบริคจะสะท้อนให้ครู ผู้ปกครอง และผู้สนใจอื่น ๆ ทั่วไปเห็นว่า ผู้เรียนเรียนรู้อะไรบ้าง และทำอะไรได้มากน้อยเพียงใด ดังนั้น รูบริค จึงมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยสามารถทำให้เป้าหมายการแสดงออกของผู้เรียนมีความชัดเจนอันจะนำไปสู่การบรรลุจุดประสงค์หรือสมรรถภาพที่สำคัญของมาตรฐานการศึกษาได้

3. การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio Assessment)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2546 : 11) ให้ความหมายแฟ้มสะสมผลงานไว้ว่า แฟ้มสะสมผลงานเป็นผลงานของผู้เรียนที่เก็บรวบรวมไว้ ผู้สอนสามารถใช้เป็นเครื่องมือประเมินร่องรอย หรือเป็นหลักฐานที่ผู้เรียนนำความรู้ต่าง ๆ และทัศนคติไปประยุกต์ใช้ในการทำงาน ซึ่งมีร่อยรอยให้เห็นถึงจุดเด่น จุดด้อยด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน

แฟ้มสะสมผลงาน เป็นแนวทางหนึ่งที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และตรงกับสภาพเป็นจริง การประเมินผลการเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน เป็นการประเมินผลงานที่ผู้เรียนแสดง กระทำ ผลิตหรือสร้างความรู้ขึ้นมาด้วยตนเอง เพื่อประเมินความก้าวหน้าของการเรียน และตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน มีสาระสำคัญ ดังนี้

3.1 หลักการสำคัญในการประเมินผลการเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน

ในการประเมินผลจากแฟ้มสะสมผลงานนั้น ครูและโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้ (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2541 : 68)

3.1.1 ด้านเนื้อหาวิชา จะต้องสะท้อนความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชา ทักษะความสามารถ และคุณลักษณะการเรียนของผู้เรียน

3.1.2 ด้านการเรียนการสอน จะต้องเน้นกระบวนการเรียนรู้และผลงานของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้หรืองาน และตรวจสอบปรับปรุงด้วยตนเอง รวมทั้งมีการประเมินตนเอง และเน้นบรรยากาศการเรียนรู้อย่างอิสระ โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา ให้คำชี้แนะ กระตุ้น สร้างขวัญและกำลังใจ

3.1.3 ด้านความเสมอภาค คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งด้านความสามารถวิธีการเรียนและความหลากหลายทางสติปัญญา โดยมุ่งพัฒนาศักยภาพของบุคคลไปสู่เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดให้สูงสุดตามความสามารถของแต่ละบุคคล

3.2 ลักษณะและกระบวนการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน

การประเมินผลการเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานของนักเรียนมีลักษณะและกระบวนการที่เกี่ยวข้อง 7 ประการ คือ (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2541 : 68-70)

3.2.1 ต้องมีการประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียน (Authentic Assessment) ทั้งนี้การประเมินผลระหว่างเรียนของผู้เรียนโดยคำนึงถึงสภาพปัญหาและผลการปฏิบัติจริงในชั้นเรียนหรือในชีวิตประจำวันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าการประเมินผลโดยใช้ข้อทดสอบ ดังเหตุผลต่อไปนี้

1) การลงมือปฏิบัติจริงช่วยให้ผู้เรียนสามารถถ่ายโอนประสบการณ์ไปสู่สถานการณ์ใหม่ได้ดีกว่าการใช้ความรู้จากการสอนทั่วๆ ไป

2) ผู้เรียนได้ใช้ความคิด และแสวงหาวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมกับความสามารถและมีความหมายต่อตนเอง

3) ผู้เรียนจะมีความมุ่งมั่นต่อการลงมือปฏิบัติงานให้สำเร็จเพราะผู้เรียนเป็นผู้คิดวางแผนปฏิบัติจึงต้องการดูผลที่ตนคาดหวัง

4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีนิสัยอยากคิด อยากทดลอง และค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยกำหนดปัญหาที่ท้าทายและกระตุ้นให้นำไปใช้ในชีวิตจริงได้

5) กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด มีระเบียบวิธีการคิดอย่างถูกต้องเป็นเหตุเป็นผล และแสวงหาแนวทางปฏิบัติของตนเอง (Self-directed Approach) ด้วยการกำหนดงานหรือใช้วิธี เปิดกว้าง (Open-ended) ให้ผู้เรียนมีอิสระในการคิด แทนการทำงานตามสั่ง (On-Commanded Tasks)

6) ชี้นำให้ผู้เรียนรู้จักแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิธีบูรณาการเนื้อหา ความรู้จากหลากหลายวิชาที่เรียน (Crossed Area) ในหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างกระบวนทัศน์เกี่ยวกับชีวิตจริง สังคมจริง การทำงานจริงและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสภาพจริง (Authentic Learning) ทั้งในชั้นเรียนและนอกห้องเรียน

3.2.2 ต้องมีการเก็บข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่นเก็บรวบรวมข้อมูลจากผลงานผู้เรียน การสังเกตบันทึกผลระหว่างเรียน บันทึกวิธีการทำงานของผู้เรียน เป็นต้น ซึ่งจำเป็นต้องมีข้อมูลเพียงพอสำหรับผู้สอน เพื่อพิจารณาตัดสินความก้าวหน้าและผลสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน

3.2.3 ต้องมีการเชื่อมโยงข้อมูลจากการบันทึกและแสดงผล เพื่อให้ผู้ปกครองผู้สอนและผู้เรียนได้รับรู้เพื่อทำความเข้าใจตรงกันในความสำเร็จหรือความบกพร่องของผู้เรียนแต่ละคน และผู้เรียนสามารถรับรู้ว่าตนควรปรับปรุงด้านใดบ้าง ให้เกิดความก้าวหน้าทางการเรียนต่อไป

3.2.4 ต้องมีการสะท้อนตนเอง (Self-Reflection) ซึ่งเกิดจากการประเมินตนเองของผู้เรียนหรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน (Student Self or Peer Evaluation) เพื่อแสดงผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนและชีวิตประจำวัน

3.2.5 ต้องการนำผลการประเมินแต่ละครั้งและของแต่ละบุคคลไปพัฒนากระบวนการเรียนการสอน เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการเรียนการสอนและการวัดประเมินผล ให้เป็นวงจรที่เกิดขึ้นพร้อมกันในชั้นเรียน โดยมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง และเกิดความตระหนักในคุณค่าของตนเอง

3.2.6 ต้องมีความร่วมมือกันในการทำงานระหว่างครูและผู้เรียน เพื่อช่วยกันกำหนดเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบการประเมินผลสำเร็จของแฟ้มสะสมผลงาน โดยยึดเป้าหมายและความสำเร็จของผู้เรียนแต่ละคนเป็นหลัก

3.2.7 ต้องมีการนำผลการประเมินแต่ละครั้งมาตรวจสอบพิจารณาเพื่อปรับปรุงหรือยืดหยุ่นวิธีการสอน สื่อการเรียนการสอนหรือเกณฑ์มาตรฐานของงานให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของผู้เรียนแต่ละคน ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้คอยสังเกตและวิจัยเพื่อปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผลเข้าด้วยกันให้บรรลุผลตามหลักการและจุดหมายของหลักสูตรอย่างสมบูรณ์

3.3 ขั้นตอนและวิธีการจัดทำแฟ้มสะสมผลงานของผู้เรียน

การจัดทำแฟ้มสะสมผลงานของผู้เรียน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลัก ดังนี้ (นิภา เมธาวีชัย : 2536. 24)

3.3.1 การวางแผนการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน ครูศึกษาจุดหมายของหลักสูตร สภาพแวดล้อมของโรงเรียน สอบถามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และครูกำหนดคุณภาพผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของผู้เรียน กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ จัดทำแผนการสอนที่กำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา การวัดและประเมินผลกิจกรรมและผลงาน จากนั้นครูและผู้เรียนร่วมกันกำหนดแนวปฏิบัติในการจัดทำแฟ้มสะสมผลงาน

3.3.2 การสร้างและเก็บรวบรวมผลงานในแฟ้มสะสมผลงานชั่วคราว เมื่อผู้เรียนลงมือปฏิบัติงานตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สำคัญเสร็จแล้ว ผู้เรียนจะต้องได้รับการประเมิน ซึ่งครูผู้สอนอาจจะให้ผู้เรียนประเมินผลงานด้วยตนเอง หรือประเมินโดยเพื่อน ผู้ปกครอง ครูผู้สอน จากนั้นผู้เรียนนำผลงานที่ประเมินแล้วเก็บในแฟ้มสะสมชั่วคราว

3.3.3 การคัดเลือกและทบทวน ปรับปรุงผลงานของผู้เรียน ผู้เรียนคัดเลือกผลงานที่ดีที่สุดตามจำนวนที่กำหนด แล้วปรับปรุงผลงานที่เลือกให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด

3.3.4 การแสดงความคิดเห็น และประเมินค่าของผลงาน เป็นการแสดงความคิดเห็นที่มีต่อผลงานของตนเองในแฟ้มสะสมผลงาน สรุปการประเมินผลรวมของแฟ้มสะสมผลงานตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ตรวจสอบผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้และจุดหมายของ หลักสูตร และจัดทำแฟ้มสะสมผลงานฉบับสมบูรณ์

3.3.5 ประเมินแฟ้มผลงานโดยกลุ่ม ด้วยการกำหนดวันประเมินงานทุกกลุ่มร่วมกัน ให้แต่ละคนเขียนวิจารณ์แฟ้มผลงานแต่ละแฟ้ม แล้วให้คนอื่นเพิ่มเติมข้อวิจารณ์ วิธีนี้ผู้เรียนจะได้ข้อมูลย้อนกลับซึ่งช่วยเสริมแง่คิด สามารถนำไปพัฒนาแฟ้มผลงานของตนเองให้ดียิ่งขึ้น

3.3.6 การประเมินโดยผู้สอน โดยครูผู้สอนพิจารณากระบวนการทำงาน คุณภาพของงาน นิสัยการทำงาน ทักษะการเรียนรู้ ทักษะทางสังคม ด้วยการทำแบบมาตราส่วนประมาณค่าประกอบการประเมิน

3.7.7 การจัดนิทรรศการผลงานของผู้เรียน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงผลงาน ได้อธิบายผลงานของตนเองให้บุคคลต่างๆ ได้ทราบว่ามีแนวความคิดอย่างไร และมีความคาดหวังอะไรในผลงานพร้อมทั้งได้มีโอกาสรับการวิพากษ์วิจารณ์จากบุคคลอื่น

3.4 การสร้างเกณฑ์ในการประเมิน

การประเมินผลการเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมผลงานเป็นการประเมินกระบวนการชิ้นงาน/ผลงานที่ผู้เรียนเป็นผู้กระทำ ผลิตหรือสร้างขึ้นมาด้วยตนเอง เป็นการประเมินโดยให้ผู้เรียนบรรยายถึงงานที่ทำเหมือนกับให้ตอบคำถามปลายเปิดโดยผู้เรียนสามารถตอบคำถาม

ได้หลายลักษณะ พร้อมทั้งมีเหตุผลหรือคำอธิบายประกอบการตรวจให้คะแนนไม่สามารถทำได้อย่างชัดเจน ต้องกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเพื่อให้มีความเป็นปรนัย เชื่อมั่นและแปลผลได้ เกณฑ์จึงเป็นสิ่งสำคัญของการประเมินผลการเรียน โดยใช้แฟ้มสะสมผลงานต้องชัดเจน และสามารถสะท้อนคุณภาพของผลงานได้ ดังนั้น ต้องมีการสร้างเกณฑ์การประเมิน (Rubric Assessment) ซึ่งหมายถึง แนวทางในการให้คะแนน (Scoring Guide) ที่สามารถแยกแยะระดับต่าง ๆ ของความสำเร็จในการเรียน หรือการปฏิบัติของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน จากดีมากไปจนถึงต้องปรับปรุง การสร้างเกณฑ์การประเมินมีขั้นตอน ดังนี้ (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2541 : 71-73)

3.4.1 การวางแผนประเมินผล การประเมินผล เป็นภาระกิจที่ครูผู้สอนต้องดำเนินการควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนการสอน ดังนั้น ในการจัดทำแผนการสอนหรือแผนการจัดกิจกรรม ครูจึงต้องวางแผนการประเมินผล ควบคู่ไปด้วยโดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

1) นำกิจกรรมการเรียนการสอนมาวิเคราะห์ว่า ผลลัพธ์จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสนองตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ประกอบด้วย สิ่งใดบ้าง ซึ่งอาจจำแนกได้ 3 ลักษณะ คือ ผลลัพธ์ที่เป็นกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการด้านคุณธรรม จริยธรรม หรือจิตพิสัย ผลลัพธ์ที่เป็นชิ้นงาน และผลลัพธ์ที่ประกอบด้วยกระบวนการทำงานและชิ้นงาน

2) นำกระบวนหรือชิ้นงาน มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดรายการที่ต้องการประเมินการพัฒนาผู้เรียนให้แสดงพฤติกรรมตามกระบวนการที่ต้องการ

3.4.2 การกำหนดรูปแบบของเกณฑ์การประเมิน

ในการวางรูปแบบเกณฑ์การประเมิน ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมดังนี้

1) พิจารณาดูงานแบบต่าง ๆ โดยครูจัดให้ผู้เรียนได้ดูตัวอย่างของชิ้นงานที่ดี และที่ไม่ค่อยดี แล้วให้บอกว่าชิ้นที่ดีลักษณะอย่างไร ที่ไม่ค่อยดีมีลักษณะอย่างไร

2) กำหนดแนวทางการพิจารณาชิ้นงาน โดยช่วยกันเขียนรายการดูว่างานที่ดีนั้นจะต้องดูอะไรบ้าง

3) กำหนดคำอธิบายคุณภาพระดับต่าง ๆ ในแต่ละแนวทางโดยอธิบายว่าคุณภาพระดับสูงสุดและต่ำสุดมีลักษณะอย่างไร แล้วเติมส่วนที่อยู่ตรงกลางๆ ลงไป

4) ฝึกหัดประเมินกับงานตัวอย่าง โดยให้ผู้เรียนลองใช้เกณฑ์การประเมินกับงานที่ดีเป็นตัวอย่าง

5) ฝึกใช้ในการประเมินผลตนเองและให้เพื่อนประเมิน โดยให้งานผู้เรียนทำในระหว่างที่ผู้เรียนกำลังทำงานให้หยุดเป็นระยะ ๆ เพื่อประเมินตนเอง และให้เพื่อนประเมิน

6) ทบทวน ให้โอกาสผู้เรียนทบทวน ปรับปรุงงานของเขา

3.4.3 การจัดทำเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubric)

1) นำขั้นตอน หรือลักษณะสำคัญที่คัดเลือกไว้ มาจัดลำดับความสำคัญ

2) คัดเลือกรายการที่สำคัญ และสามารถวัดได้ สังเกตได้อย่างชัดเจนเท่านั้น รายการใดที่ปลีกย่อย หรือซ้ำกันควรตัดออก ส่วนรายการใดที่สำคัญมาก แต่วัดยาก สังเกตยาก ควรปรับหรือเขียนใหม่ให้เข้าใจตรงกัน

3) นำรายการที่คัดเลือกไว้มากำหนดเป็นกระทงของเครื่องมือประเมิน

4) กำหนดว่าระดับคุณภาพของรายการที่จะใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมิน ในลักษณะมาตรจัดอันดับคุณภาพ (Rating Scale) ซึ่งจะใช้กี่ระดับ ขึ้นอยู่กับเนื้อหาและระดับชั้นของนักเรียน และความละเอียดในการประเมิน

5) บรรยายค่าคุณภาพของเกณฑ์การประเมินแต่ละรายการทุกระดับคุณภาพ

3.4.4 ลักษณะการให้คะแนนการให้คะแนนโดยใช้เกณฑ์การประเมิน 2 แบบ คือ

1) การให้คะแนนเป็นภาพรวม (Holistic Score) คือ การให้คะแนนโดยดูภาพรวมของชิ้นงานว่ามีความคิดรวบยอด การสื่อความหมาย กระบวนการที่ใช้และผลงานเป็นอย่างไร แล้วบรรยายคุณภาพของงานเป็นระดับ

2) การให้คะแนนเป็นรายองค์ประกอบ (Analytic Score) คือ การให้คะแนนโดยพิจารณาแต่ละองค์ประกอบของงาน และบรรยายคุณภาพของงานแต่ละองค์ประกอบเป็นระดับ

จากข้อมูลที่นำเสนอข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นการประเมินจากสภาพจริง การประเมินภาคปฏิบัติและการประเมินจากแฟ้มสะสมงาน ล้วนมุ่งเน้นการประเมินที่กระบวนการทำงานและผลงานของผู้เรียน โดยให้ความสำคัญกับความสามารถของนักเรียนที่แสดง ลงมือทำ ตัดสินใจและแก้ปัญหาเองมากกว่าด้านความรู้ความจำ การประเมินทั้ง 3 ลักษณะจึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันซ้อนกันอย่างแยกกันไม่ออก และเป็นแนวทางการประเมินที่สอดคล้องและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทั้งสิ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ได้ ดังต่อไปนี้

สมชาย บัวเล็ก (2535 : 11-15) ได้ทำการวิจัยเรื่องการติดตามประเมินผลโครงการสนับสนุนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 พบว่า ประสบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านบุคลาการทางการศึกษา ประสบปัญหาขาดครูที่มีคุณวุฒิและคุณสมบัติอันเหมาะสมแก่การสอนเป็นจำนวนมาก

2. ด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ประสบปัญหาขาดอุปกรณ์การศึกษาอย่างยิ่งโดยเฉพาะวิทยุ โทรทัศน์ สไลด์ และวีดีทัศน์ ความขาดแคลนด้านอุปกรณ์จึงเป็นอุปสรรคสำคัญยิ่งต่อเทคนิคการสอนของครู ทำให้ครูถึง ร้อยละ 98.72 ต้องใช้เทคนิคการสอนโดยการบรรยาย ผ่านสื่อหนังสือเป็นหลัก

3. ด้านคารสถานที่ โรงเรียนร้อยละ 51.51 มีอาคารเรียนไม่พอ ต้องใช้สถานที่อื่น ๆ จัดการเรียนการสอนแทน

4. ด้านงบประมาณ โรงเรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาด้านนี้ ทำให้ไม่สามารถจัดหาจัดจ้างครูและวัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาที่มีคุณสมบัติตามต้องการได้อย่างเพียงพอ รวมทั้งไม่สามารถขยายสถานที่เรียนให้สอดคล้องกับจำนวนผู้เรียนที่เพิ่มขึ้นได้ จึงไม่ผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

5. ด้านบริหาร การจัดการศึกษาค่อนข้างขาดประสิทธิภาพทางการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านการเอาใจใส่ดูแลของหน่วยงานระดับบน นอกจากนี้ ยังขาดการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้การพัฒนาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขต์การศึกษา 11 (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพ การจัดการศึกษาของสงฆ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 และกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2536 พบว่า ด้านการบริหารงาน ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ และวัสดุครุภัณฑ์ ด้านวิชาการ และด้านงบประมาณ มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการส่งเสริมและสนับสนุนมีการปฏิบัติโดยรวมในระดับน้อย

นุศรา โอริคาสะ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติมากทุกด้านดังนี้ คือ ด้านการใช้หลักสูตรวิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การใช้สื่อการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลการเรียน ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา พบว่า ครูสังคมศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหามากในด้านการใช้สื่อเพื่อการเรียนการสอน แต่มีปัญหาน้อยในด้านการใช้หลักสูตร วิธีสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการวัดและประเมินผลการเรียน

ภูริสา ปราบริปู (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหาร ผู้สอนและผู้เรียน พบว่า ภายใต้กระบวนการจัดการเรียนการสอน ประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ประเด็นการวัดผล และการประเมินผลของโรงเรียนอยู่ในระดับดี ส่วนประเด็นการจัดและพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะกับความมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับปานกลาง

จริยะ วิโรจน์ และคนอื่น ๆ (2537 : 30 – 35) ได้วิจัยและประเมินผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ด้านการจัดการเรียน การสอน ประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการจัดการ ประเด็นการวัดผลและประเมินผลของโรงเรียนอยู่ในระดับดี ส่วนประเด็นการจัดและพัฒนาการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนานักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

สวัสดิ์ สายขุนทด (2537 : 87 – 88) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่า โดยรวมโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ประสบปัญหาการดำเนินงานด้านธุรการและการเงิน ด้านอาคารสถานที่ และด้านวิชาการอยู่ในระดับมาก ในด้านวิชาการเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ประสบปัญหาระดับมากเกี่ยวกับการใช้ห้องปฏิบัติการเสริมความรู้และทักษะแก่นักเรียน การผลิตและใช้สื่อ และการจัดบริการห้องสมุด

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 10 (2537 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินกระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา 10 พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นด้านและรายประเด็น พบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมของโรงเรียน และด้านการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการบริหารหลักสูตร มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับน้อยหรือควรปรับปรุง

นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังพบด้วยว่า เมื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพกระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียนในแต่ละขนาด ปรากฏว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีประสิทธิภาพโดยรวมระดับปานกลาง ส่วนแต่ละด้านมีประสิทธิภาพระดับปานกลาง ด้านการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนและด้านการเรียนการสอน และมีประสิทธิภาพระดับน้อยหรือควรปรับปรุง ด้านการบริหารหลักสูตร โรงเรียนขนาดกลางมีประสิทธิภาพระดับปานกลาง ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ มีประสิทธิภาพโดยรวมระดับปานกลาง แต่รายด้าน มีประสิทธิภาพระดับดีด้านการเรียนการสอนและ มีประสิทธิภาพระดับปานกลางด้านการเตรียมความพร้อมของโรงเรียน และด้านการบริหารหลักสูตร

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 11 (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของสงฆ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 พบว่า สภาพการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ในภาพรวม่อยู่ในระดับปานกลาง ค่อนข้างน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ได้ดำเนินการด้านบุคลากรมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการส่งเสริมสนับสนุน และด้านอาคาร สถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ ตามลำดับ นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังพบด้วยว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของโรงเรียนตามความเห็นของผู้จัดการ ผู้บริหารและครูผู้สอน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนแต่ละด้านประสบปัญหาและอุปสรรคมากที่สุดด้านบุคลากร รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารงาน ด้านอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ และด้านการส่งเสริมและสนับสนุน ตามลำดับ

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 3 (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาและแผนกธรรมบาลี ในเขตการศึกษา 3 พบว่า ในส่วนโรงเรียนประปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประสบปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการจัดการศึกษารวมทุกด้านระดับปานกลาง โดยแต่ละด้านประสบปัญหาอุปสรรคด้านอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์มากว่าด้านอื่น ๆ รองลงมา ได้แก่ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน ด้านการบริหารงาน ด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ และด้านบคลากร ตามลำดับ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2537 : บทคัดย่อ) ทำการประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรณีโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า โครงการมีส่วนช่วยให้ผู้ขาดโอกาสทางการศึกษาได้เรียนต่อเพิ่มมากขึ้นแต่ก็ยังไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร ส่วนด้านการเรียนการสอนยังประสบปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ นักเรียนลาออกกลางคันร้อยละ 9.47 นักเรียนร้อยละ 86 มาจากครับครัวที่รายได้น้อยและฐานะยากจน โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดความพร้อมด้านอาคารสถานที่ บุคลากร และงบประมาณ ครูร้อยละ 43.56 ประสบปัญหาเกี่ยวกับการสอนเช่น เรื่องวิธีสอน เรื่องเทคนิคการวัดผลและประเมินผลโดยเฉพาะในวิชาวิทยาศาสตร์ และครูอาจารย์ร้อยละ 85 ได้รับค่าตอบแทนค่อนข้างต่ำ

มนัส ภาคภูมิ และคนอื่น ๆ (2540) ได้วิจัยพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า ความพร้อมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรรมการศึกษานอกโรงเรียน สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น และโรงเรียนสาธิตต่างๆ พบว่า มีความแตกต่างกัน ตั้งแต่เรื่องเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน งบประมาณ วิชาการ บุคลากร อาคารสถานที่ และเรื่องนักเรียนอย่างเห็นได้ชัด สำหรับคุณภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น มีความแตกต่างกันตามขนาดโรงเรียน โดยโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีความพร้อมด้านต่าง ๆ และ

มีการดำเนินงานเป็นระบบ ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กมักมีความขาดแคลนแทบทุกด้าน นอกจากนี้ยังพบว่า แนวทางการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาก็ไม่ชัดเจน การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนได้เพียงร้อยละ 60 ทำให้เป็นปัญหาแก่ ผู้บริหารโรงเรียนมาก

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 11 (2541 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินผลการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 พบว่า การปฏิบัติงานของโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์สูง 2 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่ กับด้านบุคลากร และปฏิบัติได้ในเกณฑ์ปานกลาง 4 ด้าน คือ ด้านการเงินและพัสดุ ด้านวิชาการ ด้านกิจกรรมนักเรียน และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านเป็นรายข้อ พบว่า ด้านวิชาการ ข้อที่ปฏิบัติได้ในเกณฑ์สูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ มีเอกสารหลักสูตร มีการจัดทำตาราง/แผนการสอนชัดเจนทุกรายวิชา มีคู่มือครูหรือแบบบันทึกจุดประสงค์รายวิชา มีการวางแผน จัดทำแผนการสอนรายวิชา และมีการตรวจแผนการสอนและเสนอผู้บริหารก่อนนำไปใช้ ตามลำดับ ส่วนข้อที่ปฏิบัติได้ในเกณฑ์ต่ำสุด คือ มีการศึกษาจากโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ

วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ และพระมหาสุทิตย์ อาภาดโร (อบอุ่น) (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาแนวทางและศักยภาพทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้ส่งเสริมการศึกษา โดยการจัด โครงสร้างการบริหารจัดการตามสายงานที่เหมาะสม จัดการเรียนการสอนความรู้ควบคู่การศึกษาในแผนกธรรมบาลี โดยพยายามให้บุคลากรจัดการเรียน การสอนที่สอดคล้องกับ พระธรรมวินัยและสมณวิสัย และส่งเสริมนักเรียนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน การปฏิบัติตนที่เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดี โดยพยายามเน้นให้นักเรียน ชุมชนมีการเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องของผู้ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการสั่งสมกันมาทั้งในรูปแบบของวิธีการดำรงชีวิตและการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยให้เป็นพลังในการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง

จริยะ วิโรจน์ และคนอื่น ๆ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 พบว่า มาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนในภาพรวม 6 ด้าน อยู่ในระดับควรปรับปรุง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความพร้อมของปัจจัยการจัดการศึกษา กับด้านผลสัมฤทธิ์ในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปกติ ส่วนด้านงานความสัมพันธ์กับชุมชนอยู่ในระดับควรปรับปรุง

พระมหาจำเริญ ปะการะโพธิ์ (2543 : 117) ได้ศึกษาการดำเนินงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า การจัดองค์กรในโรงเรียนไม่ชัดเจนมีความยุ่งยากซับซ้อน บุคลากรไม่เข้าใจในระเบียบปฏิบัติ งบประมาณมีน้อย บุคลากรขาด ความรู้และประสบการณ์ ขอบข่ายของงานไม่ชัดเจนทำให้มีปัญหาในการปฏิบัติในทุกด้าน รวมทั้งการ

จัดการเรียนการสอนที่ต้องขาดทั้งงบประมาณในการสนับสนุนและขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการผลิตและการนำไปใช้อย่างชาญฉลาด

พระมหาสำรวย อัตวิชา (2543 : ทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การจัดการเรียนการสอนมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งปัญหาจะเกิดขึ้นจากการอบรมเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตร โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้กับผู้สอนน้อยเกินไป จำนวนคู่มือครูแต่ละรายวิชามีไม่เพียงพอกับจำนวนครูผู้สอน ขาดแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม โรงเรียนขาดแคลน งบประมาณที่จะให้การสนับสนุนในการผลิตสื่อการสอน ขาดสื่อการสอนที่ทันสมัย และขาดเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลประเมินผลที่มีคุณภาพ

กล่าวโดยสรุปแล้ว การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ผ่านมาต่อนข้างจะขาดประสิทธิภาพทางการบริหารโดยเฉพาะในแง่ของการเอาใจใส่ของหน่วยงานระดับบนและการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากมีการ อบรมเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้กับผู้สอนน้อยเกินไป จำนวนคู่มือครูแต่ละรายวิชามีไม่เพียงพอกับจำนวนครูผู้สอน ขาดแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม โรงเรียนขาดแคลนงบประมาณที่จะให้การสนับสนุนในการผลิตสื่อการสอน และการจัดซื้อสื่อการสอนที่ทันสมัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 154 รูป/คน แยกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 14 รูป และครู จำนวน140 รูป/คน การวิจัยครั้งนี้ ใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ตาราง 1 จำนวนประชากร

โรงเรียน	ผู้บริหาร	ครู
1. วัดถ้ำสิงโตทอง	2	10
2. วัดสิริกาญจนาราม	2	19
3. วัดอู่ทองวิทยา	2	14
4. พระปริยัติธรรมเวพุวันวิทยา	2	33
5. โพธิสังวรวิทยา	2	32
6. พระปริยัติธรรมวัดไสกระดาน	2	7
7. พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดธรรมการามวรวิหาร	2	25
รวม	14	140

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติและปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐาน ด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะของวิธีการสร้างดังนี้

1. ลักษณะของแบบสอบถาม แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติและปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งระดับของการปฏิบัติออกเป็น 5 ระดับ คือ ปฏิบัติบ่อยที่สุด ปฏิบัติบ่อย ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง และไม่เคยปฏิบัติในแต่ละข้อความ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับการปฏิบัติ	คะแนนที่ได้
บ่อยที่สุด	5 คะแนน
บ่อย	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	2 คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติ	1 คะแนน

และแบ่งระดับของปัญหาการปฏิบัติออกเป็น 5 ระดับ คือ มีปัญหาการปฏิบัติมากที่สุด มีปัญหาการปฏิบัติมาก มีปัญหาการปฏิบัติปานกลาง มีปัญหาการปฏิบัติน้อย และไม่มีปัญหาการปฏิบัติ ซึ่งในแต่ละข้อความมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับปัญหาการปฏิบัติ	คะแนนที่ได้
มากที่สุด	5 คะแนน
มาก	4 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน
ไม่มีปัญหา	1 คะแนน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนและวิธีการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

2.2 ดำเนินการสร้างแบบสอบถามและนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และครอบคลุมเนื้อหา

2.3 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1) นายถวัลย์ สนธิอนุเคราะห์ ข้าราชการบำนาญ (อดีตศึกษาธิการจังหวัด)

2) นายจริยะ วิโรจน์ นักวิชาการศึกษา 8 ว. สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 4

3) นายชาญวิทย์ ทับสุพรรณ นักวิชาการศึกษา 8 ว. สำนักผู้ตรวจราชการประจำเขตตรวจราชการที่ 5

4) ดร.จันทนา นนทิกร ศึกษานิเทศก์ 7 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1

5) ดร.ชูศักดิ์ ประเสริฐ เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 8 ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

2.4 ปรับปรุงตรวจสอบตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แล้วนำไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถาม

2.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่

1) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา วัดเสน่หา อำเภอ เมือง นครปฐม จังหวัด นครปฐม จำนวน 17 รูป/คน

2) โรงเรียนพระปริยัติธรรม มหาสวัสดิ์วิทยา อำเภอ สามพราน จังหวัด นครปฐม จำนวน 20 รูป/คน

แล้วหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2536 : 171) มีค่าความเชื่อมั่นแบบ ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ระดับการปฏิบัติ เท่ากับ 0.81 และระดับปัญหาการปฏิบัติ เท่ากับ 0.93 ซึ่งแสดงว่า มีความเชื่อมั่นในระดับสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวมรวบข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ทั้ง 7 โรงเรียน จำนวน 154 รูป/คน และนัดหมายวันรับแบบสอบถามคืน ภายในวันที่ 15 มีนาคม 2547

2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเองตามวันที่นัดหมายไว้ โดยได้รับแบบสอบถามคืนมา จำนวน 151 ฉบับ และเป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทั้ง 151 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.05

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วคัดเลือกเอาเฉพาะแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์ ซึ่งแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทุกฉบับ

1.2 ตรวจให้คะแนนแบบสอบถามเป็นรายข้อตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ (Statistical package for the social sciences/Personal computer plus) ตามประเด็นในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

2.1 วิเคราะห์การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารและครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ของการปฏิบัติเป็นรายด้านและค่าส่วนเบี่ยงแบบมาตรฐาน (Standard deviation) แล้วแปลผลตามเกณฑ์ดังนี้ (รวีวรรณ ชินะตระกูล. 2542 : 182)

คะแนนเฉลี่ย	ความหมายระดับปฏิบัติ	ความหมายระดับปัญหาการปฏิบัติ
4.50 – 5.00	มีการปฏิบัติบ่อยที่สุด	มีปัญหาการปฏิบัติมากที่สุด
3.50 – 4.49	มีการปฏิบัติบ่อย	มีปัญหาการปฏิบัติมาก
2.50 – 3.49	มีการปฏิบัติปานกลาง	มีปัญหาการปฏิบัติปานกลาง
1.50 – 2.49	มีการปฏิบัติเป็นนาน ๆ ครั้ง	มีปัญหาการปฏิบัติน้อย
1.00 – 1.49	ไม่เคยปฏิบัติ	ไม่มีปัญหาการปฏิบัติ

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์ แอลฟ่า ของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient)

3.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย(μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(σ)

บทที่ 4
การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติและปัญหาในการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5

การวิเคราะห์ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ทางสถิติ เพื่อใช้ในการแสดงความหมายดังนี้

N แทน จำนวนประชากร

μ แทน ค่าเฉลี่ย

σ แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย จำแนกเป็นสามตอน คือ ตอนที่หนึ่ง สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่สอง ระดับการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ตอนที่สาม ปัญหาในการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5

ตอนที่หนึ่ง สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเมื่อพิจารณาตาม เพศ ระดับการศึกษาหน้าที่ที่รับผิดชอบ และประสบการณ์ในการทำงาน มีรายละเอียดตามตาราง 2

ตาราง 2 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อที่	สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1	เพศ		
	1.1 ชาย	101	66.9
	1.2 หญิง	50	33.1
	รวม	151	100.0

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อที่	สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
2	ระดับการศึกษา		
	2.1 ม.3	-	-
	2.2 ม.6	2	3.3
	2.3 อนุปริญญา	11	7.3
	2.4 ปริญญาตรี	131	86.8
	2.5 สูงกว่าปริญญาตรี	4	2.6
	รวม	151	100.0
3	หน้าที่ที่รับผิดชอบ		
	3.1 ผู้บริหาร	8	5.3
	3.2 ผู้ช่วยผู้บริหาร	8	5.3
	3.3 ครู	135	89.4
	รวม	151	100.0
4	ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน		
	4.1 0-5 ปี	107	70.8
	4.2 6-10 ปี	25	16.6
	4.3 11-15 ปี	8	5.3
	4.4 15 ปีขึ้นไป	11	7.3
	รวม	151	100.0

ตาราง 2 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อพิจารณาตามเพศ ระดับการศึกษา หน้าที่ที่รับผิดชอบ และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จ้านวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 66.9 เพศหญิง จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 33.1 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 131 คน คิดเป็นร้อยละ 86.8 รองลงมาจบการศึกษาระดับอนุปริญญา 11 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 และไม่มีผู้จบการศึกษาระดับ ม.3 ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 89.4 และเป็นผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารกลุ่มละ 8 คนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 5.3 มีประสบการณ์การทำงาน 0-5 ปี มากที่สุด จำนวน107 คน คิดเป็นร้อยละ 70.8 และมีประสบการณ์ 11-15 ปี น้อยที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 5.3

ตอนที่สอง ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5

การวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ตามข้อคำถามที่สร้างขึ้น แล้วนำผลรวมของค่าเฉลี่ยแต่ละข้อคำถามมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด โดยผู้วิจัยได้กำหนดใช้เกณฑ์ตามเกณฑ์มาตรฐาน รายละเอียดตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตาราง 3 การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 รายด้าน และโดยรวม

ข้อที่	การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน	μ	σ	ค่าระดับ	อันดับที่
1.	ด้านการสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน (X_1)	3.33	.44	ปานกลาง	3
2.	ด้านการจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (X_2)	3.40	.53	ปานกลาง	1
3.	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย (X_3)	3.33	.63	ปานกลาง	2
4.	ด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน (X_4)	2.87	.64	ปานกลาง	5
5.	ด้านการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง (X_5)	3.26	.56	ปานกลาง	4
	(X_{tot})	**3.24**	**.47**	ปานกลาง	-

ตาราง 3 พบว่า การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (μ = 3.24, σ = .47) และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านการจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (μ = 3.40, σ = .53) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน

โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย (μ = 3.33, σ= .63) ด้านการสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน (μ = 3.33, σ= .44) ด้านการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง (μ = 3.26, σ= .56) และด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน (μ = 2.87, σ = .64)

ตาราง 4 การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ด้านการสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียน และจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม ให้กับผู้เรียน เป็นรายข้อ

ข้อที่	การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม	μ	σ	ค่าระดับ
1	การสอบวัดความรู้ก่อนรับเข้าเป็นนักเรียน	2.46	1.16	น้อย
2	การให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนสอบ	3.12	.92	ปานกลาง
3	การสอบวัดความพร้อมและความถนัดของผู้เรียน	3.10	.81	ปานกลาง
4	การศึกษาระเบียนสะสมหรือผลการเรียนที่ผ่านมา	3.17	.86	ปานกลาง
5	การปฐมนิเทศนักเรียนใหม่	3.65	1.08	มาก
6	การให้ความรู้เนื้อหาที่เป็นความรู้พื้นฐาน	3.76	.79	มาก
7	การสร้างสถานการณ์จำลองให้นักเรียนได้เตรียมพร้อมรับสถานการณ์จริง	2.94	.88	ปานกลาง
8	การทบทวนความรู้เดิมและนำเข้าสู่บทเรียน	3.85	.84	มาก
9	การชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการเรียนการสอนของแต่ละรายวิชา	3.97	.78	มาก
10	การสอน/จัดกิจกรรมเสริมสำหรับผู้เรียนที่ขาดความรู้พื้นฐานในแต่ละเนื้อหาวิชา	3.30	.82	ปานกลาง
	$(X_1)_{tot}$	**3.33**	**.44**	ปานกลาง

ตาราง 4 การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ด้านการสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียน และจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (μ = 3.33,σ = .44) โดยการปฏิบัติในการชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก (μ = 3.97, σ = .78) และมีการสอบวัดความรู้ก่อนรับเข้าเป็นนักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยเป็นลำดับสุดท้าย (μ = 2.46, σ = 1.16)

ตาราง 5 การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ด้านการจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นรายข้อ

ข้อที่	การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม	μ	σ	ค่าระดับ
1	การศึกษาโครงสร้างของหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละรายวิชา	3.60	.80	มาก
2	การวิเคราะห์มาตรฐานและกำหนดสาระการเรียนรู้แต่ละรายวิชา	3.41	.76	ปานกลาง
3	การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปี/ รายภาค	3.46	.82	ปานกลาง
4	การกำหนดสาระการเรียนรู้ รายปี/ รายภาค ตามสภาพปัญหาในชุมชน สังคม	3.30	.77	ปานกลาง
5	การจัดทำคำอธิบายรายวิชา	3.32	.87	ปานกลาง
6	การจัดทำแผนการสอนไว้ล่วงหน้า	3.44	.97	ปานกลาง
7	การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความถนัดความสนใจของผู้เรียน	3.45	.86	ปานกลาง
8	การจัดเตรียมสื่อที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	3.28	.89	ปานกลาง
9	การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง	3.55	.79	มาก
10	การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดสาระที่จะเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง	3.19	.85	ปานกลาง
	$(X_2)_{tot}$	**3.40**	**.53**	ปานกลาง

ตาราง 5 การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ด้านการจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ((μ = 3.40, σ = .53) โดยด้านการศึกษาโครงสร้างของหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละวิชา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก (μ = 3.60, σ = .80) และด้านการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดสาระที่จะเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเป็นลำดับสุดท้าย (μ = 3.19, σ = .85)

ตาราง 6 การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เป็นรายข้อ

ข้อที่	การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม	μ	σ	ค่าระดับ
1	การจัดกิจกรรมการสอนเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก	3.64	.96	มาก
2	การจัดกิจกรรมที่เน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ทักษะหรือทัศนคติระหว่างนักเรียนด้วยกัน	3.27	.86	ปานกลาง
3	การจัดกิจกรรมหลากหลาย ครอบคลุมเนื้อหาการเรียนรู้	3.30	.89	ปานกลาง
4	การใช้กิจกรรมที่เน้นกระบวนการหรือเทคนิควิธีที่ผู้เรียนสามารถสรุปความรู้ด้วยตนเองได้	2.98	.96	ปานกลาง
5	การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน	3.39	1.00	ปานกลาง
6	การให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงบทบาทในกิจกรรมอย่างทั่วถึง	3.39	1.00	ปานกลาง
7	การให้ผู้เรียนได้อ่าน ศึกษาค้นคว้า หรือฝึกปฏิบัติไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของเวลา	3.48	.92	ปานกลาง
8	มีการให้ผู้เรียนวางแผนและปฏิบัติจริงในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.13	.87	ปานกลาง
	$(X_3)_{tot}$	**3.34**	**.63**	ปานกลาง

ตาราง 6 การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (μ = 3.34, σ = .63) โดยมีการปฏิบัติด้านการจัดกิจกรรมการสอนเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก (μ = 3.64, σ = .96) และมีการปฏิบัติด้านการใช้กิจกรรมที่เน้นกระบวนการหรือเทคนิควิธีที่ผู้เรียนสามารถสรุปความรู้ด้วยตนเองได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยเป็นลำดับสุดท้าย (μ = 2.98, σ = .96)

ตาราง 7 การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอน เป็นรายข้อ

ข้อที่	การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม	μ	σ	ค่าระดับ
1	การเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ผู้เรียน	2.60	.99	ปานกลาง
2	เปิดโอกาสให้วิทยากรท้องถิ่นมาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	2.50	1.02	ปานกลาง
3	การนำสิ่งที่เป็นองค์ความรู้ในท้องถิ่นมาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.05	.86	ปานกลาง
4	การใช้สื่อการสอนที่ฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้	3.07	.80	ปานกลาง
5	การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์จากชีวิตจริง	3.07	.91	ปานกลาง
6	การใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อนำการศึกษามาสู่ผู้เรียน เช่น E-Learning, สื่อมัลติมีเดีย ฯลฯ เป็นต้น	2.56	1.00	ปานกลาง
7	การใช้สื่อที่จัดทำขึ้นเอง เช่น รูปภาพ แผนภูมิของจริง ฯลฯ	3.09	.88	ปานกลาง
8	การใช้สื่อที่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์หลาย ๆ ประเภทประกอบการเรียนรู้	3.07	.94	ปานกลาง
	$(X_4)_{tot}$	**2.87**	**.64**	ปานกลาง

ตาราง 7 การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (μ = 2.87, σ = .64) โดยมีการปฏิบัติด้านการใช้สื่อที่จัดทำขึ้นเอง เช่น รูปภาพ แผนภูมิของจริง ฯลฯ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเป็นลำดับแรก (μ = 3.09, σ = .88) และมีการปฏิบัติด้านเปิดโอกาสให้วิทยากรท้องถิ่นมาร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เป็นลำดับสุดท้าย (μ = 2.50, σ = 1.02)

ตาราง 8 การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ด้านการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่องเป็นรายข้อ

ข้อที่	การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม	μ	σ	ค่าระดับ
1	การประเมินผลก่อนเรียน	3.34	.88	ปานกลาง
2	การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.25	.78	ปานกลาง
3	มีการวางแผนวัดผลประเมินผลร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน	3.12	.93	ปานกลาง
4	การประเมินผลระหว่างเรียน	3.69	.83	มาก
5	การสัมภาษณ์ผู้เรียน เพื่อน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ	2.82	.91	ปานกลาง
6	การตรวจผลการปฏิบัติงานของผู้เรียน	3.74	.88	มาก
7	การตรวจแฟ้มสะสมงานของผู้เรียน	3.31	.98	ปานกลาง
8	การประเมินด้วยการปฏิบัติจริง	3.42	.93	ปานกลาง
9	การให้ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ของตนเอง	3.20	.86	ปานกลาง
10	ประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน	3.59	.92	มาก
11	ใช้แบบทดสอบเชาวน์ปัญญาและความถนัด	3.02	.91	ปานกลาง
12	ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน	2.36	.96	ปานกลาง
13	การตรวจ ประเมินผลกระบวนการคิด/ แก้ปัญหา (โครงการ) ของนักเรียน	3.05	.93	ปานกลาง
14	การประเมินผลหลังเรียน	3.82	.83	มาก
	(X_{tot})	**3.24**	**.47**	ปานกลาง

ตาราง 8 การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ด้านการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (μ = 3.24,σ= .47) โดยมีการปฏิบัติงานด้านการประเมินผลหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก ((μ = 3.82, σ=.83) และมีการปฏิบัติด้านให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยเป็นลำดับสุดท้าย (μ= 2.36, σ = .96)

ตอนที่สาม ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5

การวิเคราะห์ระดับปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ตามข้อคำถามที่สร้างขึ้น แล้วนำผลรวมของค่าเฉลี่ยแต่ละข้อ คำถามมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด โดยผู้วิจัยได้กำหนดใช้เกณฑ์ตามเกณฑ์มาตรฐานรายละเอียดตามตาราง 9

ตาราง 9 ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 รายด้าน

ข้อที่	ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน	μ	σ	ค่าระดับ	อันดับที่
1.	ด้านการสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน (X_1)	2.31	.81	น้อย	4
2.	ด้านการจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (X_2)	2.45	.88	น้อย	3
3.	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย (X_3)	2.45	.89	น้อย	2
4.	ด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน (X_4)	2.46	.87	น้อย	1
5.	ด้านการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง (X_5)	2.30	.85	น้อย	5
	(X_{tot})	**2.39**	**.80**	น้อย	-

ตาราง 9 พบว่า ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (μ = 2.39, σ = .80) และเมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน (μ= 2.46, σ = .87) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย (μ = 2.45,σ= .89) ด้านการจัดทำ

แผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (μ = 2.45, σ = .88) ด้านการสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน (μ =2.31,σ= .81) และด้านการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อ (μ = 2.30, σ= .85)

ตาราง 10 ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ปัญหา ด้านการสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียน และจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน เป็นรายข้อ

ข้อที่	ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม	μ	σ	ค่าระดับ
1	การสอบวัดความรู้ก่อนรับเข้าเป็นนักเรียน	2.32	1.09	น้อย
2	การให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนสอบ	2.30	1.01	น้อย
3	การสอบวัดความพร้อมและความถนัดของผู้เรียน	2.30	1.05	น้อย
4	การศึกษาระเบียนสะสมหรือผลการเรียนที่ผ่านมา	2.38	1.00	น้อย
5	การปฐมนิเทศนักเรียนใหม่	2.07	1.01	น้อย
6	การให้ความรู้เนื้อหาที่เป็นความรู้พื้นฐาน	2.31	1.02	น้อย
7	การสร้างสถานการณ์จำลองให้นักเรียนได้เตรียมพร้อมรับสถานการณ์จริง	2.56	1.07	ปานกลาง
8	การทบทวนความรู้เดิมและนำเข้าสู่บทเรียน	2.20	1.02	น้อย
9	การชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการเรียนการสอนของแต่ละรายวิชา	2.16	1.10	น้อย
10	การสอน/จัดกิจกรรมเสริมสำหรับผู้เรียนที่ขาดความรู้พื้นฐานในแต่ละเนื้อหาวิชา	2.51	1.08	ปานกลาง
	$(X_1)_{tot}$	**2.31**	**.81**	น้อย

ตาราง 10 พบว่า ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ปัญหาด้านการสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน (X_1) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย (μ = 2.31, σ= .81) โดยปัญหาการปฏิบัติด้านการ สร้างสถานการณ์จำลองให้นักเรียนได้เตรียมพร้อมรับสถานการณ์จริง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเป็นลำดับแรก ((μ=2.56,σ =1.07) และมีปัญหาน้อยที่สุดคือด้านปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยเป็นลำดับสุดท้าย (μ= 2.07, σ =1.01)

ตาราง 11 ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ปัญหา ด้านการจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นรายข้อ

ข้อที่	ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม	μ	σ	ค่าระดับ
1	การศึกษาโครงสร้างของหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละรายวิชา	2.55	1.13	ปานกลาง
2	การวิเคราะห์มาตรฐานและกำหนดสาระการเรียนรู้แต่ละรายวิชา	2.62	1.09	ปานกลาง
3	การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง รายปี/ รายภาค	2.49	1.01	น้อย
4	การกำหนดสาระการเรียนรู้ รายปี/ รายภาค ตามสภาพปัญหาในชุมชน สังคม	2.49	1.11	น้อย
5	การจัดทำคำอธิบายรายวิชา	2.36	1.06	น้อย
6	การจัดทำแผนการสอนไว้ล่วงหน้า	2.32	1.11	น้อย
7	การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความถนัดความสนใจของผู้เรียน	2.40	1.06	น้อย
8	การจัดเตรียมสื่อที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	2.41	1.04	น้อย
9	การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง	2.34	1.11	น้อย
10	การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดสาระที่จะเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง	2.52	1.12	ปานกลาง
	$(X_2)_{tot}$	**2.45**	**.88**	น้อย

ตาราง 11 พบว่า ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ปัญหาด้านการจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (X_2) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย (μ = 2.45, σ = .88) โดยปัญหาการปฏิบัติด้านการวิเคราะห์มาตรฐานและกำหนดสาระการเรียนรู้แต่ละรายวิชามีค่าเฉลี่ย อยู่ในระดับปานกลางเป็นลำดับแรก ((μ=2.62, σ=1.09) และมีปัญหาด้านจัดทำแผนการสอนไว้ล่วงหน้ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยเป็นลำดับ สุดท้าย (μ= 2.32, σ =1.11)

ตาราง 12 ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัตธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เป็นรายข้อ

ข้อที่	ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม	μ	σ	ค่าระดับ
1	การจัดกิจกรรมการสอนเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก	2.26	1.07	น้อย
2	การจัดกิจกรรมที่เน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ทักษะหรือทัศนคติระหว่างนักเรียนด้วยกัน	2.39	1.03	น้อย
3	การจัดกิจกรรมหลากหลาย ครอบคลุมเนื้อหาการเรียนรู้	2.42	1.10	น้อย
4	การใช้กิจกรรมที่เน้นกระบวนการหรือเทคนิควิธีที่ผู้เรียนสามารถสรุปความรู้ด้วยตนเองได้	2.58	1.09	ปานกลาง
5	การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน	2.54	1.14	ปานกลาง
6	การให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงบทบาทในกิจกรรมอย่างทั่วถึง	2.40	.99	น้อย
7	การให้ผู้เรียนได้อ่าน ศึกษาค้นคว้า หรือฝึกปฏิบัติไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของเวลา	2.58	1.12	ปานกลาง
8	มีการให้ผู้เรียนวางแผนและปฏิบัติจริงในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	2.48	1.06	น้อย
	$(X_3)_{tot}$	**2.46**	**.89**	น้อย

ตาราง 12 พบว่า ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย (X_3) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย (μ = 2.46, σ= .89) โดยมีปัญหาการปฏิบัติด้านการใช้กิจกรรมที่เน้นกระบวนการหรือเทคนิควิธีที่ผู้เรียนสามารถสรุปความรู้ด้วยตนเองได้ และปัญหาการปฏิบัติด้านการให้ผู้เรียนได้อ่าน ศึกษาค้นคว้าหรือฝึกปฏิบัติไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของเวลา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเป็นลำดับแรก ((μ = 2.58, σ =1.12) และมีปัญหาการจัดกิจกรรมการสอนเรียงลำดับจากง่าย ไปหายาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยเป็นลำดับสุดท้าย (μ= 2.26, σ = 1.07)

ตาราง 13 ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ปัญหาด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน เป็นรายข้อ

ข้อที่	ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม	μ	σ	ค่าระดับ
1	การเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ผู้เรียน	2.38	1.12	น้อย
2	เปิดโอกาสให้วิทยากรท้องถิ่นมาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	2.54	1.22	ปานกลาง
3	การนำสิ่งที่เป็นองค์ความรู้ในท้องถิ่นมาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	2.40	1.07	น้อย
4	การใช้สื่อการสอนที่ฝึกการคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้	2.46	.99	น้อย
5	การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์จากชีวิตจริง	2.46	1.11	น้อย
6	การใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อนำการศึกษามาสู่ผู้เรียน เช่น E-Learning, สื่อมัลติมีเดีย ฯลฯ เป็นต้น	2.65	1.17	ปานกลาง
7	การใช้สื่อที่จัดทำขึ้นเอง เช่น รูปภาพ แผนภูมิของจริง ฯลฯ	2.35	1.04	น้อย
8	การใช้สื่อที่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์หลาย ๆ ประเภทประกอบการเรียนรู้	2.45	1.02	น้อย
	$(X_4)_{tot}$	**2.46**	**.87**	น้อย

ตาราง 13 พบว่า ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ปัญหาด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน (X_4) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย (μ = 2.46, σ = .87) โดยมีปัญหาการปฏิบัติด้านการใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อนำการศึกษามาสู่ผู้เรียน เช่น E-Learning, สื่อมัลติมีเดีย ฯลฯ เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเป็นลำดับแรก (μ = 2.65, σ= 1.17) และมีปัญหาการปฏิบัติด้านการใช้สื่อที่จัดทำขึ้นเอง เช่น รูปภาพ แผนภูมิของจริง ฯลฯ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยเป็นลำดับสุดท้าย (μ= 2.35, σ = 1.04)

ตาราง 14 ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ปัญหาด้านการประเมินการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย และต่อเนื่อง เป็นรายข้อ

ข้อที่	ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม	μ	σ	ค่าระดับ
1	การประเมินผลก่อนเรียน	2.25	.97	น้อย
2	การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	2.49	1.06	น้อย
3	มีการวางแผนวัดผลประเมินผลร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน	2.40	1.10	น้อย
4	การประเมินผลระหว่างเรียน	2.18	1.04	น้อย
5	การสัมภาษณ์ผู้เรียน เพื่อน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ	2.36	1.13	น้อย
6	การตรวจผลการปฏิบัติงานของผู้เรียน	2.22	.98	น้อย
7	การตรวจแฟ้มสะสมงานของผู้เรียน	2.34	1.07	น้อย
8	การประเมินด้วยการปฏิบัติจริง	2.36	1.06	น้อย
9	การให้ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ของตนเอง	2.39	1.01	น้อย
10	ประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน	2.17	1.05	น้อย
11	ใช้แบบทดสอบเชาวน์ปัญญาและความถนัด	2.22	1.00	น้อย
12	ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน	2.48	1.24	น้อย
13	การตรวจ ประเมินผลกระบวนการคิด/ แก้ปัญหา (โครงการ) ของนักเรียน	2.49	1.11	น้อย
14	การประเมินผลหลังเรียน	2.05	1.07	น้อย
	$(X_5)_{tot}$	**2.31**	**.85**	น้อย

ตาราง 14 พบว่า ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ปัญหาด้านการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง (X_5) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย (μ = 2.31, σ= .85) โดยมีปัญหาการปฏิบัติด้านการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การประเมินผลหลังเรียน และปัญหาการปฏิบัติด้านการตรวจการประเมินผลกระบวนการคิด/แก้ปัญหา(โครงการ)ของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยเป็นลำดับแรก (μ = 2.49, σ = 1.06) และมีปัญหาการปฏิบัติด้านการประเมินผลหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยเป็นลำดับสุดท้าย (μ= 2.05, σ = 1.07)

บทที่ 5
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ต้องการทราบว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 มีการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานหรือไม่ เพียงใด เพื่อจะได้เสนอแนะต่อหน่วยงาน และผู้เกี่ยวข้องในการนำไปพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ สำหรับการวิจัย ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติและปัญหาในการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งผู้วิจัยได้จัดเก็บข้อมลจากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง และมีวิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ บุคลากรทั้งหมดของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 151 รูป/คน แยกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 16 รูป และครู จำนวน 135 รูป/คน งานวิจัยนี้ศึกษาจากประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการปฏิบัติและปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 มีลักษณะเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งระดับของการปฏิบัติออกเป็น 5 ระดับ คือ ปฏิบัติบ่อยที่สุด ปฏิบัติบ่อย ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง และไม่เคยปฏิบัติ และแบ่งระดับของปัญหาการปฏิบัติออกเป็น 5 ระดับ คือ มี

ปัญหาการปฏิบัติมากที่สุด มีปัญหาการปฏิบัติมาก มีปัญหาการปฏิบัติปานกลาง มีปัญหาการปฏิบัติน้อย และไม่มีปัญหาการปฏิบัติ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามแล้วนำไปทดลองใช้กับผู้บริหาร และครู ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 โรงเรียน บุคลากร จำนวน 37 รูป/คน จากนั้นได้นำเครื่องมือไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟา ของ ครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ระดับการปฏิบัติเท่ากับ 0.81 และระดับปัญหาการปฏิบัติเท่ากับ 0.93

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้กลับคืนมาทั้งหมด ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแล้วคัดเลือกเอาเฉพาะแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์

2. ตรวจให้คะแนนแบบสอบถามเป็นรายข้อตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. นำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ ด้วยการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติ และปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 เป็นภาพรวมจำแนกเป็นรายด้าน โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แล้วแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 66.9 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 131 คน คิดเป็นร้อยละ 86.8 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 89.4 และมีประสบการณ์การทำงาน 0-5 ปี มากที่สุด จำนวน 1.7 คน คิดเป็นร้อยละ 70.9

2. การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านการจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ด้านการสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน ด้านการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง และด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3. ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริญัติธรรม กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ด้านการจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน และด้านการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

การอภิปรายผล

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรฐานการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 มีผลปรากฏ ดังนี้

1. การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ของผู้บริหารและครู ทั้ง 5 ด้าน พบว่า ในภาพรวม โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 มีการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับปานกลาง โดยมีการปฏิบัติในรายด้านระดับปานกลางทุกด้าน ซึ่งมีระดับปฏิบัติจากมากสุดไปตามลำดับ คือ ด้านการจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ด้านการสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน ด้านการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน ด้วยวิธีหลากหลายและต่อเนื่อง และด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ เนื่องจากโครงสร้างการบริหารงานและแนวทางการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมขาดความชัดเจน ขาดแคลนปัจจัยด้านการบริหารที่สำคัญ ได้แก่ บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการสอน ขาดอุปกรณ์การศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนขาดความรู้ความเข้าใจการบริหารงานวิชาการ ครูผู้สอนไม่ได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องหลักสูตรและวิธีสอน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การส่งเสริม สนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์และ งบประมาณไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับ จริยะ วิโรจน์ และคณะ. (2537) ที่ทำการประเมินกระบวนการ จัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ด้านการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับพระมหาสำรวย อัตวิชา. (2543 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง

และจากการศึกษาในรายด้าน พบว่า ด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด และเมื่อพิจารณาในรายกิจกรรมก็มีระดับปฏิบัติปานกลาง ค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะในเรื่องการเปิดโอกาสให้วิทยากรท้องถิ่นมาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อนำการศึกษามาสู่ผู้เรียน เช่น E-Learning สื่อมัลติมีเดีย เป็นต้น และการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ผู้เรียน ทั้งนี้ เนื่องจากว่าโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 ได้รับงบประมาณจากทางราชการเป็นเงินอุดหนุนปกติ ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนด้านการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้ หรือเข้ามาร่วมกิจกรรมได้น้อย ตลอดจนการนำเทคโนโลยีซึ่งมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงมาใช้เป็นสื่อนำในการศึกษาสู่ผู้เรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับ พระธีรภิวัฒน์ คะรัมย์. (2544) ที่ได้ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนของ ครู อาจารย์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 พบว่า สื่อการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 มีปัญหาขาดสื่อการเรียนการสอนมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ขาดแคลนปัจจัยการบริหารที่สำคัญอันได้แก่ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรที่มีความสามารถ

โดยสรุปผลการวิเคราะห์ พบว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 มีระดับการปฏิบัติตามมาตรฐานการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนมีปัญหาอยู่ในระดับน้อยเกือบทุกกิจกรรม ยกเว้น การสร้างสถานการณ์จำลองให้นักเรียนได้เตรียมพร้อมรับสถานการณ์จริง และการสอน/จัดกิจกรรมเสริมสำหรับผู้เรียนที่ขาดความรู้พื้นฐานมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนมีความตระหนัก มีความเอาใจใส่และเห็นความสำคัญของการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียน แต่มีปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการสร้างสถานการณ์จำลอง ซึ่งสอดคล้องกับ สมชาย บัวเล็ก (2535 : 11-15) ที่ทำการวิจัยเรื่องการติดตามประเมินผลโครงการสนับสนุนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ.2535 พบว่า ประสบปัญหาอุปสรรคด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน ซึ่งมีผลต่อเทคนิคการสอนของครู ครูส่วนใหญ่จึงต้องใช้การสอนโดยการบรรยายผ่านสื่อหนังสือเป็นหลัก

ด้านการจัดทำแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยเกือบทุกกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 11 (2541) ที่ทำการประเมินผลการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า ด้านวิชาการที่ปฏิบัติได้ในเกณฑ์สูงสุด ได้แก่ มีเอกสารหลักสูตร มีการจัดทำตารางแผนการสอนชัดเจน มีผู้สังเกตหรือแบบบันทึกจุดประสงค์รายวิชา มีการวางแผน จัดแผนการสอนรายวิชาและมีการตรวจสอบแผนการสอนเสนอผู้บริหารก่อนใช้ ยกเว้น กิจกรรมการศึกษาโครงสร้างของหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละรายวิชาการวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละรายวิชา และการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดสาระที่จะเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยของผู้เรียน โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย พบว่า มีปัญหาในระดับน้อยในเกือบทุกกิจกรรม ยกเว้นกิจกรรมในการให้ผู้เรียนได้อ่าน ศึกษาค้นคว้า หรือฝึกปฏิบัติไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของเวลา การใช้กิจกรรมที่เน้นกระบวนการหรือเทคนิควิธีที่ผู้เรียนสามารถสรุปความรู้ด้วยตนเองได้ ซึ่งมีปัญหาการปฏิบัติในระดับปานกลาง แสดงว่า ผู้บริหาร และครูยังขาดความเข้าใจในหลักสูตร และการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับพระธีรภิวัตร คะรัมย์. (2544) ที่ได้ศึกษา ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูอาจารย์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู อาจารย์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11 มีปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ดังนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับความสามารถของผู้เรียน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากครูไม่เข้าใจในหลักสูตร

ด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เกือบทุกกิจกรรม ยกเว้น การเปิดโอกาสให้วิทยากรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อนำการศึกษามาสู่ผู้เรียน เช่น E-learning สื่อมัลติมิเดีย แสดงให้เห็นว่า มีการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน มีการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์จากชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับ วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ และพระมหาสุทิตย์ อาภาดโร (อบอุ่น) (2542 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาแนวทางและศักยภาพทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้ส่งเสริมการศึกษา โดยพยายามเน้นให้นักเรียน ชุมชนมีการเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องของผู้ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการสั่งสมกันมาทั้งในรูปแบบของวิธีการดำรงชีวิต และการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยให้เป็นพลังในการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง แต่ยังมีการเปิดโอกาสให้วิทยากรท้องถิ่น

มาร่วมจัดการศึกษา และใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อนำการศึกษามาสู่ผู้เรียนน้อย สอดคล้องกับพระมหาสำรวย อัตวิชา (2543 : บทคัดย่อ) ซึ่งศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การจัดการเรียนการสอนมีปัญหาในระดับปานกลาง ซึ่งปัญหาจะเกิดขึ้นจากกการขาดงบประมาณที่จะให้การสนับสนุนในการผลิตสื่อการสอน ขาดสื่อการสอนที่ทันสมัย

ด้านการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย แสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการวัดและประเมินผลตามหลักสูตร มีการประเมินผู้เรียนมาใช้เป็นข้อมูลในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับจริยะ วิโรจน์ และคนอื่น ๆ (2537 : 30-35) ได้วิจัยและประเมินผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ด้านการเรียนการสอนประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นของการวัดผลและประเมินผลอยู่ในระดับดี และสอดคล้องกับสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 11 (2537) ที่ทำการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของสงฆ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 พบว่า มีการจัดอบรมผู้ประเมินผลแล้วให้มีการรายงานผลให้หน่วยเหนือทราบด้วย

โดยสรุปผลการวิเคราะห์ พบว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5 มีระดับปัญหาการปฏิบัติตามมาตรฐานการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับปัญหาการปฏิบัติในระดับน้อยทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับปัญหาการปฏิบัติมากที่สุด คือ ด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และด้านที่มีระดับปัญหาการปฏิบัติต่ำสุด คือด้านการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ควรมีการเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้ด้านต่าง ๆ ให้นักเรียน เพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในบทเรียน มีการจัดหาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้ไปศึกษาจากสภาพจริง

2. ควรมีการระดมทุนจากชุมชน เพื่อจัดหาอุปกรณ์ เทคโนโลยี และสื่อ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอ และเหมาะสมกับกิจกรรมในการจัดการเรียนการสอน

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ กรมการศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรให้กการสนับสนุน และส่งเสริมโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้มีการนำเอาเทคโฌนโลยีและสื่อ มาใช้ในการจัดการศึกษา ทั้งในด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากร

4. ควรมีการพัฒนาผู้สอนในเรื่องการวิเคราะห์มาตรฐานการจัดการเรียนการสอน และการกำหนดสาระการเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับปัญหาการใช้สื่อการสอนของครู อาจารย์ โรงเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากลุ่มที่ 5

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมล รอดคล้าย. (2532). *สภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์การศาสนา.

กรมการฝึกหัดครู. (2530). *บทเรียนวิชาชุดครูทางวิทยุไปรษณีย์ชุดวิชาครูระดับ พ.ม. วิชาหลักการสอน*. กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู.

กรมการศาสนา. (2536). *การประเมินผลการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา*.กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา.

_____. (2527). *ประวัติการศึกษาคณะสงฆ์ไทย*. กรุงเทพฯ : การศาสนา.

_____. (2534). *คู่มือสอนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป*. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.

_____. (2542). *ทะเบียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวนโรงเรียน จำนวนครู จำนวนนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2542 ครั้งที่ 1*. กรุงเทพฯ : กรมฯ. เอกสารอัดสำเนา.

_____. (2544). *มาตรฐานการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา*. กรุงเทพฯ :กรมการศาสนา.

กรมวิชาการ. (2539). *การประเมินสภาพจริง*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2540). *หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2545 ก). *แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียน*. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2545 ข). *สื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ : คุรุสภา ลาดพร้าว.

_____. (2546). *การประเมินผลการศึกษาในชั้นเรียนตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ : คุรุสภา ลาดพร้าว.

กาญจนา บุญส่ง. (2542). *หลักการสอน*. เพชรบุรี : สถานบันราชภัฏเพชรบุรี

กิตติ ธีรศานต์. (2539). *เทคนิคการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ม.ต้น – ม.ปลาย*. กรุงเทพฯ : การศาสนา.

จำรัส น้อยแสงศรี. (ม.ป.ป.). *เอกสารคำสอน ศษ 263 ประสบการณ์ทางวิชาชีพครู*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

จริยะ วิโรจน์ และคนอื่นๆ . (2537). *การประเมินผลการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม*. มหาสารคาม : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม.

_____. (2543). *การประเมินมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5. ราชบุรี* : สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 5.

จริยา เหนียนเฉลย. (2542). *เทคโนโลยีการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2523). *เอกสารการสอนชุดวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา (สาขาวิชาศึกษาศาสตร์)*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ฝ่ายการพิมพ์ สำนักเทคโนโลยีการศึกษา.

ชาญชัย อาจิณสมาจาร. (ม.ป.ป.). หลักการสอนทั่วไป. ม.ป.ท : ม.ป.พ. ถ่ายเอกสาร.

ไชยยศ เรืองสุวรรณ และคนอื่น ๆ. (2524) *เทคโนโลยีทางการสอน*. มหาสารคาม : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

เตือนใจ เศรษฐสักโก. (2521). *แบบฝึกหัดความพร้อมทางการเรียน*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.

ทวี ศันสนียพันธ์ และ เดชา พวงงาม. (2537). *รายงานการวิจัย การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของสงฆ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11*. นครราชสีมา : สำนักพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 11.

นิภา เมธาวีชัย. (2536). *การประเมินผลการเรียน*. พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ:สถาบันราชภัฏธนบุรี

นุศรา โอริคาสะ. (2535). *สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การสอนสังคมศึกษา). กรุงเทพฯ :บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร

พรรณี ชูทัย. (2525). *จิตวิทยาการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พระมหาจำเริญ ปะการะโพธิ์. (2543). *การดำเนินงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การศึกษานอกระบบ) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

พระมหาธีรภิวัฒน์ คะรัมย์. (2544). *ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูอาจารย์โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 11* . รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม (การศึกษานอกระบบ) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม . ถ่ายเอกสาร.

พระมหาสำรวย อัตวิชา. (2543) *ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด.* รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การศึกษานอกระบบ) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร

พระราชวรมุณี. (2521). *เอกสาร ระเบียบ คำสั่ง ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา.* มหาสารคาม : สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม.

ภูริสา ปราบริปู. (2535). *ปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามทัศนะของผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้เรียน.* ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร

มนัส ภาคภูมิ และคนอื่น ๆ . (2540). *รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.* กรุงเทพฯ : การศาสนา.

มาณพ พลไพรินทร์. (2526). *ปัญหาและความต้องการด้านการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั่วประเทศ.* ปริญญานิพนท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ระวีวรรณ ชินะตระกูล. (2542). *การทำวิจัยทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ : คณะคุรุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

รุ่ง แก้วแดง. (2543). *ประวัติการศึกษาไทย.* พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพฯ: พิฆเนศพริ้นท์ติ้งเซ็นเตอร์.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2536). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.* พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมทางวิชาการ

วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ และพระมหาสุทิตย์ อาภาคโร (อบอุ่น). (2542). *รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางและศักยภาพทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน.* กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2541). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.* กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ.

_____. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง.* พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพฯ : แอล.ที.เพรส.

วิชัย ธรรมเจริญ. (2541). *คู่มือการปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา.* กรุงเทพฯ : การศาสนา.

วิชิต สุรัตน์เรืองชัย. (2540). " สื่อการเรียนการสอน," *เอกสารประกอบการสอนวิชา 404361 วิธีสอนทั่วไป*. หน้า 139 – 145 ชลบุรี : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศรีทน นนทะแสง. (2542). *การดำเนินงานการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดหนองบัวลำภู*. รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

ศักดิ์ศรี แสงศรี. (2545). *การพัฒนาชุดการสอน เรื่อง จังหวัดพังงาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา*. สารนิพนธ์ กศม.(เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร

สมชาย บัวเล็ก. (2535, กุมภาพันธ์ – มีนาคม). "การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ก่อน พ.ศ. 2535," *วารสารการศึกษาแห่งชาติ*. 26(3) : 4 – 15.

สมนึก นนธิจันทร์. (2542). *การเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลจากสภาพจริงของผู้เรียนโดยใช้ PORTFOLIO*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์. (2542). *มุ่งสู่คุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.

สวนา พรพัฒนกุล. (2544). *การศึกษาและการดำรงสมณเพศของสงฆ์ไทย*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สวัสดิ์ สายชุนทด. (2537). *ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดมหาสารคาม*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร

สำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2544). *แกนหลักแนวคิดการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และเกณฑ์การประเมินโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2537). *รายงานประเมินผลโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา(ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น) โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดกรมการศาสนา*. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 3. (2537). *การศึกษาปัญหาและความต้องการในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และแผนกธรรมบาลี ในเขตการศึกษา 3*. สงขลา : สำนักพัฒนา.

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 10. (2537). *การประเมินกระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 10*. อุบลราชธานี : สำนักพัฒนา.

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 11. (2541). *การประเมินผลการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11.*นครราชสีมา : สำนักพัฒนา.

สำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 11. (2537). *รายงานการวิจัยการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของสงฆ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11.* นครราชสีมา : สำนักพัฒนา.

สำลี รักสุทธิและคนอื่น ๆ . (2544). *เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนและเขียนแผนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.

สุพล วังสินธ์. (2543, เมษายน). "การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ." 3 (4) : 9 – 13.

สุภาพร มากแจ้ง และ สมปอง มากแจ้ง. (2542). *รายงานการวิจัยการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของ คณะสงฆ์.* กรุงเทพฯ : กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.

สุมณฑา พรหมบุญ และคณะ. (2540). *ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม.* กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

อรทัย มูลคำและคนอื่น ๆ . (2543). Child Centred:Storyline Method: *การบูรณาการหลักสูตรและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*.พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.

อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2540). *หลักการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

_____. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : แอล. ที เพรส.

Driacoll,Marcy P.(1994). *Psychology of Learning for Instruetion*, Needham Heights, MA:Alyn & Bacon.

Lang, Hellmut R.Mcbath, Authur & Hebert, Jo. (1995). *Teaching:Strategies and Method for Student Centered Instruction* . New York:Hareourt Brace.

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การดำเนินการตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การปฏิบัติและปัญหาการปฏิบัติ ตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับความจริงของท่าน

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. วุฒิการศึกษา ☐ ม.3 ☐ ม.6 ☐ อนุปริญญา

☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี

3. หน้าที่รับผิดชอบ ☐ ผู้บริหาร ☐ ผู้ช่วยผู้บริหาร

☐ ครูผู้สอน

4. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

☐ 0 - 5 ปี ☐ 6 - 10 ปี

☐ 11 - 15 ปี ☐ 16 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 การปฏิบัติและปัญหาการปฏิบัติ ตามมาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 5

คำชี้แจง ให้ท่านอ่านข้อความในแต่ละข้อ แล้วพิจารณาว่า มีการปฏิบัติและมีปัญหาการปฏิบัติตามข้อความในข้อนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาการปฏิบัติทางด้านขวามือของข้อความ

หลักเกณฑ์ในการเลือกมีดังนี้

1. ระดับของการปฏิบัติ

บ่อยที่สุด	ถ้าท่านเห็นว่า	มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นบ่อยที่สุด มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน
บ่อย	ถ้าท่านเห็นว่า	มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นบ่อย มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน
ปานกลาง	ถ้าท่านเห็นว่า	มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นปานกลาง มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน
นาน ๆ ครั้ง	ถ้าท่านเห็นว่า	มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นนาน ๆ ครั้ง มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน
ไม่เคยเลยปฏิบัติ	ถ้าท่านเห็นว่า	ไม่มีการปฏิบัติตามข้อความนั้นเลย มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

2. ระดับปัญหาการปฏิบัติ

มากที่สุด	ถ้าท่านเห็นว่า	มีปัญหาในการปฏิบัติตามข้อความนั้นมากที่สุด มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน
มาก	ถ้าท่านเห็นว่า	มีปัญหาในการปฏิบัติตามข้อความนั้นมาก มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน
ปานกลาง	ถ้าท่านเห็นว่า	มีปัญหาในการปฏิบัติตามข้อความนั้นปานกลาง มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน
น้อย	ถ้าท่านเห็นว่า	มีปัญหาในการปฏิบัติตามข้อความน้อย มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน
ไม่มีปัญหา	ถ้าท่านเห็นว่า	ไม่มีปัญหาในการปฏิบัติตามข้อความนั้น มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ					ระดับปัญหาการปฏิบัติ				
		บ่อยที่สุด	บ่อย	ปานกลาง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีปัญหา
	ด้านการสำรวจความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน										
1.	การสอบวัดความรู้ก่อนรับเข้าเป็นนักเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
2.	การให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนสอน.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
3.	การสอบวัดความพร้อมและความถนัดของผู้เรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
4.	การศึกษาระเบียนสะสมหรือผลการเรียนที่ผ่านมา.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
5.	การปฐมนิเทศนักเรียนใหม่...	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
6.	การให้ความรู้เนื้อหาที่เป็นความรู้พื้นฐาน.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
7.	การสร้างสถานการณ์จำลองให้นักเรียนได้เตรียมพร้อมรับสถานการณ์จริง.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
8.	การทบทวนความรู้เดิมและนำเข้าสู่บทเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
9.	การชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการเรียนการสอนของแต่ละรายวิชา.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
10.	การสอน/จัดกิจกรรมเสริมสำหรับผู้เรียนที่ขาดความรู้พื้นฐานในแต่ละเนื้อหาวิชา...	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
	ด้านการจัดทำแผนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ										
11.	การศึกษาโครงสร้างของหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละรายวิชา.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
12.	การวิเคราะห์มาตรฐานและกำหนดสาระการเรียนรู้แต่ละรายวิชา.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
13.	การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ					ระดับปัญหาการปฏิบัติ				
		บ่อยที่สุด	บ่อย	ปานกลาง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีปัญหา
14.	การกำหนดสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาคตามสภาพปัญหาในชุมชน สังคม.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
15.	การจัดทำคำอธิบายรายวิชา...	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
16.	การจัดทำแผนการสอนไว้ล่วงหน้า.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
17.	การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจของผู้เรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
18.	การจัดเตรียมสื่อที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
19.	การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
20.	การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดสาระที่จะเรียนรู้และประเมินการเรียนรู้ของตนเอง.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
	ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนโดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย										
21.	การจัดกิจกรรมการสอนเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
22.	การจัดกิจกรรมที่เน้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ทักษะหรือทัศนคติระหว่างนักเรียนด้วยกัน.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
23.	การจัดกิจกรรมหลากหลายครอบคลุมเนื้อหาการเรียนรู้...	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
24.	การใช้กิจกรรมที่เน้นกระบวนการหรือเทคนิควิธีที่ผู้เรียนสามารถสรุปความรู้ด้วยตนเองได้.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
25.	การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชน.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ					ระดับปัญหาการปฏิบัติ				
		บ่อยที่สุด	บ่อย	ปานกลาง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีปัญหา
26.	การให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงบทบาทในกิจกรรมอย่างทั่วถึง.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
27.	การให้ผู้เรียนได้อ่าน ศึกษาค้นคว้า หรือฝึกปฏิบัติไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของเวลาทั้งหมดในแผนการสอน.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
28.	มีการให้ผู้เรียนวางแผนและปฏิบัติจริงในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
	ด้านการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน										
29.	การเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาให้ความรู้ด้านต่าง ๆ แก่ผู้เรียน...	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
30.	เปิดโอกาสให้วิทยากรท้องถิ่นมาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
31.	การนำสิ่งที่เป็นองค์ความรู้ในท้องถิ่นมาสอดแทรกในวิชาที่สอน.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
32.	การใช้สื่อการสอนที่ฝึกการคิดการแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
33.	การใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์จากชีวิตจริง.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
34.	การใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อนำการศึกษามาสู่ผู้เรียน เช่น E-learning, สื่อมัลติมีเดีย ฯลฯ.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
35.	การใช้สื่อที่จัดทำขึ้นเอง เช่น รูปภาพ แผนภูมิของจริง ฯลฯ	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
36.	การใช้สื่อที่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ หลาย ๆ ประเภทประกอบการเรียนรู้.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ					ระดับปัญหาการปฏิบัติ				
		บ่อยที่สุด	บ่อย	ปานกลาง	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยปฏิบัติ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีปัญหา
	ด้านการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง										
37.	การประเมินผลก่อนเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
38.	การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
39.	มีการวางแผนวัดผลประเมินผลร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
40.	การประเมินผลระหว่างเรียน...	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
41.	การสัมภาษณ์ผู้เรียน เพื่อนผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
42.	การตรวจผลการปฏิบัติงานของผู้เรียน	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
43.	การตรวจแฟ้มสะสมงานของผู้เรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
44.	การประเมินด้วยการปฏิบัติจริง.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
45.	การให้ผู้เรียนประเมินการเรียนรู้ของตนเอง.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
46.	ประเมินพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
47.	ใช้แบบทดสอบเชาว์ปัญญาและความถนัด.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
48.	ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
49.	การตรวจประเมินผลกระบวนการคิด/แก้ปัญหา(โครงงาน)ของนักเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....
50.	การประเมินผลหลังเรียน.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....	.....

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นายเสน่ห์ เจริญศักดิ์
วัน เดือน ปีเกิด	25 มกราคม 2495
สถานที่เกิด	อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	117/142 หมู่ 5 ตำบลดอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี 70000
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2519	การศึกษาบัณฑิต (กศ.บ.) ภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก
พ.ศ. 2529	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศษ.บ.) บริหารการศึกษา เกียรตินิยมอันดับ 1 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2547	ประกาศนียบัตรบัณฑิต (ป.บัณฑิต) บริหารการศึกษา สถาบันราชภัฏเพชรบุรี
พ.ศ. 2547	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม) การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ